

کۆماری عێراق
وهزارهتی روشنبیری و پراگهیاندن
دهزگای روشنبیری و بلاوکردنهوهی کوردی
زنجیره ژماره (١٩٦)

گه و ههراي گهر مهسپير

فههرههنگینکی کوردی - عه ره بی زاری که ئه پوریه

نعمت عیسی سایه

بهشی دووهم

د - ر - ز - ژ - س - ش - ع - غ - ف - فا - ق

بهغدا - ١٩٨٨

- پيشكەش -

پيشكەش وه نهوانه‌ي ميوه‌تي مه‌ردم كه‌ن

سهره تا

دوای په ناکردن وه خوداو ده سمیه ت دان و هان دانی
برادران دهس کردمه دانانی فرهه نگیکی کوردی -
عده بی زاری که لهوړی هه تا بهری چوار سال په ووق
ره ووق بی هچان و هه ول دانم بوه ئی فرهه ننگه «
گوهه ری گه رمه سیر» که ئومیده وارم سود به خش بوودو
میوه تی زوانه شریته گه مان ، زوانی کوردی بکا .

له دوای جه نگی جه هانی دووهم تاکو و ئیمرو و زوانی
کوردی گوهر پینکی گه واری دیه ، چ له روی نویسه وه و
چ له روی ریزمانه وه له لایه ن زوانه وان و بابه خده ران ،
وه زوانه گه وه ئومیدی نواختن و ره سانشی وه کاروانی
ژیان دا ، نه وه یش ناکرتی بیی دانانی زوانیکی په کگرتگ
له گشت زاره گانی کوردی ، ئومیده وارم که ئی فرهه ننگه
ههنگامیک بوو له ی ریه ، ری ی دانانی زوانیکی
په کگرتگ .

ٽي فھرھهنگه ڪه مٿي جياوازه له ٿه و فھرھهنگانهي ڪه تا
ٽيزگه دائريانه له زواني ڪوردي له روي :

۱ - ٿهلف وبي : ٿهلف وبي وهى جووره ريز ڪريانه :
ا [ئا، ٿه ٿه، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ڙ، س، ش، ع، غ، ف، ڦ، ق، ڪ، گ،
ل، م، ن، و، ه، ي .

۲ - وشهگاني فھرھهنگهگه له سهر ٿهلف وبي ريز ڪريانه
نهڪ له سهر دهنگ ، ياني پيتي «قهلهو» ونهرم له يهڪ جيا
نهڪريانه سهوه، ٿهرا نمونه : (ر) و (ري) ، (ل) و (لي)
وه يهڪه وه نوسيانه .

۳ - پيتي «قهلهو» وهر له پيتي نهرم تي :
ا - «ل» گول، گول . . هتد .

ب - «ر» پهر، پهر . . هتد .

ج - «ي» سي، سي . . هتد .

۴ - ٿهگهرهات و وشه يهڪ دووبهش يازياتر بگريگه وه
له ناخاوتن دا ٿهوا جيا ڪريانه سهوه و شماره له سهريان
دائرياهه، نمونه : خر ۱ = ۱ - وادي ، ۲ - دوره .

خر ۲ = ۱ - مدور ، ۲ - خليج ، ۳ - قادر ، متمكن
۵ - چاوگي فريزي نوسيانه ٿهولي ناوي ياکاري
سهههڪي دا جوور : ۱ - ناو : له ناو چوون ، ۲ - حسن ،
ٿه وسهر حسن . . هتد .

۶ - دهنگي «و» جوور دهنگي (RUE) ه، له فھرھهنگي دا

ٲهولی ٲیتی (واو) دا تی .

٧ - ٲه گهر هات ومانای وشه یه گک وچاوگی له عه ره بی دا
جووریه ك بون ٲه و ا جیایان کریا گه سه وه یا په «مصدري
مؤول» یا به دهر برینگی ترهه تاكو جیاوازی له به ینیان دا
نیشان بدری : ریز : ترتیب ، ریز کردن : آن یرتب - عملیه
الترتیب تاكو و خوه نه وار یا ٲه وانه ی ٲی فرهه نگه وه کار
تیارن وه تایبه تی ٲه وانه ی کورد نین ، بزائن ٲه و دوو
وشه له یه ك جیاوازن .

نیشانه

١ - (ن) ناو

٢ - (ر) راناو

٣ - [ئن] ناوه لکار

٤ - [ئك] ناوه لکردار

٥ - [چ] چاوگ

٦ - [سر] سه رسورمان

٧ - [أ] ٲامراز

٨ - [ٲپ] ٲامرازی پرسیار

٩ - [ٲب] ٲامرازی بانگ کردن

١٠ - [ك] کار

١١ - [در] دهر برین

١٢ - [ٲاش] ٲاشپه ند

١٣ - [ٲش] ٲشپه ند

١٤ - [پپ] پریپوزیشن

١٥ - [پو] پیوه‌ند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته‌ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وهر له ئه‌وه‌ی کوتایی وه‌ی سه‌ره‌تا بارم فره سوپاسی ئه‌و
براده‌رو ماموستایانه که‌م که کومه‌ک و یارمه‌تیم دان وه
تایه‌تی ماموستای فرودارم محسن بنی ویس که هیچ
دریخیک نه‌کرد چ له ده‌سمیه‌ت دائم له نوسین و
ده‌رکردنی مانای وشه‌گان یا په‌یداکردنی وشه‌ی کوانه‌و
دیرین و چ له روی ریکخسن و ریزکردنی وشه‌گه‌ان و
بابه‌تیان .

تصدیر

بعد الاتکال علی الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت علی وضع قاموس کردي - عربي باللہجة
الکلهوریة، وکان ثمار جهودی المتواصلة لاربع سنوات
متوالیة هی هذا القاموس الذي بین ایديکم «گه‌وه‌ری
گه‌رمه‌سیئر» والذي ارجوان یملأ جزءا من الفراغ فی
المکتبة الكردیة .

تشهد اللغة الكردیة منذ انتهاء الحرب العالمیة الثانية
حركة واسعة من لدن اللغویین والمهتمین بشؤون اللغة
بأمل تطویرها وجعلها مواکبة ومسايرة لروح العصر، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان أساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء: وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر،
ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م،
ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال: كتبت الحروف (ر)، (پ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحروف الخفيفة قبل الحروف الثقيلة.

أ - ل - گول، گول . . الخ

ب - ر - پەر، پەر . . الخ

ج - ی - سی، سی . . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣ . . الخ . مثال: خر١ = ١- وادي ، ٢- دورة .
خر٢ = ١- مدور ، ٢- خليع ، ٣- قادر ، متمكن .
٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل الاصيلي : ناو، له ناو چوون . خس نه وسه ر حسن .

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا الرمز مع الحرف «و» واو .
٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤولة او تعابير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في اللغة العربية، لنفرق بين معنى الكلمتين او بالاعرى اقسامها مثل: ريز = ترتيب، ريز كردن = ان يرتب، عملية الترتيب .

المختصرات المتعددة

- ١ - [ن] اسم
- ٢ - [ر] ضمير
- ٣ - [ئن] صفة
- ٤ - [ئك] ظرف
- ٥ - [چ] مصدر فعل
- ٦ - [سر] اداة التعجب

- ٧ - [أ] أداة
 ٨ - [ثب] أداة استفهام
 ٩ - [ثب] أداة نداء
 ١٠ - [ك] فعل
 ١١ - [در] تعبير
 ١٢ - [باش] لاحقة
 ١٣ - [پش] سابقة
 ١٤ - [پپ] حرف جر
 ١٥ - [پو] حرف عطف
 ١٦ - [م] مجاز
 ١٧ - [تم] أنظر
 ١٨ - [كن] كناية

ويسرني ان اختم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
 وامتناني لجميع الاخوان الذين ابدوا لي العون
 والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
 او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
 بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
 من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سهراوه

- ١ - قاموسى زمانى كوردى، بهرگى يه كهه (ء)
 عبدالرحمن محمد امين زه بيحى
 ٢ - قاموسى زمانى كوردى، بهرگى دووهم (ب)

- عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
٣ - فهرهنگى لهك ولور، دانان و كو كردنهوى جه ميدي
تيزهه پنهاه .
ليدوان و بهراورد كردن مه حموود زامدار .
٤ - تهستيره گهشه ، فاضل نظام الدين .
٥ - المورد - قاموس انگليزي - عربي ، تأليف منير
البعليكي .
٦ - المنجد في اللغة والاعلام .
٧ - فقه اللغة للشعالي .

The Advanced Dictionary - A

By A.S.Hornby and others

London. 1967

- د ١ [ن] / دال/ الحرف التاسع من الألف باء
- د ٢ [ر] لتتملك [الشخص الثاني]: ثانه گه د، ماله گه د
- دا ١ [سر] صيغة النداء: اماه!
- دا ٢ [تک] ظرف تخصيص: ١ - للمكان: له مال دا
- ٢ - للزمان: له شه ودا. تنقلب الى (الالف) لفظاً
- له مال دا = له مالاً
- دا ٣ [پش] سابقة تضاف الى الفعل فتقلب المعنى:
- كهفت = دا كهفت

داڤريان [چ] الأنفصال: له يهك داڤريان
 داڤرين [چ] الفصل: جهنگ ، مهردم له يهك داڤري .
 داڤير [ثم] ئه لپيرو داڤير
 داڤير [ن] جدة ، أم الوالدين
 داته كانن [چ] السحب بقوة والأفلات: دهس له دهسي
 داته كان و واي
 داڤرانن [چ] انفراج
 داڤريان [چ] الانفراج : گه لي داڤريا .
 داڤميان [چ] الأنطلاق: دي كه ي داڤمن ؟
 داڤوريان [چ] أختراق وتلاشي [الشهب والنيازك]:
 ئمشه و ئاساره بهك داڤوريا
 داڤه قانن [چ] الفغر: دم داڤه قن
 داڤه قيان [چ] الأنفجار: دهسي داڤه قيا
 داڤه كانن [چ] ۱ - الفك ، الفتح ۲ - التفتيت
 داڤه كياك [ئن] ۱ - متفتت ، مفتت ۲ - مفتوح ،
 مفكوك
 داڤه كيان [چ] ۱ - التفتت ۲ - الأنفتاح ، الانفكاك .
 داڤوون [چ] انفتاح وتدفق [الماء]: كونه گه داڤگه
 داخ ۱ [ن] ۱ - الم ، قهر ۲ - غضب ۳ - كوي
 داخ ۲ [ئن] حار جداً: ئاوه گه داخه
 داخ بوون [چ] الغليان وارتفاع درجة الحرارة
 داڤرانن [چ] جعله ينسل

داخريان [ج] الأيسل: شواله گه‌ی داخريا.
 داخ کردن [ج] ۱ - الغلي: تاوه‌گه داخ بکه ۲ -
 الکوی: ئاسنه‌گه سوهر بو دهسم داخ کرد.
 داخ له دل [ئن] ۱ - متألّم، مقهور ۲ - غاضب
 داخواز [ئن] ۱ - طالب ۲ - متمن
 داخوازی [ن] ۱ - طلب ۲ - أمنية، تمني
 داخوازی کردن [ج] ۱ - الطلب ۲ - التمني
 داخورپيان [ج] الأنهيار: ديواره‌گه داخوريا
 داخورميان [ج] الأنهيار: په‌رچين باخه‌گه‌مان دا
 خورمياگه.
 داد ۱ [ن] ۱ - عدل ۲ - عون، نجدة: پرهس له
 دادم.
 داد ۲ [س] للتعبير عن الألم والمرارة: داد له دهسي
 زالم! - هه‌ی داد له دهسي زه‌ماته!
 دادا [ن] أم [الطفل]
 دادپه‌روهه [ئن] عادل، مستقيم
 دادپه‌سه [ن] منجد، معين: كه‌س دادپه‌سه ني‌يه
 دادگه‌ر [ن] ۱ - مستنجد ۲ - مشتكى
 داد کردن [ج] الألتماس
 دادگا [ن] محكمة، دار العدل
 دادگه‌ر [ن] قاضي، حاكم
 دادوهه [ن] مشتكى، مدعى

دار ۱ [ن] ۱ - شجر ۲ - تعليق ۳ - وضع
[الشاي... الخ] على النار ۴ - أستفزاز ، ملحة

۵ - عمود

دار ۲ [باش] تضاف الى الأسم فتكون صفة: دل =
دلدار ئاو = ئاودار

أ - ئه و دار نان [چ] وضع [الشاي... الخ] على
النار: ئاوى چاى نامه سه و دار

ب - وه دارا چوون [چ] ۱ - الأفتقار الى... : ئهرا
فلسى وه دارا چوو ۲ - الأستفزاز: وه دارى

كورهيا مه چوو

ج - وه دارا كردن [چ] ۱ - التعليق: پالتاوه گه وه دارا
كرد.

۲ - الأعدام: - گونابار وه جزاى خووى ره سى ، كريا وه
دارا

دارا [ئن] ثرى: ههركه س دارا بوو، هه ره سناك بوو
داراى [ن] ثراء: داراى دنيا م چوار ديناره

دارچين [ن] دارسين، قرفة

دارچينى [تم] دارچين

دارزائن [چ] ۱ - التفتيت ۲ - التسيخ ۳ - التمزيق
۴ - جعله يتاكل ۵ - الضرب بشدة

دارزياگ [ئن] ۱ - متاكل: خانگى دارزياگ ۲ -
ممزق: مشگى دارزياگ ۳ - مفسخ ، مفسخ

- دارزیان [ج] ۱ - التآكل ۲ - التفسخ ۳ - التمزق
 دارسان [ن] غابة: ثی كهزه پری دارسانه
 دارشانن [ج] ۱ - جعل [الناس] يتجمهرون ۲ -
 البعثة
 دارشيان [ج] التجمهر، مهردم دارشیا له بازار ۲ -
 التعامش سيلان الدمع وضعف العين
 دارنده [تم] دارا
 دارندهی [تم] دارایی
 داروات [ن] توایل
 داروچان [ن] خردل، نبات الخردل
 دارو دمه [ن] أتباع، أزام
 دارین [ن] كثير الأشجار، خاص بالأشجار،
 داس [ن] مسنيه (منجل)
 داستان [ن] ۱ - أسطورة ۲ - حكاية، قصة
 داسگه [ن] سنا السنابل
 داسولگه [ن] منجل صغير
 داکاسیان [ج] ۱ - الاستقرار: سهلام له لای براگهی
 داکاسیاگه
 داکهفتن [ج] ۱ - الخروج ۲ - التولد: له ورووژهی له
 دالگه داکهفتنگه، خواهشی وه خواهی نهديه.
 داکردن [ج] ۱ - الأهتمام: واران داکرد ۲ - الأملاء:
 مهربم ثاو له کونهگه داکرد

داكولانه [ن] أكله تعد من الحنطة المحيثة: «يليلة»
داكيشان [ج] ١ - المد: ناوخاس قول داكيشا ٢ -
التمطي [حيوان]: ماهين خوهي داكيشي له
شه كه تي دا.

داگرتن [ج] ١ - التنزيل: باره گه داگر ٢ - التعيثة:
سي باره گنم، نه پراهه رين داگرتنه. ٣ - التغطية:
ته ور روي ئاسمان داگرتگه ٤ - الأستلاء على،
الأستحواذ: هه ر كهس هات و بهشي له زه وه گه
داگرت.

دال [ن] عقاب: طير النسر الأسود

دالان [ن] دهليز

دالاوخوهر [ن] مهرب

دالاوخوهري [ن] تهريب

دالاويز [ن] بكرة: دالاويزيان بريه وه

دالاويزيرين [ج] الأفاء، الأيادة عن بكرة أبيهم

دالگ [ن] أم، والدة - له دالگ كردن [ج] السماح

لصغار الاطفال بالرضاعة من أمهاتها

دالگه [سر] صيغة النداء: أمه

دالگه ماران [ن] عطاء، عطاءة

دالگي [نن] أمومي

دالوهخش [ن] عفو، صفح

دالوهخش كردن [ج] العفو عن، الصفح عن: ئي

جاره دالوه خشى بکه .

داليه [ن] حقل [خاصة حقل مخضرات]: داليه شامى .

دام [ن] ۱ - فح = ههرجگ دام تهراى نامه وه، بى سوود بو ۲ - کمين .

أ - له دام حنين [ج] ۱ - الأيقاع في الفخ ۲ - الأيقاع في الكمين

ب - له دام كهفتن [ج] ۱ - الوقوع في الفخ ۲ - الوقوع في الكمين

داماگ [ن] ۱ محتار، منحير ۲ - معوز، محتاج: كوومه بى بکه ن، بى كهس و داماگه .

دامه زرانن [ج] ۱ - التنظيم ۲ - الأنشاء ۳ - الأسکان دامه زريان [ج] ۱ السكن ۲ - الأستقرار

داملکانن [ج] جعله ينسل: تهسپه که، سه ره تهوساره گه داملکان .

داملکیان [ج] الأنسال: تهوسارى سهرى ماهيته گه داملکیا .

دامو دهزگا [ن] معدات

دان ۱ [ن] ۱ - علف الحيوان ۲ - وحدة واحدة: دانى خورما ۳ - جوب ۴ - حر عكس المصنع:

رۆنى دان

دان ۲ [ج] ۱ - الأعطاء: دينارى دا وه قهرت ۲ -

المرور: دا وه وهر مالماتا ۳ - التقديم (سعر): جهني
وه ماله گه مان دا؟

دان ۳ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون: ۱ - مصدر

الفاعل، ثاودان ۲ - اسم مكان: شه كهردان

دانا [ئن] ۱ - فاهم، عارف ۲ - ذكي، عالم

دانا بوون [چ] أن يصيح فاهماً ، عارفاً وذكياً

دانان [چ] ۱ - الوضع: دانايهي له سهر ميزه گه ۲ -

أن يخسر جهني دانا له قومار؟ ۳ - تقدير (القيمة،

الثمن): وه جهني خانگه گه دانان؟ ۴ - الافتراض:

دانه نه وان نه هاتن! ۵ - التأليف: وزيا قاموسيگ

داناگه

دانايي [ن] ۱ - فهم، معرفة ۲ - ذكاء

دانه [ن] ۱ - وحدة واحدة: دانهي له وكتاوه هه زار

دينار هه رزي. ۲ - سائل أحمر كان يستعمل كدواء

لمعالجة الرمد. ۳ - دُر (معدن).

دانهر [ن] واضع، مؤلف: سه رتيب دانهري كتاوه گه س

دانهرووگه [تم] داکولانه

دانه کولانه [تم] داکولانه

دانه وه [چ] ۱ - الارجاع: كتاوه گهت دانه وه؟ ۲ -

الايفاء: قهرتي مهردم ندهره وه.

دان دان [چ] تقديم العلف للحيوانات: داني

هيسره گان بده

داندان [نن] نثار، کمیة قليلة، عدد قليل: داندان
دکان به سیابو

دان کردن [چ] أن يعلّق الحيوان: دانی په سه یله گه
بکه.

دانگه [ن] صلي

دانگه دان [چ] الصلي: دانگی گوله لیم دان.

دانگدهر [ن] رشاش

دانگوو [تم] داکولانه

داننگه [تم] دان [۱ - ۲]

داننگه [ن] جدري الأغنام

دانوو دوو [تم] أرضاع صغار الأغنام

دانوو دوو کردن [چ] الأرضاع. المادة السابقة

دانیشتان [چ] الأبطال، العزل: فهییر حال یون،

تهرایه باوگی له مه کتیب دانیشتانهی

دانیشتان [چ] ۱ - القعود: له شوانی دانیشتان ۲ -

الامتناع: ئیدی لی به دکاری به دانیشتان ۳ - الاعتزال

دانیشتنه وه [چ] تقصر [الطول]: خه له گه وه حتی

هشک بوو، دانیشتیگه وه.

دانیشتگا [ن] جامعة

داو [ن] ۱ - شرك، فح ۲ - جولة [اللعب] ۳ - مرة:

ئی داوه نیه تیه مه مال، داویگی تر ۴ - شوط: وازی

کردیم، دوو داو بر دیمه وه

داوا [ن] ۱ - دعوة ۲ - طلب ۳ - خصام

داواکار [ن] ۱ - داع ۲ - مطالب: داواکاری حقی

خوہمانین

داواکەر [تم] داواکار

داوا کردن [ج] ۱ الدعوة ۲ - الطلب

داوان [ن] شلیلة: پری داوانی کالک ٹہرامان ہاورد.

داوان پاک [ئن] عقیف (أمرأة): فاطمة زنی داوان
پاکینگہ.

داوان پاکی [ن] عفة

داوان پیس [ئن] فاجرة، داعرة

داوان پیسی [ن] فجور، دعارة

داوہزانن [ج] ۱ - الأنزال: وہ زوور قاچاچیگہ

کوول ٹہسپگہ داوہزان ۲ - التخفيض: کہمی له
نرخہ گہی ٹہرامان داوہزان.

داوہزیان [ج] ۱ - النزول: له کوول ٹہسپگہ داوہزیا

۲ - الأنخفاض

داورانن [ج] الفصل، العزل: جہنگ، مردم له

پہکتری داوران.

داوریان [ج] ۱ - الانفصال: بوہ ہراو له یهك

داوریان.

داوشکیاک [ئن] ۱ - متفسخ ۲ - متعفن ۳ - متعطن

داوشکیان [ج] ۱ - التفسخ ۲ - التعفن ۳ - التعطن

داول [ن] خیال المآته ۲ - شخص مهزوز الجسم أو

رث الثياب

داهاتگ [ن] شائع ، سائد: رسومی داهاتگ

داهاتن [چ] الشیوع: ئی باوه تازه داهاتگه

دایان ۱ [ن] رضاعة

دایان ۲ [چ] الهطول: واران دایا

دایانگا [ن] ۱ - مرضعة ۲ - دار الحضانة

دایه [سر] صیغة نداء الام: امه

دایهم [تک] دائماً: دایهم چهوی ها وه ئهسرهوه.

دایهمی [ئن] دائمی: کاری دا دایهمی نییه.

دایشتن [چ] التملك: جوامیر شهش کورو دوه تیک

دایشت.

ده [ن] عشرة ، عشر [۱۰]

دهیان [ن] نوع من الخناجر

دهبهنگ ۱ [ن] مشكلة ۲ - مصیبة

دهبهنگ ۲ [ئن] داخ

دهبله [ن] تضخم

دهبله کردن [چ] ۱ - التضخم: دلم دهبله کرد

دهخالهت [ن] التجاء والتماس الحماية

دهر ۱ [ن] ۱ - فتحة الباب ۲ - مدخل ۳ - فتحة ۳.

آئی الخنزیر

دهر ۲ [تک] خارج

أ - ئهوه دهرکهفتن [چ] الأناكشاف

ب - ئەو دەرھانن [ج] الخروج، الطلوع: ئەمال
ھاتەو دەر.

ح - ئەو دەھیشت کەفتن [تم] ئەو دەر کەفتن
دەرەمەت [ن] ۱ - مصدر کسب ۲ - مورد
دەرەنە [ن] باب

دەرەو [ن] فتحة في الساقية لأرواء الحقل بثق
دەرەتان [ن] مخرج: دەرەتانمان بیریگە
دەرەقەت [ن] ۱ - قدرة ۲ - أمكانية.

دەرەقەت ھاتن [ج] ۱ - أملاك القدرة على ۲ -
التمكن من: کەس دەرەقەتی ئی کارە نیەتی
دەرەك ۱ [ئن] جحيم

دەرەك ۲ [ئن] خطر: ئەو ریی بە فرە دەرەكە
دەرەکی [ن] أجنبي: دەرەکی ھات، بئەکی دەرکرد
(پەند)

دەرەن [ئن] مهتم به، میال: دەرەن کەس نی یە.
دەرەن بوون [ج] الأهتمام، المبالاة
دەرەبوون [ج] تفتح الجرح، خروج الضئید منه.
دەرەگەھی دەرەبوو

دەرەپا [ن] فتحة (السروال، البنطرون)
دەرەپەرەنن [ج] الأخراج، جعله ينطلق الى الخارج
دەرەپەرەن [ج] الخروج بسرعة: شاوویس دیم،
دەرەپەرەن دەھیشت

دهرپوقانن [چ] الأنقلاع، القلع: چونه و یاری بی،
چهوی دهرپوقنی.

دهرپوقیان [چ] الأنقلاع: چهوی دهرپوقیا.

دهرچوون [ن] ۱ - الخروج ۲ - الأنطلاق ۳ -
التغلب، الفوز ۴ - الأنحراف: له رتی دهرچگه. ۵ -
الأنفلات: له دهسمان دهرچوو ۶ - الصدور: سی
چوار کتاو تازه لهی رووژه یله دهرچوو ۷ - التحرر من
القیید.

دهرخوارد [ن] - أطعام ۲ - تجریع: زهر دهرخواردی
دا.

دهرخوارددان [چ] ۱ - الأطعام: گوشت دهرخواردی
دا. ۲ - التجریع

دهرد [ن] ۱ - الم ۲ - قهر، هم، غم، عذاب ۳ -
وباء، آفة ۴ - علة ۵ - فائدة: ئی دهرمانه وه دهردی
نهخوه شیه گهی نیه خوهی.

أ - وه دهرد خواردن [چ] الأفادة: ههر رووژی تیگک وه
دهردمان بخوهی ۲ - أن یلائم: ههر دوگیان وه دهرد
یه کتری خوهن

ب - وه دهرد هاتن [تم] وه دهرد خواردن.

دهردان [چ] ۱ - کری: جوو دهردان ۲ - تنظیف
(البثر) چالآو دهردان ۳ - أخراج (التراب... الخ) من
(الحفر... الخ)

دهردهسهری [ن] مشکلة: يا خودا كهس توشى
دهردهسهرى نه بوو.

دهرز [ن] ۱ - دهرس ۲ - فطره، شق، صدع ۳ -
عُرّه: وسط الجبين دهرزى تيول. ۳ - مسامات ۴ -
فجوات صغيرة.

دهرزن [ن] درزن - دهرزينة [۱۰ - ۱۲] وحدة
دهرزى [ن] ۱ - ابرة الخياطة ۲ - ابرة الدواء ۳ - كل
شيء يشبه الأبرة ۴ - الدواء الذي يزرق في الجسم:
پزشكه گه چوار دهرزى ئه راي نوسا. ۶ - ابرة القذح في
السلح الناري

دهرزيله [ن] نبات ذو أشواك كالأبرة
دهرس [تم] دهرز - ۱ -

دهرس دان [ج] التدريس: مامووسا نامدار دهرس
دهرفهت [ن] فرصة، مجال: ههر دهرهفت ئه رام
بكه فيگ سه ره ليدان دهم

دهرکهفتن [ج] ۱ - الظهور ۲ - التبيان
دهرکهل [ن] عتبة الباب

دهرکردن [ج] ۱ - القلع: چهوى دهرکرد ۲ -
الاستئصال: ریشهى نهخوه شیه گهى دهرکرد ۳ -
السحب (الى الخارج): دهرى کرده و دهرشت ۴ -
الأخراج: دوو کوچگ له جگرى دهرکردن ۵ - أفتاح
أو انفجار (الجرح) دمه له گهى سه رى دهرکردگه. ۶ -

الطرد: له کاره گه دهري کردن. ۷ - البروز ۸ -
 التخليص: دهرم بکه له دهسيان ۹ - الأصابة ب: ثاوله
 دهزکرد ۱۰ - الطرح: دوانه لي دهزکه هيجه تي
 نيه مينگ ۱۱ - الأصدار: مه کته به گه مان سالي کتاوي
 دهزکيگ. ۱۲ - الأنتاج ۱۳ - الأجلاء
 دهزکيشان [ج] ۱ - الأستئصال ۲ - السحب الي
 الخارج ۳ - الرفع الي الخارج: دوولي ثاو دهزکيشا
 دهزگا [ن] فتحة الباب
 دهزگولوه [ج] فتحة التنور لدخول الهواء
 دهزمالين [ج] التنظيف بأخراج المواد [خاصة
 النفايات]: ته توره گه دهزمالي؟
 دهزمان [ن] ۱ - دواء، عقار ۲ - علاج
 دهزمانخانه [ن] صيدلية
 دهزمان خوارد [ن] تسمم
 دهزمان خوارد کردن [ج] أن يعطيه السم. نه ورثه
 دهزمان خواردي شوه گه ي خوه ي کرد.
 دهزمانکهر [ن] ۱ - مداو ۲ - معالج
 دهزمان کردن [ج] ۱ - التداوي: دهزماني زه خمه گه
 بکه ۲ - المعالجة: خودايا دهزمان دهزمان بکه
 دهزنان [ج] ۱ - غلق الباب: دهري قاييه گه بنه ۲ -
 التغطية: وضع الغطاء على... دهري قوشخانه گه
 بنه.

دهر نه‌فیز [ن] مفک البراغي
دهر هاتن [ج] الخروج: هيمان له مال دهر نه‌هاتگه.
دهر هاوردن [ج] الأخراج: قه‌له‌مه‌گه‌ی دهر هاوردو
دهس کرده نوسان.

دهرهم [ن] درهم: ۵۰ فلساً
دهروه‌دهر [ن] متشرد، شريد: بی مال و دهر وه‌دهره.
دهر وه‌دهر بوون [ج] التشرذ: مالی رمیاو دهر وه‌دهر بو.
دهر وه‌دهر کردن [ج] التشرید: نائی بریاو دهر وه‌دهر
کریا.

دهر وه‌دهری [ن] تشرُد: سی سال وه دهر وه‌دهری ژیا.
دهروه‌ن [ن] مضیق بین جیلین
دهرویش [ن] درویش

دهرون [ن] ۱ - نفس ۲ - داخل، باطن ۳ - تحمل،
صبر

دهرون دار [ن] صابره، متحمل
دهرون‌ی [ن] نفسي

دهرگا [ن] ۱ - مؤسسه ۲ - بناء
دهرمال [ن] ۱ - متدیل ۲ - کنایه عن بکاره البنات
العداری: ژنه‌ی قاو دا چونگه بی دهرمال بو.

دهروران [ن] ۱ - خطیب ۲ - خطیبه

دهروران دار [ن] ۱ - خاطب ۲ - مخطوبه

دهرورانی [ن] حفلة الخطوبة

دزورانی کردن [ج] عقد الخطوبة

دهس [ن] ۱ - ید: دهسی له پای شوورتره [په‌ند] ۲ -

القائمة الامامية للحيوان: دهس چاره‌واگه ناو

هاوروگه. ۳ - امر، سلطه نفوذ: هه‌رگه‌س دهسی

پچووگ کیشت کاری کیگه ۴ - طقم کامل: دهسی دلناگ.

أ - دهسی تهو پیشت ناچی [در] لا يتمکن، لا يستطيع

ب - دهس تهو دنیاگرت [در] خائف جداً، أن يموت

خوفاً

ح - دهس له پا خه‌تا کردن [در] الانفة، لا يتنازل

د - دهس له پاخه‌تا کردن [در] التحرك

ه - دهسی له پای شوورتره [در] رجع بخفي حنين

و - دهس وه قنگ گورگه و کردن [در] عمل المستحيل

ز - تهو پیشت دهس خستن [ج] التوفير

ح - تهو دهس دان [ج] التسليم، كأن تسلّم متهماً أو

شخصاً مطلوباً الى السلطة: کاوه کوره‌ی خو‌هی داو

دهس.

ط - له دهس هاتن [ج] التمكن: چه له دهسیا تیگه!

ي - له دهس دهر چوون [ج] ۱ - ضياع (فرصة):

دهرفهت خاسینگ بو، به‌لام له دهسم دهرچگه. ۲ -

خسارة أو فقد الشيء: خانگه وه په‌تی له دهسم

دهرچگه

ك - له دهس دان [ج] ۱ - خسارة الشيء ۲ - أن

يعامل باليد [يظهر المعنى من سياق الجملة]: كهمن
خهوره گه له دهس يده

۲ - الأفراط: كاره گه فره خاسه له دهست مهروی.

ل - له دهس كهفتن [م] الصدور عن: كابر ا هيچ
خراوه به گ له دهسي نه كهفتنگه

م - له دهس كه م [ئك] على الأقل: له دهس كه م
سي هزار كه سن.

ن - وه دهس = باليد [في العمليات الرياضية]:
شش جار شش، سي و شش: شش، سي وه
دهس

س - وه دهسا دان [ج] ۱ - السحق ۲ - التحطيم

ع - وه دهسه وه [ئك] ۱ - وشيك: جهنگ ها وه
دهسه وه ۲ - موجود: ئيرنگه هيچ وه دهسه وه ني به

دهساو دهس [ئن] ۱ - منتقل من يد الى أخرى.

دهس ته لگرتن [ج] ۱ - التوقف عن [العمل]: وه ره

سه عاتي دهس له كار ته لگرتن ۲ - التخلي عن، رفع
الأيدي عن ...

دهس ته لوهس [ئن] ملق: ئي خهوره دهس ته لوهسه.

دهس ته لوهس كردن [ج] التلفيق

دهسه [ن] ۱ - طقم: دهسه ياله. ۲ - مجموعة

[من الناس] ۳ - تشكيل عسكري يقابل السرية.

دهسه [ن] رُحي

دهسه شكنه [ن] حیره

دهسه شكنه كردن [چ] جعله يحتار: محسن
دهسه شكنه مان كرد.

دهسه لقورت [ن] عصيدة: خشه تشد بها الممخضة
من طرف واحد

دهسه مل [ن] عناق

دهسه مل كردن [چ] العناق: دهس كردنه ملي بهك.

دهسهو بهسه [ن] ۱ - تواطؤ ۲ - أنفاق سري للقيام
بعمل ما.

دهسهو بهسه كردن [چ] ۱ - التواطؤ ۲ - الأنفاق سراً
للقيام بعمل معين.

دهسهو دان [چ] العجن ثانية للتعجيل بأختماره:
دهس خهوره گه به بهوه.

دهسهو ژيسه رنان [در] قطع الأمل، أنقطاع الرجاء:
دهسهو ژير سهر بنه لهو كاره.

دهسیره [ئن] عشاش: ياوهر وه سالار مهكه، دهسیره.

دهسیره [ئن] ممكن الوصول اليه: مالي خوه مان
دهسیره ني به

دهسیرهس [تم] دهسیره

دهسیري [ن] غش

دهسیره [ن] استمنا باليد

دهس بهر كردن [چ] الاستمنا

دہس پنا ہاوردن [ج] التلمس: دہس وہ سہرا ہاودن
 دہس پئہودان [ج] ۱ - الممس ۲ - التلاعب ۳ -
 الضرب: تہگہر دہس داہدہ پئہو تہوہ تہوزانی
 دہس پی دان [ج] التصافح، المصافحة
 دہس پی کردن [ج] البدء، الشروع
 دہستوور [ن] ۱ - دستور ۲ - تعلیمات ۳ - تعالیم،
 أعراف، تقالید
 دہستوور دان [ج] اصدار التعليمات
 دہس چوون [ج] التمكن: دہست چوو قہ پخہی بکہی؟
 دہسخت [ن] کتابۃ، خط الید
 دہسخرہ [ن] تأخیر، تعطیل
 دہس خرہ کردن [ج] التأخیر، التعطیل
 دہس دان [ج] ۱ - أن يكون ملائماً: تہو کارہ دہس
 دیگ. ۲ - الصعود: دہس لہ بہرزی دان.
 دہس دریژی [ن] أعتداء
 دہس دریژی کردن [ج] الأعتداء
 دہسریژ [ن] رمی، صلی: وہ رہشاش دہسریژی لیمان کردن
 دہس ریژ کردن [ج] الرمي بصلي
 دہسشوور [ن] مغسلة
 دہسقالہ [ن] منجل يستعمل في حصد الأعشاب
 دہسقہرت [ن] دین نقد
 دہسکاری [ن] ۱ - تصرف ۲ - تغییر

دهسکاری کردن [چ] ۱ - التصرف ۲ - التغيير:

کاره‌گه‌مان دهسکاری کریاگه

دهسکه‌فت [ن] ۱ - دخل، محصول، ایراد، غنیمه ۲

- ربح، فائده: لهو مامله‌ته پاره‌ی خاسینگ دهسمان
که‌فت

دهسکرد [ئن] ۱ - یدوی ۲ - اصطناعي ۳ - غیر متقن

دهسکیش [ن] ۱ - قفاز ۲ - الذي يقود: دهس باپیرد
بکیش تا مال.

دهسکیشان [چ] أن يقوده

دهسکیشی [ن] أستدراج

دهسکیشی کردن [چ] الأستدراج: دهس کیشی
که‌ن.

دهسگ [ن] مقبض

دهسگا [تم] دهزگا

دهسگ دار [ئن] ذو مقبض

دهسگر [ن] ۱ - عائق، مانع ۲ - مساعد

دهس‌گرتن [چ] ۱ - الأعانة: فره‌ه‌زاره، دهسی

بگرن ۲ - الزواج، التزویج: دهس منالی‌ته‌رای بگرن

دهس‌گرتنه‌وه [چ] الأستجداء: نه‌دارای کاری پی

کرد، ناچار بو‌دهس له‌م‌هردم بگریده‌و.

دهسگیر [ن] ۱ - أسر ۲ - حصول: له‌ی کاره‌چیش

خاسینگ دهسگیرمان بو.

دهسگیر کردن [چ] الأسر

دهس گیربان [چ] الأئشغال: دهسی گیرباگه، هیچ

نیه توانی نه راد بکیگ

دهسلات [ن] ۱ - السلطة، سيطرة، أمكانية، تأثیر

دهسلات دار [نن] ۱ - ذو سلطه، متسلط، مسیطر ۲

- متمکن دهسلات دار، گشت کاری له وه رئی چوو

دهسلاتداری [ن] حالة کون الفرد: ۱ - متسلطاً،

مسیطراً ۲ - متمکناً

دهس له خودان [چ] التزین، أن يعتني بهندامه

دهس لی حسن [چ] ۱ - الجدع ۲ - التنظيف: دهس

له چه وشه گه بخه

دهس لی دان [چ] ۱ - التصرف ۲ - التلاعب: دهس

له ترازو مه ده

دهسمال [تم] ده زمان

دهسمیهت [ن] مساعدة، معاونة

دهسمیهت دان [چ] المساعدة، المعاونة: مال

هه واس کار که ن، دهسمیه تیان بده

دهس نان [چ] الشروع = که ی دهس نان له کار؟

دهس نماز [ن] وضوء: له کانه گه دهس نماز گرت و

خهریکی نماز کردنه

دهس نماز گرتن [چ] التوضؤ

دهس نیشان [ن] ۱ - تحديد ۲ - تعیین ۳ - تهدیف

ده‌سنيشان كردن [چ] التحديد، التعيين: چ دوه‌تی
ده‌سنيشان كردیه؟

ده‌سنوس [ن] ۱ - مخطوطة ۲ - خط اليد
ده‌سواز [ئن] سخي، كريم: چه‌پسه‌خانی نه‌قیب
ده‌سواز بو

ده‌سوازی [ن] ۱ - سخاء، كرم ۲ - ممازحة
ده‌سوه‌جی [ئك] فوراً، حالاً: هر‌خه‌وه‌ره‌گه‌ ره‌سیه
پیم، ده‌سوه‌جی هاتم.

ده‌س وه‌دهم [ئن] كفاف: كاره‌گه‌مان هر
ده‌س وه‌دهمه.

ده‌س وه‌ سه‌راگرتن [چ] ۱ - أن يحمي ۲ -
الأستحلال

ده‌س وه‌ سه‌راگيرياگ [ئن] ۱ - محمية ۲ - مستحلة:
ولآتی ناميبيا هي‌مان ده‌س وه‌ سه‌را گيرياگه.
ده‌س وه‌شانن [چ] الضرب

ده‌س وه‌ كوته‌ك [ئن] عصبي المزاج
ده‌س وه‌ يه‌ك دان [چ] التصافح، المصافحة
ده‌س و برد [ئك] فوراً، حالاً: ده‌س و برد كار خو‌وی
نه‌نجام دا

ده‌س وپا [ن] قوائم و رأس الحيوان
ده‌س و پاچه [ئن] ۱ - مختار ۲ - محتاج
ده‌س و پاچه كه‌فتن [چ] ۱ - الأختيار ۲ - الاحتياج

دهس و پا کردن [چ] أن يحاول

دهسور [تم] دهستور - ۴ -

دهسی [ئن] ۱ - أليف: شکاری دهسی ۲ - يدوی:

مهکینهی دهسی

دهسی بوون [چ] أن يصبح أليفاً: گیانهوهری

درندهیش دهسی بووگ

دهسیسی [ن] ۱ - تدبير ۲ - مؤامرة

دهسیسی کردن [چ] ۱ - تدبير الأمر ۲ - التأمير

دهسی کردن [چ] التذجين، جعله أليفاً

دهسینگ [ن] معضد

دهشت [ثك] خارج: ثمحمد ما له دهشت

أ - ثهو دهشت چوون [چ] ۱ - الخروج ۲ - الذهاب

الی الغائط

ب - ثهو دهشت كهفتن [چ] الأكتشاف، التبيان: يهك

پیلانینگ بو، خاس بو كهفتهو دهشت.

ح - ثهو دهشت کردن [چ] الأخراج، الطرد: نارام

نه نیست، نه رایه له مال کردنیه و دهشت

د - ثهو دهشت هاتن [چ] الخروج: له مال هاتهو

دهشت

دهشتایی [ن] ۱ - أرض منبسطة ۲ - سهل.

دهشته [ن] سهل: دهشتهی کووزه رقه.

دهشتهك [ن] ۱ - ريفي ۲ - غريب

دهشته‌کی [ئن] ۱ - ریفی ۲ - غریب
 دهشت وه دهشت [ئک] بعبداً عن الأنظار: دهشت وه
 دهشت کاری خوویان کردن
 دهشت و دهر [ن] ۱ - سیاحه و سفر ۲ - تجول
 دهشت و دهر کردن [چ] ۱ - القيام بالسیاحه و السفر ۲
 - التجوال.
 دهعبا [ن] دابة، کل ما یدب علی الارض.
 دهغا [ن] دغل
 دهغمل [تم] دهغا
 دهغملین [ئن] کثیر الأدغال
 دهف [ن] آله موسیقیة [دف]
 دهفه [ن] لوح الکتف: دهفهی شان
 دهفتر [ن] ۱ - دفتر الکتابة ۲ - ورق السکاتر
 دهفتتری [ئن] دفتری
 دهفر [ن] کیس کبیر
 دهفن [ن] ۱ - دفن ۲ - أفتناع
 دهفن بوون [چ] الأفتناع
 دهفن کردن [چ] ۱ - الدفن ۲ - الأفتناع: کی توفئی
 دهفنی سایه میر بکیگک؟
 دهق [ن] ۱ - حنق، أعاظة ۲ - جمرة الأرض ۳ -
 تصلب سطح المواد بسبب البرد الشدید ۴ - مرض السل
 دهقاد دهق [ئک] بالضبط، تماماً

دهقل [ن] دقل: ضرب من التمور
 دهق پی کردن [ج] الأغاظة: قسه‌گی دهقه‌پیمان کرد.
 دهق دان [تم] دهق پی کردن
 دهق کردن [ج] ۱ - التغیظ: له خوسه‌دا دهق کرد ۲ -
 الاصابة بالسل
 دهق گرتن [ج] ۱ - التجمر: زه‌دهق گرتگه ۲ -
 التصلب: پیوسه‌گه دهق گرتگه [بسبب البرد الشدید]
 دهقله [ن] شقلبه
 دهقله خواردن [ج] التشقلب: ماشینه‌گه قه‌لبه‌و بوسی
 چوار دهقله خوارد.
 دهقله دان [ج] التشقلب: دهقله داو ناو چووه‌گه.
 دهگ [سر] للتعبیر عن الغضب: دهگ مالت برمی!
 دهگه [ن] نکایه.
 دهگه دان [ج] أن ینکی: دهگه‌ی گه‌نی دا له لیمان
 دهل [ن] ۱ - أنثی بعض الحيوانات ۲ - أنثی الکلب
 ا - ده‌له‌شیر: أنثی الاسد، لبوه
 ب - ده‌نه‌دورک: انثی الذئب
 ده‌لاک [ن] حلاق
 ده‌لاکخانه [ن] محل الحلاقة، صالة الحلاقة
 ده‌لاکی [ن] حلاقة
 ده‌لاکی کردن [ج] أمتهان الحلاقة
 ده‌لال [ن] دلال، سمسار

ده لالی [ن] ۱ - دلالة، سمسرة ۲ - أجرة السمسرة

ده لالی کردن [چ] السمسرة.

ده لائن [چ] النضح: کونه گه مان تاو ده لائی

ده له سه [ن] تلفیق

ده له ش [ن] حیوان الشیهم، الخنیعی

ده لو [ن] لواط.

ده لو [ن] اللغد، الغیب: ده لوی ملی دریا بوه.

ده ل وه ده سان: [ئن] فی النزاء (کلب).

ده لیا [ن] بحر: ده لیا وه دم سه گ چه پهل نیو [په ند]

ده لیا چه [ن] بحیره

ده م [ن] ۱ - فم: دگان ها له تاو دم ۲ - وقت: لهی

ده مه خونه وه اری فره بوه ۳ - فتحة، فوهة: ده می

به رمیل ۴ - احتراق، حرق: باخه گه دم گرت ۵ -

لسان: ج ده می دیری ۶ - وجهة، واجهة.

أ - وه ده ما دان [چ] ۱ - التمظمظ: تاو وه ده ما دان ۲

- الصیاح والأفصاح عن الشيء: قسه وه ده ما دان ۳ -

الصیاح بصوت عال مع الطیطة علی الفم: وه ده ما

دان نهرا پهس

ب - وه ده ما هاتن [چ] البوح لا شعوریا: نه گک باینگه

ده نداو باسی یکه یدا!

ج - وه ده مه و دان [چ] ۱ - الأضافة: دوو گهز بده ده میه وه.

۲ - اطلاق العنان: مه ده وه ده می مناله گانته وه.

ء - وه دهمه وگرتن [ج] تعدى الحدود: نهوه وه دهمه و
گرتیده!

ه - وه دهم شیرهو چوون [در] شجاع: احمد، وه دهم
شیرهو چوو.

و - وه دهم هاتن [ج] ۱ - النضوج ۲ - أن ينطبخ
۳ - أن يخدر (الشاي)

دهماخ [ن] ۱ - دماغ ۲ - فرحة، سرور: دهوله مهنه،
تهرایه وه دهماخه.

دهماخ دار [ئن] ۱ - عاقل، حکیم ۲ - مسرور، فرح
دوم تهلوهخت [ن] أسکات، منعه من الكلام
دوم تهلوهخت دان [ج] الأسکات: دم تهلوهختی
دان و نهیشتن قسه بکیگ.

دوم تهلوهس [ئن] ملفق: قسهی دم تهلوهس
دوم نهو یهک نان [ج] ۱ - الأنطباق ۲ - الألبام
(جرح): زامهگی دم نهو یهک ناگه.

دهمار [ن] ۱ - عصب، عرق ۲ - وريد ۳ - حالة
عصبية

دهمار دار [ئن] مصاب بحالة عصبية
دهمار گرتن [ج] التعرض لنوبة عصبية: چوو چزگی
کردن، دهمار گرتهی.

دهمانن [ئن] ۱ - أشعال (النار) ۲ - أثارة (الفوضى،
المنازعات)

دهماور [ئن] سلیط اللسان: سلیمان فره دهماوره.
 دهما ودهم [ئك] شفاهاً: دهماو دم نهؤنهفت.
 دهمه تهقه [ن] مؤانسة، مسامرة
 دهمه تهقه كردن [چ] المؤانسة، المسامرة
 دهمه قره [ن] مشادة كلامية.
 دهمه قره كردن [چ] التشاجر بمشادة كلامية: جهنگ
 نه كردن به لآم دهمه قرهنگ كردن و واز هاوردن.
 دهمهق [ئن] منذهل، محتار: من لهی كاره دهمهق
 مامه شلپهی دهسم پینج و نان ههر چواره [فولكلور].
 دهمهق مان [چ] الانذهال، الاحتیار.
 دهمه كاوكی [ن] تشاوب
 دهمه كاوكی گرتن [چ] التشاوب: هیمان نیوارهس و
 دهمه كاوكی گرتنگ
 دهمه و ۱ [ئك] نحو: دهمه وخوار.
 دهمه و ۲ [ئن] ضارب الی: رهنگی دهمه و زهره.
 دهمه وهر [تم] دهماور: بهد ره وشته چونگه دهمه وهره
 دهمه وهری [ن] سلاطة اللسان: دهمه وهری نهرا بنیادهم
 خراوه.
 دهمه و كردن [چ] أن يفطر (الصيام): نماز كردن مجا
 دهمه و كرد.
 دهمه وگرتن [چ] التفطر، الانفلاق بسبب النضج،
 الأنشقاق: نه نار دهمه و گرتنگه.

دهم بهسانن [ج] ۱ - الأمساک: وەر له بانگ دهم بهسا.

۲ - السکوت: دهمت بوهمن، قسه مهکه.

دهم بهمین [تم] دهم بهسان

دهم بیل [ن] شفرة المسحاة

دهم پاچقانی [ن] محاكاة، تقلید

دهم پاچقانی کردنه وه [ج] المحاکاة، التقلید: دهم

پاچقانی که یخوداوه کیگ.

دهم پاچقانی [تم] دهم پاچقانی

دهمجا [ن] مقدار من العلك، يكفي للعلك مرة

واحدة: بهك دهمجا جاجك بده پیم.

دهم چهرمگ [ئن] صاحب الأمر والنهي: ههزبزخان

دهم چهرمگی عهشروهته.

دهم چهرمگی [ئن] سلطة الأمر والنهي

دهم خوهش [سر] أحسنت تعبيراً خاس وهتی،

دهم خوهش

دهم دار [ئن] ۱ - سلیطة اللسان ۲ - ذو فتحة أو فوهة

۳ - حذق اللسان

دهمدم [ن] ۱ - حیاء: دهمدم لی نه کرد ۲ - عشیه:

دهم دهمی شهوهکی

دهمدم کردن [ج] الاستحياء، الامتناع عن قذف

الآخرین بکلام بذيء: دهمدم لی نه کهی.

دهمدریزی [ن] تطاول: هه ركه س دهمدریزی بكيگ،

دمی شكيك

دهم دریزی کردن [ج] التطاول: بهسه! كه م دهم
دریزی بكه.

دهمراس ۱ [ن] ممثل، مقرر

دهم پاس ۲ [نن] صادق: جوامهرز پياگيگی فهقيرو
دهم پاسه

دهم رهسانن [ج] التوسط: دهم ئهپرای رهسانن

دهم سرینهوه [ج] التبرئة (من موقف): كورهت خراو
فرووشه، ئهپرا دهمی سریدهو؟.

دهم کردن [ج] الخدر [الشاي] چايهگه دهم كردگه

دهم كيشان [تم] دهم کردن

دهم كوت [ن] أسكات

دهم كوت کردن [ج] الأسكات: تواس دهم دریزی
بكيگ بهلام دهم كوت كريا.

دهم گرتن [ج] ۱ - الأشتعال، الأحتراق ۲ -

السكوت: كوره دهمی خوهت بگرا

دهم گرتنهوه [ج] التفتح: دهم گرتنهوی گول.

دهمگگه [س] للتعبير عن: الأعجاب، ۲ - الأستهزاء

دهم له دهم نان [ج] المعاندة: دهمهوهه، دهم له دهمی
مهنه.

دهم له يهك نان [ج] السكوت: هيچ مهويش، دهم

خوهت بنه له يهك

دهم وپل [ن] لباقة في الكلام

دهم وچهو [ن] وجه: دهم و چهوى نوورانى يه.

دهم و دوو [ن] مواشي، المواشي المدرة للحليب

دهم و فلق [ن] كلام فارغ، هراء

دهم و بيل [ئن] معن: من يدخل فيما لا يعنيه

دهموبلى [ن] حالة كون الفرد معنا.

دهمهيار [ئن] سليط اللسان

دهمهيارى [ن] سلاطة اللسان

دهن [ن] حافه، طرف: دهنى دهس.

دهندره [ن] ۱ - سنن ۲ - نتوء حاد

دهندره دار [ئن] ۱ - مسنن ۲ - ذو نتوء حاد

دهندله [ن] تدلى، جرجرة

دهندله دان [ج] التدلي، التجرجر: پژنه گهى دهندله

دا له زهو

دهنگ [ن] ۱ - صوت، حسن ۲ - كلام ۳ - صدنى

دهنگاتى [ن] لغوة، مشاجرة كلامية: چهنى خوهشى

له دهنگاتى تى!

دهنگاتى كردن [ج] اللغو، التشاجر

دهنگ دار [ئن] ۱ - صوتى ۲ - محدث للصوت ۳ -

صائت

دهنگ دان [ج] التصويت، الأدلاء، بالصوت

دهنگ دانه‌وه [ج] ۱ - أرجاع الصدى، رد الصدى ۲
- الانتشار والأستحواذ على أهتمام الآخرين: شورش
كورد دهنگ دایه‌وه له گیشته جه‌هان

دهنگ ده‌رجوون [ج] التشاجر

دهنگ كردن [ج] ۱ - التکلم ۲ - الرد علی ۳ - توجیه
الدعوة: له خواهشی و شادی بایه‌ته ده‌نگیان بکه‌ی.

دهنگ و دوو [ن] أخبار: ده‌نگ و دوو شار چه‌سه؟
دهنگ هاوردن [ج] جعله يتشاجر: ده‌نگمان نه‌ولیا
مه‌یار

ده‌ننگ [ن] ۱ - حبة: ده‌نگ نه‌نار ۲ - ضلع: دوو
ده‌نگی شکیاگه

- هفت ده‌نگی له ده‌نگه‌یل زیایه [در] صبور
ده‌نوڪ [ن] منقار: مه‌لی گوشت خوه‌ر ده‌نوکی چه‌فته
[په‌ند]

ده‌نوڪ دار [ن] ذو منقار: هه‌رچگه مه‌له گیشته
ده‌نوڪ داره

دهو [ن] ركض، عدو

دهوان [ن] ركض سریع

ده‌وده‌وانه‌کی [ن] مسابقة العدو

ده‌وانن [ج] جعله يركض، يعدو: له مال تا مه‌کته‌ب
ده‌وانه‌مان

ده‌وهن [ن] احراش

دهوره [ن] ۱ - علاج ۲ - حل
 دهوره بردن [چ] ۱ - العلاج ۲ - الحل : کی
 دهورهی ئی کاره بیگ
 دهوت [ن] دیوت، قواد
 دهوتی [ن] قوادة، دیوثة
 دهور ۱ [ن] ۱ - فترة: ترسم دهورهگم دهوری ناکهس
 برو [فولکلور] ۲ - دور.
 دهور ۲ [نک] ۱ - حول: وه دهور ئاوی دا گر خوهی
 ۲ - قرب: نه چنه دهوریه وه ۳ - تقریبا: خانه قی
 دهوری سی فهرسهخ له قهره غانه وه دوره.
 دهوران [ن] ۱ - دوران ۲ - تغییر بسبب تقادم الزمن
 دهوره [ن] أرض یابسه فی حوض النهر تشتغل
 لأغراض الزراعة
 دهور دان [چ] ۱ - التسیج: دهوری باخه گیان دان ۲
 - الاحاطة ب: دهوره لی دانه و خاس کوشنه ی.
 دهور گرتن [چ] ۱ - الأحاطة ۲ - التسیج
 دهور وپشت [نک] محیط، بیته: ها له دهور وپشتی
 ئاوی
 دهوری [ن] ماعون: یهک دهوری برنج خوارد.
 دهوریش [ن] ۱ - درویش ۲ - حشرة: فرس النبی
 دهوریشی [ن] ۱ - دروشة ۲ - تعالیم الدروشة ۳ -
 أستجداء

دهوق [ن] خشونه [نوع من القماش الخشن]

دهوقن [ثن] خشن

دهوكهر [ن] عذاء

دهو كردن [ج] العدو، الركض

دهولت [ن] ١ - دولة ٢ - مواشى ٣ - ثروة

دهولته تى [ثن] حكومي

دهولمه من [ثن] غني

دهولمه منى [ن] غنى

دهومنه [ن] ١ - دومنه ٢ - لعبة الدومينو

دهونم [ن] وحدة مساحة تساوي ٢٥٠٠ م

دهوين [تم] دهو كردن

دهه [ن] عشرة، عشر [١٠]

دههم [ثن] عاشر

دهممين [ثن] العاشر

دههري [ثن] وقح، حرك: زنى دههري

دهى [سر] هيا، تستعمل للحث: دهى رى بكه!

دهيشت [تم] دهشت

دهيشتايى [تم] دهشتايى

دهيشته [تم] دهشته

دبيلوماسى [ن] دبلوماسى

دبيلوماسيهت [ن] دبلوماسيهت

دبهك [ن] ١ - تأكد، تحقق: نهوهل جار دبهك

ری به گه بکه نهو، ثمجا بچن .

۲ - اختیار: نهوه لچار دپیه ماشینه گه وه بکه و ثمجا
مامله تی بکه .

دپیه که و کهر [ن] ۱ - محقق ۲ - مختبر .

دپیه که و کردن [چ] ۱ - التأكد، التحقق: نهوه ل چار
دپیه کی بکه رهو، ثمجا براده ری نهولیا بکه . ۲ -
الاختیار: سه ماوه ره گه دپیه کی بکه رهو وهر له یه گ
بسینیده ی .

دختر [ن] دکتور، طیب

دختری [ن] مهنة الطب

در ۱ [ن] دُر: حجر کریم

در ۲ [ن] طویل: پرنهوی در

درا بوون [چ] التذلي من: پهل مشکیه گه ی دریا بوه وه
پشتیا .

دراجه [ن] هنجین: میه ی دراجه

دراکردن [چ] ۱ - المد: چوه گه دریا کرد نهرا ناو

چهوی ۲ - جعله ينزل بالتذلي من: دریا کرده و خوار

درامهت [ن] ۱ - کسب، ایراد، مورد، دخل ۲ -

مجال عمل: درامهت نهماگه

دراخن [چ] ۱ - الخرق ۲ - الشق: نهرا شه وه گه

دری؟

درهخت [ن] أشجار

دره ختاوی [ئن] کثیر الأشجار
دره و [ن] حصاد: جوہ، وەر له یهگ وشک بوو دره وی
کرینگ.

دره وش [ن] مثقب الجلود
دره وکەر [ن] ۱ - الحصد، حاصوذة ۲ - دژاسة
دره وکردن [چ] الحصد: گیشتمان له دره وکردنی
گه نمه گه به شدار بوومن.

درج [ئن] عبوس، متجهم: خه نسن له بان لیوی
نی به، هه میسه روی درجه.

درج بوون [چ] العبس، التجهم
درج کردن [چ] جعله يعبس، جعله يتجهم
درجی [ن] عبس، تجهم

دررس [ئن] ۱ - صحیح، صائب: کاره گه د فره
درسه ۲ - مضبوط ۳ - مکتمل، کامل ۴ - شریف
دررس بوون [چ] الأکتمال

دررسکەر [ن] مصلح ۲ - مصنع
دررسکرن [چ] ۱ - التصليح ۲ - التصنيع:
دررسکرنی باله فر ئاسان نی به. ۳ - الأکمال
دررسی [ن] ۱ - صحة، صواب ۲ - ضبط ۳ - کمال
۴ - شرف، کرامه

درپرگ [ن] شوك
درپرگ دار [ئن] ۱ - شوکی، ذو أشواك ۲ - المُلح

المعاند: هه یاس درپرگه داره، هه ر بگریگه د وازه لیت
 نیه تیاریک
 درگه میه کوته [ن] جدري الماء (مرض).
 درپرگین [ئن] کثیر الأشواک
 درک [ن] التهاب الزائدة الدودية.
 درکانن [ج] الأفشاء، البوح پ: هه رچگ له دلی بو
 گیشی درکان
 درک کردن [ج] التهاب الزائدة الدودية
 درم [ن] وباء: درمی کولیره.
 درن [ئن] کریه، عفن، قدر، وسخ: سیانه گه بووی
 درنه.
 درنه [ئن] ۱ - شرس: سهگی درنه ۲ - مفترس:
 گورگی درنه
 درنه بی [ن] ۱ - شراسه ۲ - توحش
 درنگه [ن] رنین
 درنگه درنگه [ن] رنین متواصل
 درنی [ن] کراهه، عفونه، قذاره، وساخه
 دره وهنی [ن] حاصود، حاصوده
 دره وهنیکه ر [تم] دره وهنی
 دروشم [ن] ۱ - علامه میزه [وبخاصه علی
 الحيوان] ۲ - شعار
 دروو [ن] ۱ - کذب، اکذوبه: دروو له شرعا

هه‌رامه ۲ - زوور، بهتان: بی‌تاوانه وه دروو گوناباری

کریا. ۳ - زیف

دروو ئاسمانی [در] الکذب المفضوح

دروودان [چ] الکذب: هه‌ر کهس دروودا دزییش

کیگ

درووزن [ئن] کذاب

درووکانی [ئن] زائف: بآلی درووکانی

دروو کردن [تم] دروودان

دریخ [ن] ۱ - تقصیر، توانی ۲ - زرع مدروس وئ

یذر بعد

دریخ کردن [چ] التقصیر فی أداء...: هه‌رچگه‌ها

له زانت دریخی مه‌که

دریخی [تم] دریخ

دریخی کردن [تم] دریخ کردن

درپاگ [ئن] ۱ - ممزق: شالی درپاگ ۲ - متشقق

درپان [چ] ۱ - التمزق ۲ - التشقق: له قه‌وی زگی

درپا

دریژ [ئن] ۱ - طويل، مدید ۲ - عال: داری دریژ

دریژابوون [چ] التمدد: هاته‌و خوار و له بان زه‌ودا

دریژا بو

دریژا کردن [چ] جعله يتمدد: له بان قه‌روئله‌گه‌ی

دریژا یا کردن.

دریژایی [ن] طول (الوقت) دریژایی سال
دریژه بی‌دان [ج] الأطلالة: دریژه وه قسه دان خاس
نی‌یه.

دریژه‌و بوون [ج] ۱ - أن یعلو ۲ - أن یطول: نیاره
ئی کاره دریژه‌و بوو.

دریژه‌و کردن [ج] جعله یطول: قسه دریژه‌و مه‌که.
دریژ بوون [ج] ۱ - التمدد ۲ - أن یطول: داری
چنار فره دریژ بوو.

دریژ کرده‌وه [ج] أن یطوّل أمد شیء.

دریژونک [نن] طویل قلیلاً، نسیباً

دریژی [ن] ۱ - طول ۲ - علو ۳ - أمد

درین [تم] درانن

دز [ن] لص، سارق: کولین خوه‌د قایم بکه‌و سه‌گ
مال هاوسا‌و وه دز مه‌که (په‌ند).

دزه [ن] تسلل

دزه‌کردن [ج] التسلل: دزه کرده‌و ناو

دزی [ن] لصوصیة، سرقة ۲ - خلسه خفیة: وه
دزیه‌وه کار خوه‌ی کردو که‌سه بی نه‌زانس.

دزیکه‌ر [ن] لص، سارق

دزی کردن [ج] التلصص: بیجگه له دزی کردن هیچ
کاری نی‌یه.

دزین [ج] السرقة: بزینگم دزی‌گه

دژاو [ئن] ممتنع عن الورد [الأغنام]
دژاو بوون [چ] الأمتناع عن الورد: سى ميهمان دژاو
بوه.

دژاوى [ن] حالة الأمتناع عن الورد

دژبان [ن] أنضباط

دژمن [ن] عدو، خصم

دژمنايه تى [ن] عداوه، خصومة: دووسن و هيچ
جووره دژمنايه تيگ له بهيشيان نى يه.

دژمنايه تى كردن [چ] المعادة، التخاصم: هيچ
خراوييگ نه كرده يمنه تا دژمنايه تى نه ولمان دا بكيگ

دژمنى [ن] عداوة، خصومة

دش [ن] ۱ - أخت الزوج بالنسبة للزوجة

دشپووك [ن] بشره: خراج صغير

دشداشه [ن] ۱ - دشداشه ۲ - فستان

دش كردن [چ] الخوض في الماء

دشله مه [ن] شاي مر، عكس حلو.

دشناك [ن] ۱ - أنف ۲ - خيشوم

دشناك دار [ئن] ۱ - ذو أنف ۲ - ذو خيشوم

دقيه تى [ن] امعان النظر، تمحيص

دقيه تى دان [چ] الأمعان التمحيص: نه گهر دقيه تيان

بدهى فهرقه گه يان زانى

دكتور [ن] ۱ - طبيب ۲ - دكتور فلسفة

دکتوری [تم] دختره‌ری

دگان [ن] ۱ - سن ۲ - ناب

أ - دگان لی تیژ کردن [در] یطمع فی : دگان له
نه‌سپه‌گه‌یان تیژ کردگه .

ب - دگان وه خوه‌یا گرتن [در] : التحمل، کنایه عن
ضبط النفس : بیم سه‌عت دگان وه خوه‌تا بگر،
ژانه‌گه‌ی شکی .

دگان تیژکه‌ر [ن] نبات البرینه

دگان دار [ن] ۱ - ذو‌أسنان، مسنن ۲ - ذو‌أنیاب

دگانساز [ن] مرکب‌الأسنان

دگانسازی [ن] ترکیب‌الأسنان

دگان کردن [ج] نمو‌الأسنان

دگ دگ [س] تستعمل‌لأستدراج‌الماعز

دل [ن] ۱ قلب ۲ - مرکز: له دل به‌غدا ۳ - جوهر

الشیء ۴ - میل ۵ - رضاء ۶ - شجاعة

أ - له دل دهر‌چوون [ج] التناسی : هیمان قسه‌گه له
دلی دهر نه‌چگه .

ب - له دل گرتن [ج] ۱ - الأعتیاض : قسه‌گه له دل

نه‌گری ۲ - القراز، ان یقرر

ح - وه دل [ن] منال رضاء الفرد: ئی کارته وه
دلنه .

د - وه دل بوون [ج] ۱ - الأرتضاء ۲ - الأستحسان :

قسه گهم وه دلیان بو؟
 دلاوهر [ئن] بطل، صندید، شجاع
 دلاوهری [ن] بطولة، شجاعة
 دلاهاوردن [چ] الأرتضاء، القبول: تاخرجار دلا
 هاورد ژنی بخوازی.
 دل نهو تاقي بردن [چ] الطمانه
 دل نهو تاقي چوون [چ] الأطمئنان: تانه دبییهی، دلی
 نهو تاقي نه چگ
 دلّه ته په [ن] أغماء
 دلّه قرچی [ن] توق، شغف
 دلّه قرچی کردن [چ] التوق، التشغف: دلّه قرچی نه برا
 مال کرد.
 دلّهك [ن] ۱ - دفع ۲ - عثرة
 دلّهك بردن [چ] التعثر: دلّهك بردو وه دهمه و كهفت.
 دلّهك دان [چ] الدفع: دلّهكیان نهو دهیشت بده.
 دلّه كزه [ن] حرقه القلب، حرقه في فم المعدة ناشئة
 عن سوء الهضم
 دلّ بهر [ئن] فائن، سلاب، القلوب
 دلّ بردن [چ] ۱ - جعله يغشى عليه ۲ - سلب
 القلب: نهو بالابه رزه دلّ كوره بردگه.
 دلّ پاك [ئن] صادق النیه، نقي السریره
 دلّپاكی [ن] صدق النیه، نقاوة السریره.

دل پر [ئن] أن يشعر بثقل في المعدة بسبب التخمة
أو مرض

دلپری [ن] شعور بثقل في المعدة بسبب التخمة أو
مرض

دل پیس [ئن] ظنون، مراتب

دلپسی [ن] ظن، ریه

دل ته پانن [چ] جعله یغمی علیه: باسه گه دلی ته پان
دلّه ته پین [چ] أن یغمی علیه: له گه رما دلی ته پی.

دل تهر [ئن] محب التمتع بمباهج الحياة

دلتهری [ن] حب التمتع بمباهج الحياة

دل تهنگ [ئن] حزين، محزون، مهموم: خواهشی
نهیری، هه میسه دل تهنگه

دل تهنگ بوون [چ] أن یحزن: هه ر خواهوره گه دانه
پی فره دل تهنگ بو

دل تهنگ کردن [چ] جعله یحزن: باسه گه دل
تهنگمان کرد.

دلتهنگی [ن] حزن

دل چوون [چ] أن یغمی علیه: له رخ، دلی چگه.

دلخوهر [ئن] مغثوث، زاعل

دلخوهر بوون [چ] أن یصبح مغثوثاً، زاعلاً

دلخوهر کردن [چ] جعله مغثوثاً، زاعلاً: بهسه!

دلخوهری کوره مه که.

دلخوهری [ن] مغننه، زعل

دل خوهش [ئن] مسرور، فرحان، سعید

دل خوهش بوون [ج] الشعور بالمسرة والفرحة
والسعادة: خهوهری خیرت زنهفتیم دل خوهش بوم.

دل خوهش کردن [ج] جعله مسروراً، فرحاناً، سعیداً

دلخوهشی [ن] سرور، سعادة، فرحة

دل خوهشی دان [ج] أن يُفْرَح: وه چه دل خوهشیمان
دهیت!

دلخوهشیده [ن] من یفْرَح الغیر: شاسوار
دلخوهشیده زمانه دایمه وه مدهم خهوهر خیر تیارینگ.

دل دار [ئن] شجاع، باسل

دلدار [ن] شجاعة، بسالة

دل دانهوه [ج] أرضاء، تهدئة الخواطر: صادق
دل گیربو، بچوو دلی بدهرهوه.

دل سووز [ئن] مخلص، وفی: براگهه دل سووزه

دل سووزی [ن] اخلاص وفاء: دل سووزی له گیشت
کهسی نیه که فیکهوه.

دل سووزیان [ج] الشعور بالحنان والمعطف نحو
الغیر: یه دوو ساله چهوم بی نه که فتگه، فره دلّم نه رای
سووزینگ

دل سیه [ئن] ۱ - فاقد الشهية: دلی له نان سیهس ۲

- فاقد الرغبة: دلی له مال سیهس. ۳ - من یمل

شيئا: دلی له کار سیهس

دل سیه بوون [چ] ۱ - فقد الشهية ۲ - فقد الرغبة ۳

- الملل

دل سیه کردن [چ] جعله يفقد الشهية ۲ - جعله يفقد

الرغبة ۳ - جعله يمل

دلسیهی [ن] ۱ - فقدان الشهية ۲ - فقدان الرغبة

دل شاد [ئن] مبتهج، منشرح الصدر

دل شاده و بوون [چ] ان يفرح.

دل شاده و کردن [چ] جعله يفرح

دل شاد بوون [چ] أن يفرح، أن ينشرح صدره:

فره دل شاد بون وه قسه گهم.

دل شاد کردن [چ] جعله مسرورا، منشرح الصدر

دلشادی [ن] فرحة، سرور، أنشراح الصدر: يا خودا

دلشادیمان تا سهر بوو.

دل شکانتن [چ] كسر الخاطر، جرح العاطفة

دلشکياگ [ئن] ۱- مکسور الفؤاد، مکسور الخاطر ۲

- متأثر

دل شکيان [چ] التأثر، الشعور بالعطف نحو. الترحم

بالحال: دلّم بیی شکيا.

دل قرچيان [چ] الحنين، الأشتياق: دلّم نه پای

قرچيا، سهرینگ دامه لی.

دل کردنه وه [چ] ادخال الفرحة والبهجة الى القلب:

ته‌لاره‌گه، باخ و بووسانی‌ها له ده‌ورنی دلی‌ئی‌م
کینگه‌وه

دلی‌ کریانه‌وه [ج] دخول الفرحة والبهجة الى القلب:
هه‌ر چه‌وم پی‌ که‌فت یه‌کسه‌ر دلم کریایه‌وه.

دلی‌ کیشان [ج] الأشتهاء: هی‌مان زوه، دلمان نان
نیه‌کیشنی

دلی‌ گران [ن] مغتاض، زاعل

دلی‌ گران بوون [ج] الأغتیاض: چوو چیزگی‌ی‌ دان و
دلی‌ گران بو.

دلی‌ گران کردن [ج] الأغاضة: قسه‌ پی‌ کردو دلی‌
گرانی‌ کرد.

دلی‌گرانی [ن] غیض، زعل

دلی‌ گرتن [ج] ۱ - الأعجاب: فره‌ جوانه‌ دلی‌ گرتنه‌ی‌

۲ - التأثر، الشعور بالضيق أو القبض: ناره‌حه‌تم،
چمان دلم گیریاگه.

دلی‌گیر [ئن] منزعج

دلی‌گیر بوون [ج] الأنزعاج، الزعل

دلی‌گیر کردن [ج] الأزعاج

دلی‌گیری [ن] أنزعاج، زعل

دلی‌ لی‌نان [ج] التضحية بـ: ئه‌را دووسه‌گه‌ی‌، دلی‌ له
باوگی‌ و یرا نا.

دلی‌ مرده [ئن] فاقد الأمل.

دلمرده بوون [ج] فقد الأمل: دلمرده بوه، یا هیمان
ها وه ته‌مای کوره‌ی؟
دلمرده کردن [ج] جعله یفقد الأمل
دلمرده‌یی [ن] فقدان الأمل
دلمرده‌گ [تم] دلمرده
دلنگ [ن] ۱ - آفرشه ۲ - اُلبسه: ده‌سی دلنگ
سه‌نگه.

دلنیا [ن] ۱ - متاكد ۲ - موثوق ۳ - مطمئن
دلنیا بوون [ج] ۱ - التأكد ۲ - الثقة ۳ - الأطمئنان
دلنیا کردن [ج] ۱ - التأكد ۲ - جعله یثق ۳ - الطمأنة
دلنیایی [ن] ۱ - تأكد ۲ - ثقة ۳ - أطمئنان،
طمأنينة.

دلوه‌رز [ن] مشمئز
دلوه‌رز بوون [ج] الأشمئزاز
دلیر [ن] شجاع، باسل، مقدم، همام
دلیری [ن] شجاعة، بسالة، أقدام
دلیوان [ن] منصحة: ابرة خياطة كبيرة الحجم
دم [ن] وراء، خلف: له دمی مال نیشنگه
دمه [ن] دمدمه

دمه کردن [ج] الدمدمة
دمه‌ل [ن] دمل. خراج
دمه‌هاتن [تم] دمه کردن

- دملان [ن] كما
دملك [ن] دميك (آلة ايقاع)
دنگه [ن] ۱ - عمود ۲ - مسند السقف
دنگزانی [ن] بیتونه
د نمازان [ن] ۱ - مغرب ۲ - صلاة العصرین
دنیا [ن] ۱ - دنیا ۲ - الحيوانات الاليفة
- دنیا لی بوه ، ووی دهرزی [در] ضاقت به الدنيا
دو [ن] اثنان، اثنان [۲]
دو [ن] ۱ - ذیل ۲ - الیه ۳ - خلف، وراء
دوا [ثک] ۱ - بعد: سایه‌خان دواى گیشتی هات ۲ -
ظرف مکان. خلف، وراء: له دوامانه‌وه وسیا
أ - نهو دوا بردن [چ] الأرجاع، الأعادة: تووزی
ماشینه‌گه د نهو دوا بووه.
ب - نهو دوا چوون [چ] الرجوع، العوده: ماشینه‌گه
نهو دوا چگه.
ح - نهو دوا هاتن [چ] الرجوع، العوده: دواى ثی
بهزمه ههر نیه‌تی
د - وه‌دوادادان [چ] ۱ - التخلف ۲ - التکاسل.
دوا دهسه [ن] فضلات الطعام. فئات
دوار [ن] فساط، فسظاظ (بیت من اشعر
- په‌نگی بوه دواى سیه [در] أسود لونه.
دواره [ثک] ثانیة: دواره له سران برده‌وه.

دوانچه [ن] مسدس، طینچه.

دوازده [ن] اثنا عشر، اثنا عشر [۱۲]

دوازدهم [ئن] الثاني عشر

دوانی [ئن] ثنائي: وازی دوانی

دوا نیمه پرو [ن] عصر: دوه که دوانیمه پرو هاته وه.

دوا هاتن [ج] الانتهاء: فی باسه، ههردوای نه هات؟

دو ته مزووک [ن] مبسم: جغاره وه دو ته مزووک

کیشی.

دوهت [ن] ۱ - بنت ۲ - اثنی

دوهتانه [ئن] بنائي: کراسی دوهتانه.

دوهتهزا [ن] ولد البنت: جهلال کورنی خوهیشکه،

جهلار دوهتهزای باوگمه.

دوهرد [ن] اقتران، صله: خودا دوهردمان له یهک

بچه کنی.

دوهشهو [ن] ليلة أمس، البارحة مساءً، مساء أمس:

دوهشهو مانگ گیریا.

دوهکه [ن] أمس، بارحة: ثمروو له دوهکه گهرمتره.

دوبهخت [ئن] غیر مؤکد: فی کاره دوبهخته.

دوبیل [ن] مقبض المسحاة

دوپه [ن] نوع من الشعير ذو صفيين

دوترینجک [ن] جلسة القرفصاء

دوتو [ن] طی، ثنائي

دوَجَله [ثك] حاشا: دوَجَله شازاد

دوچار [ئن] مبتلی، متورط

دوچار بوون [چ] الأبتلاء، التورط

دوچار کردن [چ] التوريط

دوچاری [ن] بلاء، ورطه

دوجهوهکی [ن] تفرقة، تمییز: دوجهوهکی له بهینی
مناله گانی کیگ.

دوجهوهکی کردن [چ] التفریق، التمییز: دوجهوهکی له
بهینی کوره گانی کرد.

دوچگ [ن] ۱ - مقبض ۲ - أغصان بعض النباتات
(کالبصل) ۳ - کل مایشبه الذیل

دوچگ دار [ئن] ۱ - ذو ذیل ۲ - ذو أغصان (بصل)
دود [ن] ۱ - اثر، تأثیر: به دود نهو گوناکاره بو، نیمه

بویمنه پی بهوه. ۲ - نتیجه سیئه، عقاب

دود کردن [چ] أستمرار التأثير أو الأثر السیء: نئی
کاره مهر دود کیگ

دو دل [ئن] متردد: نهرا دودلیت؟

دو دلی [ن] تردد

دودمان [ن] مشكلة مستعصية ۲ - نتیجه: چ
دودمانیگ نهرامان وه جیهوما.

دودی [ن] دخان: دودی ناگر، دودی جغاره.

دودی دان [چ] المعاملة بالدخان: دهولت دودی

مه‌شکه‌گه‌مان دا .

دودی کردن [چ] احدات الدخان، بعث الدخان

دور [ن] در: حجر کریم

دور [ئن] بعید، ناء، قاص: مالمان دوره .

دورانن [چ] ۱ - الخیاطة ۲ - حل المشكلة

دور خسته‌وه [چ] الأبعاد: خوی له و کاره دور خسته‌وه

دوردون [ن] ناطور

دورکه‌فتنه‌وه [چ] الابتعاد: من لی بیان دور که‌فتنه‌وه .

دورمان [ن] خیاطة: پارچه‌که خاسه، به‌لام

دورمانه‌گه‌ی خاس نی‌یه .

دورو [ئن] منافق، ذو الوجهین

دوروی [ن] نفاق

دوریان [ن] مفترق الطرق: مایخان و جوامیر،

له‌سه‌ر، دوریانه‌گه له به‌کتری جیاوه بون .

دوز [ئن] ۱ - متقابل: هه‌ردو مالمان دوزی به‌کن ۲ -

متعادل، متساو

دوزمه [ن] محنه، مشكلة: ئی دوزمه هه‌ر به‌ک لاوه

نی‌یه .

دوزوان [ئن] منافق

دوزوانی [ن] نفاق

دوسیکار [تم] دونه‌مزووک

دوشمه [ن] يوم الاثنين في أيام الأسبوع

دوعا [ن] دعاء، تضرع

دوعا کردن [ج] الدعاء، التضرع

دوقات [ن] ۱ - ضعف، مضاعف: بهشی زیوا،

دوقات بهشی شیرین بو ۲ - طوی

دوقات کردن [ج] ۱ - المضاعفة ۲ - الطوی

دوقالان [ن] مفصل الورك

دوقهد [ن] طوی، ثنی

دوقهد کردن [ج] الطوی، الثنی

دوقهی [تم] دو قهد

دوقهی کردن [تم] دوقهد کردن

دوقسیه [ن] اختلاف الكلام أو الشهادة

دوقسیه کفتن [ج] أن یدلی بکلام أو شهادة مخلقة:

دادگا قه واله گهی قه بوول نه کرد چونکه دوقسیه کفنت.

دو قولی [ثن] ثنائي: همدوگیان دوقولی هریشت کرنه

سهر دشمن.

دوکان [ن] دکان، حانوت، متجر: دوکانی بازرگانی

دوکاندار [ن] حانوتی: دوکانداره گان له وهخته دوکان

به سان.

دوکانداری [ن] حرفة الحانوتی: دوکانداریش ههر

بازرگانی به.

دوگمه [ن] زرار.

دوگیان [ثن] حامل، حبلی: ژنی دوگیان

دوگیانی [ن] حالة الحمل أو الحبل
دو ملکهوان [ن] الشخص الذي يرافق راعي الأغنام
إثناء الرعي

دومین [ئن] الثاني

دوو [ن] لبن: نانئ وه يهك جام دورهوه خوارد.

دووېر [ن] نساء

دووېر بوون [ج] أن يضنى

دوو برین [ج] الأضناء

دووزخ [ن] ۱ - جهنم، جحيم ۲ - أتون ۳ - فتحة
خروج الماء من الطاحونة المائية.

دووزق [تم] دووزخ

دووزقئ [ئن] ۱ - متعذب ۲ - خاص بجهنم ۳ -
الداخل في جهنم:

ههركه نازار مهردم كيك دووزقئ يه.

دووس [ن] ۱ - صديق، حبيب، رفيق، محب ۲ -
حب

دوسه وېوون [ج] التحابب (بعد خلاف) مألئ

كهريم و خهسرهو دووسهو بونه

دووسخواز [ن] محب: لهئ زهمانه برا دووسخواز برا
نئ يه

دووسخوازی [ن] محبة

دووسئ دان [ج] المصالحة: دووسئ مألئ مام خدرو

مهلا غريب بدهن .

دووسی کردن [چ] التصالح : دَوایِ تهِو جه‌نگه ،
دووسی کردن .

دووشاو [ن] ۱ - دبس ۲ - عصیر

دووشاوریون [ن] اكلة تعد من الدبس والدهن

دووشاوریون [چ] استخراج العصیر

دووشاوریومزه [ن] اصبع السبابة

دووشهك [ن] دوشك

دووشین [چ] الاستحلاب : مانگا دووشین

دوول ۱ [ن] دلو: دوولی تاو ۲ - شعب، وهاد: واد

بین جیلین

دوول ۲ [ن] مهیب: عریض فی الوسط :

چاکه‌ته‌گه‌م دووله .

دوولاب [ن] دولاب

دوولاو [تم] دوولاب

دوولهك [ن] دلو صغیر

دروله‌ما [ن] نصف مسلوب (بیض): خای دووله‌ما

دوولمه [ن] اكلة الدولمة

دووم [ن] ۱ - اللین یمتهنون صناعة الكیوه ۲ - كناية

عن الشخص الوضیع

دوویته [ن] اكلة تعد من اللبن الخائر والبرغل

دی [ن] عفريت، مارد

ديار [ئن] ۱ - واضح، مکشوف ۲ - مبین من بعيد:
له بان چگاگاهوه ته ماشا بکه شار دياره.
- وه دياره و بون [چ] مراقبه و حراسة (شخص،
شيء): فره نه خواه شه، تا وه شه وه کی وه دياريه وه
بومن.

دياردان [چ] ۱ - التبيان: خاسی و گهني ديار دا.
۲ - الظهور بعد غيبه ۳ - ان يبدو للعيان ۴ - ان
يتراى: له دوره و ديار دا.
دياردونی [ن] مراقبه، رصد

دياردونی کردن [چ] المراقبة، الرصد: دياردونی
بکهن. نهگ دژمن هريشت باری.
دياری ۱ [ن] ۱ - علامة، نشان: ديارينگ وه چی
هيشت. ۲ - تعيين، تحديد

دياری ۲ [ئن] ۱ - واضح ۲ - متميز ۳ - هدية
دياری کردن [چ] ۱ - وضع علامة ۲ - وضع نشان
الخطوبة: شرين نهرا جهانه خش ديارى کريا.
۲ - التعيين، التحديد: پرووی ديارى بکه نهرا
هاتيان.

ديهفت [ن] فحص، امعان
ديهفت دان [چ] الفحص، الامعان
ديهنى [ن] ۱ - زيارة ۲ - مشاهدة: چيمينه و ديهنى
وه هار له و دووله.

ديباحه [ن] ديباجة: مقدمة (كتاب.. الخ)
ديدار [ن] مرأى، رؤية: ثمجا به وهو ديار به د
به ختيه گهي خوم شه وهيل تا وه پروژ مه سووزم جوور
شهم. (فولکلور).

ديدام [تم] دي

ديده [ن] عين: كه مي تاو پيد دهم وه ديد ه وه دل
جامم چيني به، ناوم سه مه نگوول (فولکلور)
ديده ني [تم] ديه ني

ديدگه [ن] اخت (تستعمل في الوسط النسائي)

ديدي [ن] اخت (طفل)

دير [نك] متأخر: دير هات. دير كه فتنه و ري.

ديره م [تم] بيره م

ديز [نن] ارجواني: رهنگي يانه گه ديزه.

ديزه [ن] حمار ذو لون اكهب

ديزه و بوون [چ] ان يصبح ارجواني اللون

ديزه و كردن [چ] جعله ارجواني اللون

ديزگ [تم] ديزه

ديزي [ن] حالة كون اللون ارجوانيا

ديسان [نك] ايضا: ديسان چاو خريا حيدر كوشيابو.

ديل [نن] ۱ - اسير، مأسور: ديلي ده سي ياره ۲ -

عبد

- وه ديل گرتن [چ] الاسر: چوار سه ربا ز له سپاي

دژمن وه ديل گرتيمن .

ديلگه [ن] كم طويل يلف على الذراع

ديلگه دار [ئن] ذو كم طويل

ديلى [ن] ۱ - اسر ۲ - استعباد، عبودية: وه دىلى

بردنهى

ديم [أ] ارض ديم عكس الاراضي السيحية: زهوى

بنار چگاگه گيشتى ديمه .

ديمه كالى [ن] الزراعة الديمية: ديهاتى تهو بناره گشتى

ديمه كالىن .

ديمهن [ن] منظر، مشهد: ديمهنى وه هار لهى ولاته

فوه دلگيره

دين [ن] خطيئة، اثم: دينى منالهگه وه ملتان .

دين [ن] دين، ايمان

دينار [ن] عملة ورقة تساوي ۱۰۰۰ فلس .

دين دار [ئن] ديني، مؤمن: پياويگى دين داره

ديو [ن] عفريت

ديوار [ن] ۱ - حائط ۲ - سياج: ديوار خانگهگه مان

فوه بهرز نى به .

ديواردان [ج] ۱ - الاحاطة ۲ - التسيج: ديوار

باخهگه دا

ديوانه [ئن] ۱ - ولهان، مفتون: ديوانهى بالاي لهيله

۲ - عاشق الدين

دیوانه بی [ن] ۱ - وله ۲ - میادیء بعض المتدینین
دیوه خان [ن] مضیف، دیوان
دیوه خان دار [ئن] مضیف: عملی دهوله مهن و
دیوه خانداره

دیوبه ند [ن] سحر

دیین [ج] ۱ - آن یری: له دیین تا وه تن فره فرقی به
۲ - آن یلتقی به. دوه که له یری دییهم
دیینه وه [ج] العثور علی: مالی هه گوهر مانگا گه یان
دیینه وه

- ر -

ر [ن] /ری/ الحرف العاشر من الالف باء
را [ن] ۱ - سییل: له رای خودا کومه کم بکه ن.
۲ - نصیحة ۳ - دابوق: مادة بروئینية دبقة في الغلة.
رانهر [ن] ۱ - قائد ۲ - مرشد
رانهری [ن] ۱ - قيادة ۲ - ارشاد
رادار [ئن] ذو، مئمو علی: گهنم مسری راداره.
راده [ن] ۱ - حد: له راده وه دهره ۲ - درجة
۳ - مرحلة

راره [ئن] ۱ - غیر تفاهم ۲ - عنید، صعب المراسن
رازی [ن] ۱ - عدم التفاهم ۲ - معاندة
راز [ن] نجوی: رازی دلی خوی ئه پامان وهت

رازانه‌وه [ج] التزین، التجمیل: نازدار خوئی
رازانگه سه‌وه.

رازونیاژ [ن] النجوى والامال

رازیانه [ن] شمّار: الحبة السوداء

راس ۱ [ن] ۱ - ۱ - یمین ۲ - جهة: لهی راسه چگک

راس ۲ [ن] ۱ - صدق، صحیح: قسه‌گه راسه

۲ - عدل: نه‌حمده ثابهم راسیگه

۳ - مستقیم: ری‌ی راس

راسه‌قینه [ن] حقیقی: دوه‌تی راسه‌قینه، نه‌گ

میله‌کان

راسه‌بوون [ج] ۱ - القیام: له به‌ری مه‌رده‌گه

راسه‌و بو

۲ - الاستعدال، الاستقامة: له ولای قه‌شقه ری‌یه‌گه

راسه‌و بوو. ۴ - الانبعاث: دودی له ماله‌گه‌یان راسه‌و

بو.

راسه‌و‌کردن [ج] ۱ - جعله یقوم: ده‌سی بگرو راسیه‌و

بکه

۲ - التعديل، جعله مستقيما: باره‌گه راسه‌و بکه.

۳ - جعله ينبعث: تووز له ناو‌راسیان راسه‌و کرد.

راسه‌وراس [نک] مباشرة: داوه‌زی‌و راسه‌و راس چگک

نه‌را مال.

راس گور [ن] صادق: وه‌لی درووزنه، علی

راس‌گوه.

راس گوی [ن] صدق

راس هاوردن [ج] ۱ - التوفیق: خودا راسی هاورد.
۲ - المساعدة: راسمان هاوردی، خودا راست
بارینگ.

راسی [ن] ۱ - حقيقة ۲ - صدق ۳ - عدل ۴ -
استقامة.

راسیل [ئن] ایمن (عکس اعسر): الذي يستعمل
یمناه: کمال راسیله.

راگوزار [ن] طریق، ممر.

راگیر [ن] صمود، ثبات

راگیرکردن [ج] الصمود، الثبات: خوده راگیر بگه تا
تیه مه وه.

رامووک [ئن] متمرن، متمرس: له قالی چین،
دهسی رامووکه.

رامووک بوون [ج] التمرن، التمرس.

رامووکی [ن] تمرن، تمرس

ران [ن] فخذ

رانان [ج] النصح، الارشاد: کهس نی یه ته رای
بنینگ.

رانهک [ن] سروال (ملابس کردیه)

رانین [ج] ۱ - السياقة ۲ - السوق

راو ۱ [ن] ۱ - صید: چگنه ته راو ۲ - فکر: راو له

سه‌ری بردین ۳ - خوف: پاو له کهس نیه‌وی. ۴ -
طرد، مطاردة.

پاو ۲ [ئن] سائل: رونه‌گه پاوه. شیره‌گه نه‌مایه پاوه.
پاوه‌پاو [ن] ولولة الاصوات: پاوه پاوی له مالی
خولام تی.

پاوبردن [چ] ۱ - ان یخاف: ئی چه‌وده‌رچگه، ئه‌پا
پاوه له کهس بیگ! ۲ - التشویش: پاوه له سه‌رم بردن.
پاوجی [ن] صیاد.

پاودان [چ] ۱ - الطرد ۲ - المطاردة

پاوکه‌ر [ن] صیاد، قناص

پاوکردن [چ] الصيد: روژی جومعه چیم ئه‌پا پاو
کردن.

پاوانان [تم] پروادان

پاوی [ئن] ۱ - صخاب: سالار پاوی و درودزنه ۲ -
خاص بالصید: سه‌گی پاوی.

پاهاتن [چ] التعود، التکیف: پاهاتگه ئه‌ولی
مناله‌یلا.

په‌پوول [ن] صفة بیاطن الکف: په‌پوولی لی بده.

په‌ت [ن] العظم الخلفی للرقبة: په‌تی مل.

په‌جه‌وه [ن] ۱ - هیکل ۲ - بنیة.

په‌جه‌وه‌پرین [چ] ان یصبح نحیلا بسبب المرض او
الجوع: له ورسی په‌جه‌وه‌پریه.

رهحمت [ئن] مرتاح، الشعور بالراحة بعد العتب،
المرضى . الخ

رهحمت بوون [چ] الارتياح، الشعور بالراحة

رهحمت كردن [چ] الترويح، جعله يشعر بالراحة.

رهخش [ن] جواد: زینى رهخشه گه‌ی كرد.

رهد [ن] ۱ - عثرة، تعثر ۲ - مرور ۳ - اجتياز ۴ -

الظفر: كهس نه لى يان رهد نه كهى .

رهدافى [ئن] تباعا، مستسر، بدون انقطاع: ده چای

رهدافى خوارد.

رهدانه [ئن] رجولي: قسه‌ی رهدانه. كاری رهدانه.

ره‌دبردن [چ] التعثر: له ورسى رهد برد.

ره‌دبوون [چ] المرور والاجتياز: ئه‌رى كهس وه لادا

رهد بو؟

ره‌دکردن [چ] جعله يعبر: رهدى بکه له مالى خانى و

به‌وهو.

ره‌دوره‌وا [ن] تجاوز وعدم الالتقاء في الطريق

ره‌دوره‌وا بوون [چ] التجاوز وعدم الالتقاء في

الطريق: له رنى يه كترى نه‌دينه، رهدوره‌وا له‌يهك بوئه.

ره‌دوره‌وا كه‌فتن [تم] رهدوره‌وا بوون.

ره‌دى [ن] سوء، شر: رهديم، به‌دييم!

ره‌زا [ن] ۱ - راض: له يهك ره‌زان ۲ - مقنع: ته وهى

كاره ره‌زای.

- رَهْزَابُون [ج] ۱ - الرضاء ۲ - الافتتاح
 رَهْزَاكَرْدَن [ج] ۱ - الترضية ۲ - الاقْبَاع
 رَهْزَامَهَنِي [ن] ۱ - رضاء ۲ - قنَاعَة
 رَهْزَهَن [ن] صف الرصاص: رَهْزَهَنِي به سابوویی تفهنگ
 رَهْزَم [ن] ۱ - مفصل: گشت رَهْزَمِي گیانم نیشی ۲ -
 مشکلة [تم] بهزم و رَهْزَم
 رَهْس [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم الفاعل:
 داد = دادِرَهْس.
 رَهْسَانَن [ج] ۱ - ان يعدو به: لِيْرَه تَاوَه مَال
 رَهْسَانَه مَان.
 ۲ - الانضاج: خوهري گهرم خورما رَهْسَنِي ۳ - ان
 يلحق ب: نهو مثاله برهسنه پيانا.
 رَهْسَانَه وَه [ج] ۱ - الافهام: مهردمه گه برسینه وه نه يهن
 نه پرا نيره
 ۲ - الاعلام: مهردم وه پي رَهْسَانَه وه.
 رَهْسَهَن [ن] ۱ - اصیل: وشه ي رَهْسَهَن ۲ - رصين:
 دوولابی رَهْسَهَن.
 رَهْسَن [ن] جبل محبوبك من الشعر، رسن
 رَهْسَنَه [ن] اصل، سليل، شجرة: نيمه وه وان له
 يهك رَهْسَنَه يم.
 رَهْسِيْده [ن] وارد، وازده عكس صادرة
 رَهْسِيَاگ [ن] ناضج: نه ناری رَهْسِيَاگ، خورماي

رهسیاگ

رهسین [چ] ۱ - الرکض، العدو: برهسی تامان! ۲ -
النضوج، نهنجیرهگه رسییه ۳ - اللحاق بـ: له دوايا
رهسییه پیانا.

رهسینهوه [چ] ۱ - الفهم، الادراك: خاس لی یان
نه رهسیمهوه ۲ - التفاهم: له یه کتری نیه رسنهوه. ۳ (م)
ان یضرط: وای لی رهسیهوه.

رهش [ئن] اسود، سوداء

رهشاد [ن] رشاد: ضرب من النبات الطبيعي

رهشه [ن] رش.

رهشه کردن [ن] الرش: رهشهی دیوه خانهگه پکه. ناو
نی به رهشهی ناو جهوشهگه بکه م.

رهشگگه [ن] شلیف مشبک مصنوع من شعر الماعز
عادة

رهفه [ن] ولولة: سهگه رهفه

رهفتار [ن] سلوك، تصرف: فره رهفتاری بهده

رهق [ئن] ۱ - یابس و صلب: نانی رهق ۲ - عنید:

کهله رهق ۳ - جدید: پارهی رهق، دیناری رهق.

رهقهل [ئن] نحیف، نحیل: سلام دریزو رهقهله.

رهقهلی [ن] نحافة، نحول.

رهق بردنهوه [چ] التجمد والتصلب (بسبب البرد

الشدید) له زقومی رهقم بردهوه.

رهق بوون [چ] ۱ - التیس والتصلب: نانگه وشك و
رهق بوه ۲ - الاصابة بتصلب العضلات: ده‌مارى
له‌شم رهق بوه.

رهق كردن [چ] جعله يتصلب: زقوم ره‌قمان كرد.
ره‌قن [ئن] ۱ - يابس وصلب: ناننى ره‌قن ۲ - نحيل:
باريك و ره‌قن.

ره‌قى [ن] ۱ - بيس وصلابة ۲ - معاندة، عناد
ره‌م [ن] ركض، عدو
ره‌مه‌زان [ن] شهر رمضان

ره‌مه‌كى [ئن] ۱ - اعتيادي ۲ - خلسة: مانگه‌وه
ره‌مه‌كى گه‌ل گرنى، وه ناشكرا زای [په‌ند].

ره‌ن [ن] اتجاه «خملة» ره‌نى گه‌نمه‌كه‌ها وه‌ره‌و خوار.
ره‌نج [ن] جهد، كد، كدح، سعي، محاولة
ره‌نجانن [چ] جعله بزعل: ئه‌را سياه‌وخش ره‌نجانى؟
ره‌نج و روو [ئن] منكوب، منكود
ره‌نجبه‌ر [ن] كادح

ره‌نج دان [چ] المحاولة، السعي: فره ره‌نج دا
باريگه‌يه‌وه

ره‌نجدهر [تم] ره‌نجبه‌ر.

ره‌نجكيش [تم] ره‌نجدهر

ره‌نج كيشان [ح] الكدح، الكد: فره ره‌نج ئه‌ولى
كوپه‌گانيا كيشا

رهنګ [ن] ۱ - لون: رهنګی قالیه گه کهوه ۲ - صبغ:
چ رهنګی ټهرا خانگه گیان سهنگه ۳ - نوع، شکل:
سی چوار رهنګ چیشته ها له دکانه گه ی ۴ - عصب:
رهنګی مل.

- کهس رهنګی دهسی نیه گری [در] حیال
رهنګامه [نن] ملون: پارچه ی، رهنګامه
رهنګاورهنگ [نن] ملون، متعدد الالوان: هزار
چیشتی رهنګاورهنگ ها له بازار.

رهنګه [نک] ممکن: رهنګه ټمروو بچو وگه وه.
رهنګ بوون [چ] ۱ - التلون ۲ - ان ینصبغ:
خوری، خاس رهنګ بوو

رهنګ دار [نن] ملون، زاه
رهنګ رهنګ [تم] رهنګاورهنگ.
رهنګ دانه وه [چ] فقد اللون او الصبغ
رهنګکه ر [ن] صباغ (اللون)

رهنګ کردن [چ] ۱ - التصبیغ ۲ - التلون
رهنګ و بوو [ن] الصحة بصورة عامة: جهلال رهنګ و
بووی خاسه.

رهنګین [نن] ۱ - جمیل، ظریف ۲ - زاه
رهو [ن] ۱ - هجرة، رحیل ۲ - تزوح ۳ - قطع
الانعام والمباشية ۴ - مطاوعة: کهس دهس رهو

ټهکه ی لی پوهی!

پهوا [ئن] ۱ - مباح، مجاز ۲ - حلال ۳ - حقیقی ۴
- رائج

پهوان ۱ [ن] استیعاب (الدرس)

پهوان ۲ [ئن] ۱ - سریع المشی (حیوان): ماهینی
پهوان

۲ - طلیق اللسان ۳ - سهل: مصاب بالاسهال ۴ -
صاف، رفاق: ثاوی پهوان.

پهوانه [ن] ۱ - ارسال ۲ - تفسیر ۳ - تودیع
پهوانه کردن [ج] ۱ - الارسال: پهوانه یان بکه ئهرا لای
ئاغه.

۲ - التفسیر: پهوانیان کریا ئهرا ئنگلیز

۳ - التودیع: پهوانه یان بکه و بییه وه.

پهوان کردن [ج] الاستیعاب: پهوانی دهرسه گه یکه

پهوانی [ن] ۱ - سرعة المشی ۲ - طلاقة اللسان ۳ -

اسهال ۴ - حالة استیعاب (لدرس.. الخ)

پهون [ن] عابر، جوال

پهونی [ئن] عابر، جوال: نیه نیشی، پهونیه

پهویق [ئن] کامل، تام، مضبوط

پهویق پهویق [نک] بالکامل، بالتام، بالضبیط: چوار

سال پهویق پهویق مزوری کرد.

پهوب [ن] روب، رداء

پهوتین [ن] روتین: رتابة العمل.

رِهوج [ن] ۱ - موج ۲ - هياج
 رِهوج دان [چ] ۱ - التموج ۲ - الهياج
 رِهوز [ن] ۱ - ازهار ۲ - اخضرار.
 رِهوزه [ن] ابتهاج، تواشيح دينية
 رِهوزهخوهن [ن] قارىء التواشيح
 رِهوزکردن [چ] التزهر: دارى ئه نار رِهوز کردگه.
 رِهوشهن [ن] جوهر الشيء: کار رهوشدنى گيانه
 رِهوکهر [ن] ۱ - مهاجر ۲ - نازح
 رِهوکهوان [ن] راعي الماشية.
 رِهوکردن [چ] ۱ - الهجر ۲ - التزوح
 رِهوگا [ن] مهجر.
 رِهوئوق [ن] رونق، لمعان، زهو
 رِهونوق دار [ن] لهي، لامع، زاو.
 رِهويشت [ن] سلوك، تصرف، طبع، سجية.
 رِهويشهوه [چ] الانقشاع: ئه وره گه رِهويشهوه
 رِهها [ن] عتق: خلاص، نجاه
 رِههايوون [چ] الانعتاق، الخلاص: خودايا كهى
 رِههايپووم له دهس ئى زالمه!
 رِههاگردن [چ] العتق، التخليص: كهى خودا رِههامان
 له دهسد بكيگ
 رِهههتى [ن] قمع
 رِههيحان [ن] نبات الريحان

رہیشتہ [ن] ۱ - عاده، طبع، سلوك ۲ - نظام.
رہین [تم] رہنگین.

رہ [ن] ۱ - خفقان ۲ - رجفة

رہہاتن [چ] احداث الصوت: المادة السابقة

رہ دان [چ] ۱ - الخفقان ۲ - الارتجاف

رہ وراپ [ن] صوت وقع الاقدام المتكرر

رہیہ [ن] رويية: عملة هندية تساوي ۷۵ فلسا عراقيا

رہ [ئن] ۱ - كثيف، مركز ۲ - خاثر: خواردنی رچ -

ماسی رچ.

رچکەر [ن] مکثف

رچ کردن [چ] التکثيف

رچگانن [چ] التجميد ۲ - ان بيرد بردا شديد ۳ -

ایقاف العمل بشي

رچکیاک [ن] ۱ - مجمد، متجمد ۲ - مشعر بالبرد

الشدید ۳ - موقوف او معطل عن العمل.. الخ

رچلہك [ن] اصل، منشأ

رچی [ن] ۱ - كثافة ۲ - حالة كون الشيء خائرا

رچ [ن] معدن الفافون.

رخی [ن] خوف، جبن، خشية

رخی بردن [چ] التخويف: وهارام قسه بکه، رخی

کورہ مہوہ.

رخی چوون [چ] التخوف: منالی وه تهنیا رخی چوو.

رخن [نن] جبان، خائف

رخول [ن] نبات رغل.

رده [ن] عثة

رده‌دان [چ] التعثث: شهبوخه‌فهانمان رده دانه

رزانن [چ] الاسقاط: دهرمان له سردان قر رزنی

۲ - القلع والاسقاط: نه‌ناوی دیواره‌گه پرزنن و دواره

نه‌ناوی به‌ن

رزگار [نن] متحرر، طلیق

رزگاربوون [ن] التحرر، الاطلاق

رزگارکردن [چ] التحریر.

رزگاری [ن] تحرر، خلاص، نجاه، عتق

رزق [ن] رزق: رزق‌ها وه ده‌سی خودا.

رزیاگ [نن] ساقط، زائل: وه‌لنگی رزیاگ

رزیاژ [چ] ۱ - السقوط ۲ - التفتت والسقوط

رزبوهت [ن] ذریة

رزگار [ن] وراثة.

رزگاری [نن] وراثی: فرهی لیوهی رزگاری‌به

رسک [ن] جرذ کبیر

رسم [نن] متین، رصین: ناسنی مه‌کنیه‌گه رسمه.

رسوا [نن] مخز، مسخرمن، محقر، حقیر، شائن.

رسواکردن [چ] ان: یخزی، یحقر، یقلل من شأن

رسوایی [ن] خزی، اختراق، سخریة

رسوم [ن] عرق، سلوك عام: ئى كاره رسومى
كى به؟!!

رسين [چ] الغزل: نازدار په سا ته شى رسي
ریشك [ن] صواب القمل: سهري پرى ريشكه
ریشك دان [چ] تكوين الصواب، التصويب: سهري
ریشك داگه

ریشكن [ئن] ۱ - مصوب، كثير الصواب: قزى

ریشكن ۲ - (م) بخيل، شحيح

ریش وپش [ن] تبديد، تبذير

ریش وپش بوون [چ] التبدد، البذر

ریش وپش كردن [چ] التبديد، التبذير

ریشيان [چ] الانسكاب: شهريه ته گه ريشيا ۲ - الثور،

- وه ملا ريشيان [چ] التكالب على: ريشيانه ملياوسه رو

كه يووللى شكانن.

ریشانن [چ] الاختطاف

ریش [ن] عاصفة مطرية

ریش [ن] ضف، غيظ، يفض، كراهية، حقد

ریشنه [ن] مجال: ريشنه لى پرى

ریشنه [ن] مطاوعة: دل ريشنه بى نه دا

ریشنه دان [چ] مطاوعة

ریشنه [ن] ركاب، مهماز

ریشنه [نم] ركاب

رکیان [چ] الارتجاف: له رخا رکیا.
رگزه [ن] رگزه کما فی [س]: سین سئی رگزه دیری
رم [ن] ۱ - صوت السقوط علی الارض بقوة ۲ - رمح
رمانن [چ] ۱ - ان یطرح ارضا ۲ - التدمیر، التخریب
۲ - الاسقاط

رمه [تم] رم

رمبازی [ن] رياضة الرماح علی ظهور الخیل
رمبازی کردن [چ] ممارسة رياضة بالرماح علی ظهور
الخیل

رمت [ن] نبات رمت.

رمل [ن] ۱ - رمل ۲ - عرافة

رملخهر [ن] عراف، عرافة

رملین [ثن] رملي، كثير الرمل.

رمنگ [ن] كفخة، صفة بیاطن الكف.

رم و رام [ن] صوت سقوط الاشياء علی الارض بقوة
وبصورة مستمرة ومتواصلة

رم و کوت [ن] صوت الضرب المستمر

رمیاگ [ثن] ۱ - منهار، مدمر ۲ - ساقط علی الارض

رمیان [چ] ۱ - الانهيار، الدمار ۲ - السقوط علی
الارض

رنا [ن] صرخة تألم: رنا رنايه له دهسی.

رننگ [ن] نث: صوت سقوط المطر بصورة خفيفة

رنگه رنگ [ن] نث مستمر

رنگه هاتن [چ] ان ینث: واران رنگه ی تی

رنگ پنگ [ن] تغوش (العین).

رنگ پنگ کردن [چ] التغوش (العین) چهوم رنگ و

پنگ کینگ.

رنگ [ن] ۱- کمیة قليلة جدا: رنگ قز وه سه ربه و نه ماگه ۲- زغب.

رنین [چ] ۱- التخديش: رورین ۲- ان یحش:

که می گیا ئهرا مانگه گه برن.

رو [ن] ۱- وجه، سیما ۲- حیاء ۳- وساطة ۴-

وجهة، اتجاه: روله وا ۵- واجهة: روى مالمان ها له

خوهر ۶- سطح: روى زه.

أ- لهرو: تجاوز، تجرؤ: قسه له روى مه که.

ب- لهرو هاتن [چ] التجزىء على الكلام مع من هو

اکبر منه: چون له روى هات قسه وه باوگی کرد!

ج- له روچوون [چ] ۱- التنازل عن الكلام، موقف

د- الانسحاب من موقفه: ئهرا له رو چیت!

وه رهرو [نک] وجها لوجه.

و- وهرو [نک] مقابل: ئه حمهد وهرو چوار که سه.

ه- وهروا که فتن [چ] الاستحياء: وه روا که فت و

دهنگ نه کرد

رواج [نن] ۱- رائج ۲- مستحب (شيء)

رواج کردن [چ] الترويج

رِوَا جِي [ن] حالة كون الشيء رائجاً

رِوَادِگِه [ن] مقام: مكان الإقامة

رِوَاکَاتِن [ج] الاختطاف، الخطف.

رِوَال [ن] وجه: قسيه که ناوه رِوَالِيه وه

رِوَالَت [تم] رِوَال

رِوَه [تم] رفت

رِوَه [ن] ۱ - بطانة (شيء.. الخ) ۲ - غطاء

(وسادة، لحق.. الخ) ۳ - صفحة (كتابة): سِي

چِوَار رِوَه مآگه گشتی بخونمه وه.

رِوَهو [نک] تجاه: رِوَهو خِوَار.

رِوَه رِو [تم] وه ره رِو

رِوِیوونه وه [ج] التجامع (الرجل والمرأة المتزوجات

وللمرة الاولى)

رِوِیووش [ن] حجاب، خمار، نقاب

رِوْت [ن] ۱ - عار ۲ - فقير، معدم.

رِوْتِه [ن] صلی (تتف ريش الشعر) بعد الاحماء في

الماء الحار.

رِوْتِه كِردن [ج] الصلي: رِوْتِه ی مامره گه كِرد.

رِوْتِه ل [ن] فقير، معدم، صعلوك

رِوْتِه لِي [ن] فقر، املاق، صعلكة

رِوْتِرش [ن] عصبي المزاج

رِوْت كِردنه وه [ج] ۱ - النهب، السلب ۲ - التعرية

رَوْتِگَانْتِهَوَه [ج] ۱ - السلب، النهب ۲ - القطف
تماما: داره‌گه رَوْتِگَانْتِهَوَه.

رَوْتِ قَوْتِ [ئن] ۱ - عار، عريان ۲ - فقير، معدم
رَوْتِ و قَوْتِ [ن] ۱ - عرى، فقر.

رَوْتِ [ن] ۱ - عرى ۲ - فقر.

رَوْچِه [ن] سيماء، منظر الوجه.

رَوْخَسار [ن] ۱ - سيماء، منظر عام، بشرة

رَوْخَسَن [ج] التوسط: رَوْ تِه‌رَايِ خَسَن و دهرى
کردن.

رَوْدَارِ [ئن] ۱ - مقدر، محترم ۲ - وقح، بلاء: چهنى
رَوْدَارِ!

رَوْدَارِ [ن] ۱ - تقدير، احترام ۲ - وقاحة

رَوْرَه‌زِگِى [ن] ۱ - عناب ۲ - (م) كثره: تهناره‌گه
جوور رَوْرَه زِگِى بهر گرتگه.

رَوْرَه‌رَدِى [ن] ۱ - تحسر ۲ - خجل ۳ - فشل

رَوْرَه‌رَدِى كِيشان [ج] ۱ - التحسر ۲ - الخجل ۳ -
الفشل.

رَوْسَه‌خَتِ [ئن] صلف، بلا حياء

رَوْسَه‌خَتِ [ن] صلافة

رَوْشَالَه [ن] زئير

رَوْشَالِ خَسَن [ج] ۱ - ان يزئير: ئى پارچه روشاله
خِيگِگِ.

پروشن [ئن] مزئیر، (کلب) کثیر الشعر: سه‌گی پروشن
پروشنی [ن] حالة کون الشيء مزئیرا.

پروکانن [چ] ۱ - التخديش ۲ - الحک

پروکردن [چ] الاستحياء: نه‌را پروکه‌ید؟ حه‌قی خوه‌ده

پرون [ن] دهن، زيت: پرونی دان، پرونی چوو.

پرونان [چ] ۱ - ان یصول علی: پرونان له دژمن ۲ -

التوجه الی: پرونان له ده‌یشته.

پرونج [ن] موت من البرد

پرونج کردن [چ] الموت برداً: له زقومی پرونج کردن.

پرونی مه‌لوچگ [ن] نيات ريبي توکل ثماره

پرونین [ئن] ۱ - دهین ۲ - دهني، زيتي

پروهامیانه‌کی [ن] مجارة: نه‌یه پروهامیانه‌کی به‌ خه‌نی،

ونه له ناده‌و پریاگه.

پروهامیانه‌کی کردن [چ] المجارة

پروو [ن] ۱ - وحدة وزن تساوي ۱,۲۵۰ کغم

۲ - نهر: وه‌رازه پروو.

پروو ۲ [سر] للتعبير عن الندب: باوگه پروو

پرووح [ن] روح

پرووزگار [ن] ۱ - ايام ۲ - اوقات النهار

پرووزی [ن] رزق: خودا رزق و پرووزی‌یان بدیک

پرووژ [ن] ۱ - يوم ۲ - نهار

پرووژه‌وان [ن] صائم

پروژبونهوه [چ] انبلاج النهار
پروژه وکردن [چ] ان یصبح : خوه راوا له خانه قی
که فتنه وړی، سهعات شهش له منهلی پروژه وکردن.

پروژگ [ن] صوم، صیام
پروژگ گرتن [چ] الصوم: کی پروژه گرتگه؟
پروژگ وه زوان [تم] پروژه وان

پروژنا [ئن] منور، مضاء: دنیا پروژناس.
پروژنا بودنره [چ] التنور، الضیاء: که ی دنیا پروژنا
بوهو؟

پروژنا کردنهوه [چ] التنویر: چراخه گه پروژنا ی ماله گه
کردهوه.

پروژنامه [ن] جریده، صحیفه

پروژنامه نویس [ن] صحفی

پروژنا ی [ن] ضوء: پروژنا ی ناساره دپاره.

پرووسای [ن] مدنی: الذي يعيش في المدينة

پرووشن [ئن] صاف، رائق، زلال: ناوی پرووشن

پرووشنه و بوون [چ] ان يتصفى (الماء): بیلا ناوه گه

پرووشنه و بوو، ثمجا بخوه.

پرووشنفکر [ن] متنور، مثقف

پرووشن کردنهوه [ئن] ۱ - التصفية ۲ - التوضیح

پرووشنی [ن] ۱ - صفاء، وضوع

پروولته [ن] ولد: لی پروولته ی مردگمه!

پروولگه [تم] پرووله

پروی [ن] ۱ - ثعلب ۲ - شخص ماکر

پرویل [ن] ۱ - قاعدة ۲ - عرف

پروین [تم] ثامین و پروین

پری [ن] ۱ - طریق، سبیل، ممشی، جاده ۲ -

مشی، جری ۳ - امكانية: کاری نهوهری مهکه.

أ - نهو ریّه و بوون [چ] الانطلاق والتحرك

ب - نهوهری حسن [چ] ۱ - ان یمشی (الامور) ۲ -

ان یساعد علی الانطلاق: مهردمهگه بخهوهری نهوجا

نان بخوه.

ج - نهوهری دان [چ] الصد: دهس داوهری دهسی

ه - نهوهری کهفتن [چ] الانطلاق: جارئی نهکهفتنه نهوهری.

پری.

و - نهوهری هاتن [چ] ۱ - ان یعرض طریقّه ۲ - ان

یصاب بشيء (خبر، ش): ههرچگه خیره، بایگه و

پری دان.

ز - لههری دهوچوون [چ] ۱ - الانحراف ۲ - الخروج

عن جادة الصواب.

ح - وهریه و بردن [چ] ۱ - الابعاد: لهترس دا دوهتهی

برده ریّه و ۲ - الادارة: بیجگه لهته کهس نی بهئی

کاره وهریه و بوینگ.

ط - وهریه و چوون [چ] المغادرة: کهی فههاد وهریه و

چگک؟

ی - وه ریه وهاتن [ج] المجيء: بیلا بانه ریهوا
ریازه [ن] ریاضة

ریازت [ن] ترويض النفس

ریازت کردن [ج] الترويض. المادة السابقة

ریان [ج] التغوط

ریهن [ن] قطع الغنم، قطع الغزلان

ریباز [نم] ۱ - نهج ۲ - مبدأ، منطلق

زی به نان [ن] انقطاع الطريق: واران فره واریه، رتی
به نانه،

ریپ [ن] تخويف

ریپ دان [ج] التخويف: ریپ گهنی دانه پیی.

ریپگ [ن] رمص

ریپگ کردن [ج] الرمص ان يفرز العين الدمص:

گشت شه وه کیانی چهوم ریپگ کیک.

ریچ [ن] تكشر

- وه ریچه وچوون [ج] الموت بردا: وه ریچه وه چگه

له زقومی

ریچ بردنه وه [ج] الموت بردا: له سه رما ریچی

برده وه.

ریخ [ن] رمل

ریخوزین [نن] رملي، كثير الرمل

ری دار [ن] ۱ - معقول ۲ - متفق مع الاعراف
والتقالید: کاری ری دار.

ری دان [چ] السماح، فسح المجال، أفساح المجال
ری بده بجمه و دهیشت.

ریز [ن] ۱ - رمیة صلی ۲ - طابور ۳ - دورة.
ریزان [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسما مرکبا:
چه پله = چه پله ریزان.

ریزه ریز [ن] توجع

ریزه ریز کردن [چ] التوجع: گیانم ریزه ریز کیگ.

ریزه کردن [چ] التهشیم، التحطیم

ریزخسن [چ] ۱ - الرص ۲ - التنظيم ۳ - الترتیب
ریزدان [چ] الرمی صلیة: ریزی تفهنگه گدا.

ریزکه ر [ن] رشاش

ریز کردن [چ] النهم: ریز گرتن له نانه گه

ریژ [پاش] تضاف الى الاسم فتعني: ۱ - الغرز ۲ -
الطعن

ریش [ن] خدش، رصف، کدمه

ریش [ن] ۱ - لحية ۲ - حافة الشلیف المملوء زرعاً
وه ریشه و بوون [چ] النورط، الاصابة ب: چیشتی

بوهریشه و، مهیشه و (فولکلور): ته گهر بوهریشه و، مهیشه و
(په ند)

ریش بوون [چ] الخدش، الرصف، الكدم

ریشته ما [ن] سلاله

ریش دریزی [ن] تشیخ

ریش دریزی کردن [ج] التشیخ

ریشقه می [ن] هزو، سخریه

ریشقه نی کردن [ج] الاستهزاء، السخریه

ریش کردن [ج] انماء اللحیه

ریشگ [ن] ۱ - جذر ۲ - اصل ، اساس ۳ -

شراشیب

ریشگ دار [نن] ۱ - ذو جذور ۲ - ذو شراشیب

ریشگ کردن [ج] التجذر ۲ - حبك الشراشیب

ریش نان [ج] ۱ - التلحي ۲ - صنع حافة من الزرع

المحصود للشليف الذي يملأ زرعاً

ریق [ن] ضعف، نحافة، نحول

ریقه ل [نن] ضعیف، نحیف

ریقه لی [ن] حالة كون الفرد ضعيفاً، نحيفاً

ریق بردنه وه [ج] الاصابة بالضعف والنحول

ریقن [نن] ضعیف، نحیل، منهوك

ریق [نن] ۱ - منظم، منتظم، مرتب ۲ - قیاسی ۳ -

مستقیم، عدل

ریق کاوه [ن] المجرة: درب التبانة

ریق کهفتن [ج] المرور في منطقة ما عن طريق

الصدفة: يهك ريوژ ریم كهفت له مالیان.

ریکخهر [ن] منظم

ریک حسن [چ] الترتیب ، التنظيم

ریک کهفتن [چ] الاتفاق: هیمان له سهر خانگهگه
ریک نه کهفتنه .

ریی گردن [چ] ۱ - المشی ۲ - الجری

ریک کردنه وه [چ] التعدیل

ریک هاتن [چ] الاتفاق: له سهر مامله ته گه ریکیان
نه هات .

ریگر [ن] ۱ - مانع ۲ - قاطع الطریق

ریی گرتن [چ] ۱ - المنع ۲ - قطع الطریق

ریی له وه ره منسن [چ] ۱ - التکلیف بمهمه ۲ - الادلاء ،
الارشاد ، التوجیه

ریینه ک [ن] مأنص

ریینما [ن] نصیحة ، ارشاد

ریینه ما گهر [ن] ناصح ، مرشد

ریینما گردن [چ] النصح ، الارشاد

ریینمای [چ] نصیحة ، ارشاد

رییوار [ن] ۱ - عابر السبیل ، مستطرق ۲ - نصیب :

تهو رییوارد بیی .

رییویان [ن] مسالك

رییوه سان [ن] انقطاع الطریق

رییوره ننگ [ن] ۱ - عجائب ۲ - عمل المخالف

للأمور المعتادة

- ز -

ز [ن] / زنی / الحرف الحادي عشر من الالف باء
زا [ن] ولادات: زای ئمسال كه م بو.
زات [ن] ۱ - ذات ۲ - شجاعة: كى زاتى نه وه ديوى
قسه له روى بكا.

زاخ [ن] شب

زاخ كردن [چ] التحميض باضافة الشب

زاخوور [ن] حفر عميق

زاخى ميه [ن] شب اسود

زاد [ن] زاد، طعام، مأكولات.

زار ۱ [ن] ۱ - الم، حزن ۲ - زهرة اللعب

زار ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
گول + زار = گولزار.

زاره تهرهك [ئن] مرعوب (طفل)

زاره تهرهك بوون [چ] الاصابة بالرعب: له رخ

زاره تهرهك بو.

زاروو [ن] طفل، صبي، يافع

زارى [ن] نواح، يكاء، عويل: له يهك بريياگه پاى

زيواريمان × ويهك نيه ره سى گريه و زاريمان (فولكلور)

زاف [ن] ضعف

زاف چوون [چ] الضعف والنهك

زاق [ئن] حلق: چهوى زاق ۲ - صارخ: رهنگى زاق

زاقه و بوون [چ] التحديق: چهوى زاقه و بو.
زاقه و كردن [چ] التحديق: چهوه ليما ن زاقه و كرد.
زاقى [ن] ۱ - حالة كون اللون صارخا ۲ - حالة كون
العين محدفة

زاک [ن] سلامية، يرجمه.

زاكان [ن] مبارزة: زاكان جهنگ

زال [ئن] مسيطر: زالن وه سهر دژمن دا

زال بوون [چ] ان يكون مسيطرا: زال بونه سهرمانا.

زال كردن [چ] جعله مسيطر: زاليان مهكه وه سهرمانا

زالم [ئن] ظالم، جائر

زالمى [ن] ظلم، جور

زالو [ن] دودة العلق

زالى [ن] سيطرة

زام [ن] ۱ - جرح، كلم ۲ - قرحة: زامى گيه

زامار [ئن] ۱ - جريح، مجروح، مكلوم ۲ - متقرح

زامار بوون [چ] ۱ - التجرح ۲ - التقرح

زامار كردن [چ] ۱ - التجريح ۲ - التقريح

زامارى [ن] حالة كون الفرد او الشيء: ۱ - جريحا

۲ - متقرحا

زام دار [تم] زامار

زام دار بوون [تم] زامار بوون

زام دار كردن [تم] زامار كردن

زامداری [تم] زاماری
 زان [ن] معرفة، علم، دراية، تبصر
 زانا [ئن] عالم، عارف، متبصر
 زانسن [ج] العلم، المعرفة، الادراك
 زانسی [ن] معرفة، علم، ادراك
 زانسگا [ن] جامعة: زانسگای ههولیر
 زانیار [ن] عالم
 زانیاری [ن] علم: زانیاری ئهرواوی.
 زانین [ج] النعلم، التعرف، الاستدراك: کی زانی
 مه کینه گه ئه لڤه ی؟ کی عه ربی خاس زانی؟ کهس
 نیه زانی سوو چه بوو.
 زاوا [ن] صهر
 زاوهر [ئن] نفاس: ژنی زاوهر
 زاوهران [تم] زاوهر
 زاوهری [ن] حالة كون المرأة في النفاس.
 زاووزی [ن] تکاثر بالانجاب.
 زاووزی کردن [ج] التكاثر بالانجاب: گیانه وهر زاووزی
 ئه کا.
 زایانه وه [ج] التوليد: شوانیگ نه زانی پهس
 بزاینیگه وه، ئه وه شوان نی یه.
 زایه [ن] ۱ - تلف، اتلاف، تبديد، ضیاع، اضعاء
 ۲ - ابن، حفيد: حه لال زایه ئی کاره نیه کیگ.

- وهزایه چوون [چ] التلف، التبدد، الضیاع: گشت
کاره گمان وهزایه چک.

زایه بوون [چ] التلف: خواردمه نیه گه زایه بوه.

زایه کردن [چ] الاتلاف: زایه ی پارچه گه مه که.

زایر [ن] خشلة البطن: مایین السرة والعانة

- وهری زایر = زایر.

زاین [چ] الولادة، ان يضع الوليد: دوه که سی میه.

چوار بزیم زای. ژنه ی میرزا زای و کوری هاورد.

زاینی [ئن] میلادی: سالی ههزار و هفت سهد و

چلی زاینی ۱۷۴۰ز

زه بوون [ئن] ۱ - ذلیل: زه بوونی دهسی زالم و

نه دارایه.

۲ - (م) اعمی: شمال فه قیرو زه بوونه و بی که س

زه بوون کردن [چ] الاذلال: چه یکم، خودا زه بوونم

کردگه وه دهس ناکه سه وه.

زه بوونی [ن] ذلة: بردن له زه بوونی ههزار قات

خاستره.

زه حمهت [ن] اذیة، عذاب، مشقة: هه چگ یکم.

هه زه حمه تکه ی پیس مینی

زه حمهت دار [ئن] صعب: کاری زه حمهت دار

مه که.

زه حمهت کیشان [چ] تحمل الصعاب، تحمل

المثقفة: همز كهس زخمهت كيشا، چيشت وه

دهستی تى

زهخم [تم] زام

زهخم دار [تم] زامار

زهخم داربوون [تم] زاماربوون.

زهخم دارکردن [تم] زامار کردن

زهخمداری [تم] زاماری

زهده ۱ [ن] ۱ - ثقب: به تیه گه، چوار زهده ها له تى

زهده ۲ [ئن] مخلخل: کاری زهده

زهده دار [ئن] مثقوب، کثیر الثقوب

زهده داری [ن] حالة کون الشیء مثقوبا

زهده کار [ئن] ذو عمق مخلخل

زهده کاری [ن] عمل مخلخل.

زهړ [ن] ۱ - ذهب ۲ - مجوهرات

زهړاو [ن] طلاء

زهړاودان [چ] الطلي: کلواتکه گه ی زهړاوی دریاگه.

زهړه بین [ن] مجهر: چیشی بوچگک وه زهړه بین دوتیه یگ

زهړه د [ن] ضرر، خسارة

زهړه ددان [چ] جعله یخسر: هزار دینار زهړه دم دان.

زهړه دکردن [چ] الخسارة، ان یخسر: هزار دینار

زهړه دکردم

زهړه زهر [ن] دلممة، تمتمة

زهره زهرگردن [چ] الدمدة، التمتمة: روژ نی به

لهسر چیشتی زهره زهر نه که بن!

زهرپ [ن] قوه، شدة: وه زهری دهس

زهرد [ئن] ۱ - اصفر، صفراء: رهنگی گوله زهرده زهرده

۲ - شاحب: ۱ - نهرا رهنگی زهرده؟ - بيماره.

زهداو [ن] المادة الصفراء

زهرده خه نه [ن] ابتسامة

زهرده دررنگ [ن] نبات شوکي اصفر اللون

زهرده ژوه [ن] کرکم

زهرده سیلی [ن] نبات اصفر اللون يؤکل طریا

زهرده لو [ن] مشمش، شجرة المشمش

زهرده واله [ن] زنبور

زهرده ی [ن] مرض ابو صفار، یرقان.

زهرده ی دار [ئن] المصاب بمرض ابو صفار، یرقان

زهرده و بوون [چ] الاصفراء: ناو چهوی زهرده و بوه.

زهرده و گردن [چ] جعله بصففر: بيماری زردیبه و کردگه

زهردکار [ئن] ضارب الي الصفرة: رهنگی پرتقالی

زهردکاره.

زهردی [ن] صفرة، صفار

زهردینه [ن] صفار البيض

- زهردینه برده و قنگک [در] يعاند ويصر على رأيه

زهردینه و سیمینه [ن] قوس قزح: واران کرده و هو ناسمان

زهردينه وسيمينه دا

زهرگهر [ن] صائغ

زهرگهري [ن] صياغة

زهرهنگهر [تم] زهرگهر

زهرهنگهري [تم] زهرگهري

زهرين ۱ [ن] ماغز اشقر: دو بزني هول و يهك بزني

زهرين سهنگه.

زهرين [ئن] ذهبي

زهز [ن] ضد، خصم: شکر بوه وه زهزم، ههر قسه

بکهم نه لپيچيگهم.

زهزايه تي [ن] خصومة

زه عفران [ن] زعفران

زهفت [ن] ۱ - مصادرة ۲ - اغتصاب

زهفت کردن [چ] ۱ - المصادرة ۲ - الاغتصاب

زهقائن [چ] النيب: بزنگه زهقني

زهقه [ن] نيب.

زهقه زهق [ن] نيب متواصل

زهقه دل [ئن] نشط، متيقظ: فههاد کارداره و زهقه له

زهقه لي [ن] نشاط، يقظة

زهقرقه [ن] قوضي، هياج: زهقرقه نيسته تيان.

زهقنه بووت [ن] ۱ - شجرة الاهليلج، ثمارها ۲ -

كناية عن كل شيء مر

زهکات [ن] زهکاة، فريضة الزكاة

زهل [ن] ۱ - نبات الحلفاء ۲ - عشب يابس

زهلآته [ن] سلاطة

زهلآلت [ن] مشقة: له دنيا ينجگه له زهلالآت، هيچ
ده خوهى نهديه.

زهلان [تم] زقوم و زهلان

زهل و زؤل [ن] اعشاب يابسة

زهليل [ثن] ذليل

زهليل بوون [چ] التذلل: وه دمس زالمهوه زهليل بوه.

زهليل كردن [چ] الاذلال: هه ژارى زهليلي كردگه.

زهليلي [ن] ذل، ذلة

زهمان [ن] ۱ - عصر، عهد: له زهمانى باوگ و

بايرمان، خوهنه وارى كه م بو ۲ - ايام ماضية: هه ر له

زهمانى زو دژمنن.

زهماوهن [ن] زفاف، حفلة الزفاف

زهمهك [ن] زرع ذو سنابل ذابله: خهلهگه بوه وه

زهمهك

زهميل [ن] زنبيل

زهمزهمى [ن] زمزمية ماء.

زهنهق [ن] ۱ - حنك، فك ۲ - كناية عن الشجاعة

زهنهق بردن [چ] الارعاب: بهسه قيژه، زهنهقيان

بردى.

زهنه ق چوون [چ] الاصابة بالرعب
زهنه ق دار [ئن] شجاع: نه لآتهی تاو، زهنه قی
زهنه ق دار برد.

زهنجه فیل [ن] زنجیل

زهنجیر [ن] سلاسل، زهنجیل

زهنجیره [ن] سلسله، تسلسل، مسلسل.

زهنجیردار [ئن] مزنجر: ثوتورمیلی زهنجیردار.

زهنجیردان [چ] الضرب بالزنجیل علی النفس حزنا

علی الحسین (ع)

زهنجیردهر [ن] الذي يضرب علی نفسه بالزنجیل حزنا

علی الحسین (ع)

زهنجیرکردن [چ] التقييد بالسلاسل: زهنجیری کوره

لیوه گه یان کردنه.

زهندیق [ئن] زندیق، کافر

زهندیقی [ن] زندقه، کفر

زهننگ ۱ [ن] ۱ - ناقوس: زهننگی ملی میه ۲ -

جوس: زهننگی سهعت ۳ - فطر، شق، تصدع:

زهننگی دیوار.

زهننگ ۲ [ئن] دامن، حالک السواد: شهواری زهننگ

- زهننگی زریا [در] ۱ - ساءت سمعته ۲ - انتشار خبره

زهننگ بردن [چ] التفطر، التشقق، التصدع: دیواری

نیشتمانه گه مان زهننگ بردگه

- زەنگ دان [چ] جعله: يفتطر، يتشقق، يتصلع:
بزمار مهكوته تهخته چوووه گهيا، زهنگي دهيد
زهنگول [ن] ۱ - جُلجُل: جرس صغير ۲ - عقد
لحمية: ملي زنگول دهركردگه.
زهنگوله [ن] دوسر: عشب ينبت في الزرع
زهنگيانه [ن] نمم: خرز صغيرة
زههدى [ن] تمر زهدى
زههر [ن] سم: زههرى مار
زههراو [ن] ۱ - محلول سم ۲ - كناية عن البول:
چگ زههراو برشنى.
زهو [ن] جزاء الخاسر في اللعب بقول «زهو» بنفس
واحد ولمسافة معينة ركضا
زهو [ن] ۱ - ارض ۲ - تربة: زهوى بووسانه گهى من
له هنده گهى ته خاستره ۳ - ارض مخصصة لغرض
معين زهوى خانگ ۴ - ارضية (القماش.. الخ)
زهوى پهرده گه مان چه رمگه ۵ - الكرة الارضية: زهوى
دهورى خوهره و خرخوى.
أ - نهو زهونان [چ] ۱ - الوضع على الارض: كوره نا
نهو زهوى دوهته نه لگرت.
۲ - جعله يقعد: هه گوه گه نا نهو زهوى شه كه تى
بخوينگه و
ب - نهو زهونيشتن [چ] القعود: بنيشه و زهوى ته ماشا

بکه

ج - نهو زهَو هاتن [چ]

السكوت والهدوء: بهی هاتمو زهَو.

د - نهو زهَو هاوردن [چ]

الجلوس: رهت بارهو زهَو!

ه - له نهَوَدان [چ] ۱ - الوقوع: وه دهمه ودا له زهَو ۲

- الطرح ارضاً: وه دهمه و دایه ی له زهَو

زهَوَهله رزه [ن] هزه ارضیه، زلازل. همرسال زهَوَهله رزه

ديك له هند.

زهَووزار [ن] تضاريس: زهَووزاری نهو ناوه چونه؟

جهوه لینه.

زهیتوون [ن] زيتون، شجرة زيتون.

زبل [ن] ۱ - نفاية ۲ - سقط المتاع

زبلدان [ن] مزبلة

زبوون [ن] صایة، زبون

زت ۱ [ن] نتوء

زت ۲ [نن] ناتىء: تَبَولى زته.

زته و بـوون [چ] ۱ - التواء: تَبَولى زته و بـوه ۲ -

الحضور، الظهور فجأة: همر دووان قسه بکهن، نهو

له لایان زته و بوو.

زته و کردن [چ] ۱ - جعله يتأ ۲ - الاحضار، الاظهار

فجأة

زنگه [ن] نط: وه زنگه هات .
 زنگه دان [ج] النط: کورکوپر زنگه دینگ
 زنگه کردن [تم] زنگه دان
 زتی [ن] حالة کون الشيء ناتئا: زتی مل .
 زخال [ن] ۱ - فحم ۲ - کنایه عن الحرق والسواد
 زخالین [ثن] فحمی، کثیر الفحم
 زخومهت [ن] مشقة، عناء: کاره گه مان زخومهته .
 وهیهک زخومهتی دیمهیهو، ههر نه پوه .
 زر [ثن] ۱ - کاذب: زبربرا ۲ - سلیط اللسان: چهنی
 دمت زره! ۳ - مصفوی: گهنم زر
 زرات [ن] ذرة، نبات الذرة
 زراتین [ثن] ۱ - محشی بالذرة ۲ - مصنوع او معد
 من الذرة: نانئ زراتین .
 زرانن [ن] ۱ - القرع ۲ - الرن . زهنگ زرانن
 زربه [ن] وقع (الاقدام سقو الشيء على الارض .
 الخ): زربهی پا، زربهی له فودان .
 زربه کردن [ج] احداث وقع: له زه و داو زربه کرد
 زربه هاتن [تم] زربه کردن
 زرپ وزاپ [ن] وقع متواصل .
 زرته [ن] صوت الضراط
 زرته زرت [ن] صوت الضراط المتواصل
 زربزرافه [ن] اکتلاء .

زِرْزاقه [ن] سهد

زِرْزاقه دان [چ] التسهده: چهوی زِرْزاقه دا.

زرفت [ن] معدن الرصاص

زرکه [ن] لمعان (عین)

زرکه زرك [ن] لمعان متواصل

زرکه هاتن [چ] اللمعان: زرکه‌ی چهوی هات

زرمه [ن] وقع شدید. زرمه‌ی پا

زرمه هاتن [چ] احداث وقع شدید: زرمه‌ی پایان هات

زرم و زام [ن] وقع شدید متواصل

زرم و محوت [ن] وقع ودق متواصل

زرم و هوور [ن] وقع وضجيج

زِرْناو [ن] اسم كاذب او زائف: محمد ناویه، احمد

زِرْناویه.

زرنگه [ن] نشاط، كامل: له‌ری کردن، زرنگه ۲ -

رھوان (حيوان): قاتره‌گه زرنگه وه‌لی جیدل كَيْك .

زرنگانن [چ] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر، خیر، الخ)

زه‌نگمان مه‌زرن.

زرنگه [ن] رنین: زرنگه‌ی ناسن

زرنگه کردن [چ] الرنین: وه قیتتگ بده له مس ژرنگه

كَيْك

زرنگه هاتن [چ] احداث الرنین زرنگه‌ی چیشتی تی

زرنگی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان رھوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرنیشانهو، سهد دینار له
باوگه م سه ن

زرنی [ن] درع

زرنی [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى: زرنی گه نم
زرنیه [ن] ضريح

زرنیووش [ن] مدرع، مدرعة

زرنیشك [ن] نوع من النباتات

زرنیکانن [چ] الصراخ: هه رديه مان زرنیکان و وای.

زرنیکه [ن] صرخة: زرنیکه ی ره سیه ناسمان

زرنینه و پرنینه [ن] خفایا و اسرار: گشت زرنینه و پرنینه مان
زانن.

زفت [ن] اسفلت

زق [نن] رطب: زهوی زق. واران واربه و ناوچه و شه گه
زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر.

زقوم و زه لان [ن] طقس بارد و ممطر.

زقی [ن] حاله كون (أرض) رطباً.

زگ [ن] ۱ - بطن: هنجهری کرده زگیا له پشتیه و ده درجگه

۲ - ولاده: خاوه ر سی زگ هاوردگه. ۳ - میلان

(حائط): زگی دیواره گه خاسه و تیکه ن. ۴ - کرش.

أ - زگی نان گهنم نیه لگري [در] بطر، لايشکر النعمة

ب - له زگ = دين: چهن دينار ها له زگت؟

ج - له زگ نان [چ] الاضافة، الخلط: خوربه گه
که مه که می په تگ بنه له زگی.

د - له زگ يهك نان [چ] ۱ - اثاره الخلاف: گووش

له قسه ی شیرزا مه گرن، نه وه هر ههول دیک مه رد له
زگی يهك بنیگ

۲ - الدمج، التکوير: هه دوگیان له زگی يهك بنه ی
نه نجاخ بهس بکه ن.

ه - له زگ يهك نيشتن [چ] الاختلاف والاقتيال:

کوربه یله ی شاکر له سه ر بووسانه گیان له زگ يهك
نیشته.

زگه و که نین [چ] التکرش: میه ی گشتی زگه و که نیه

زگهر [ن] مسهل

زگ پر [ن] حامل: ژنه ی خورشید زگی پره.

زگ پر بوون [چ] الحبل: شازنان زگی پر بوه

زگهری [ن] حالة كون المرأة حیلی، حامل

زگ چوون [چ] ان تسهب (البطن)

زگ دان [چ] المیلان، الشیوع: دیواری لاژنانه گه مان

زگ داگ

زگ دریاگ [م] جائع: سی چوار منالی زگ دریاگ

دیری.

زگن [نن] بطین: مهلا غریب زگنه
زل [نن] ۱ - کبیر الحجم ثاساره‌ی زل ۲ - جاحظ:
چہوی زل

زلال [نن] زلال: تاوی زلال
زلہ [ن] صفة: وہ زلہ دہری کردہو دہیشت.
زلہ [ن] ہرج: قاو کہفتہو فہوتول زلہ لہ باخان
(فولکلور).

زلہت [ن] بہذلة
زلہت بوون [ج] التبهذل
زلہت کردن [ج] البهذلة
زلہہائن [ج] الہرج
زلق [ن] سلق، نبات السلق
- زلق لہ زہودان [در] عمل المستحيل: لہ کووئہرات
بارم، نی، زلق لہ زہو بدہم!
زلگگہ [ن] اكلة تعد من الرز والماش
زلیمہت [ن] شقاء، عناء: وہ شہو کارکردن زلیمہتہ.
زمخت [نن] غیر مؤدب ووقع: کورہدان چہنی
زمختہ!

زمختی [ن] عدم الادب، وقاحة.
زمرود [ن] ۱ - زمرد ۲ - زمبط: زہرۃ البصل.
زمرود [تم] زمرود
زمگگہ [ن] ۱ - مشتی الرجل ۲ - الاطلاع

زسان [ن] شتاء: زسان سهردهو تاوسان گهرم
زسانی [ئن] شتائی، شتوی: دأنگی زسانی
زمهر [ن] طحن کمية من الغلة وخرنبا لفصل الشتاء
زمهرکردن [ج] ان يطحن کمية كبيرة من الغلة
وخرنبا لفصل الشتاء
زن [پاش] تضاف الى الاسم لتكون صفة: دروو =
درووزن.

زنا [ن] زنا

زناکردن [ج] التزني، ان يزني
زنه [ن] عيش، عيشة: خودا ة ئي زنه بورنگ
زنهکردن [ج] العيش، كسب العيش: ئيه كه
زنه کردنه له لای ته!

زنج [ن] ذقن

زندان [ن] سجن: بيس سأل له زندان بو.
زندان کردن [ج] الايداع في السجن: زندانی
براگهی کردن تا خوهی گرتن.

زندانی [ن] سجين

حي: خدر زنده: الخضر الحي.

زندهوچال [ن] واد.

زندهوچال کردن [ج] الواد: وهر له ئسلام ذوهت
زندهوچال کریا.

زندگی [تم] زنه

زنگانی [تم] زندگی

زنگانی کردن [چ] کسب العیش

زنهار [ئن] مضجر: زنهارى دهس ئى مناله یلهم

زنهاربوون [چ] الضجر: زنهار بومه له گیان

زنهارکردن [چ] جعله یضجر: دی کهم نه لپه پرو داپه ر

بکهن، زنهارمان کردین له گیان

زنهارى [ن] ضجر

زَوَ [ئك] مبکر: بنیشن، جارى زَوَه.

زوال [ن] ضد: هه ر مهلى زوالى مهلیگه [په نند]

زوان [ن] ۱ - لسان: زوانى بوپى، هه ر فسیه کیک

۲ - لغة: زوانى کوردی سه ر وه زوانى هندو

ئه ورپی به.

۳ - وعی: فهلامه رز فره بیماره، زوانه بی نی به.

أ - زوانى ته په [م] حی، حی یرزق، علی قید الحیاة

ب - زوان له ده می نی به [در] قلیل الکلام هادیء

الطبع

ج - زوان ناچیتته و ده می [در] ئرثار: له شه وه کی تا

ئیواره زوان ناچیتته و ده میان

د - زوانى وشکه [م] میت

ه - ئه وزوان هاتن [چ] التکلم، النطق: تابیگه و

زوان قسه ی گه نی کیک

و - ئه وروان هاوردن [چ] الاستنطاق: ده رزی بهك

لِي دَان وَا هَاتُو دِينَتُو زَوَان .

لِي دَان وَا هَاوردنِيه وَا زَوَان .

لِه زَوَان نَان [ج]

ز - لِه زُوَيْر زَوَان نَان [تم] لِه زَوَان نَان .

زَوَانِه [ن] شِيء كَاللِسَان (لِسَان الْحِذَاء، الْاَبْرِيْم . .

الْخ)

زَوَان بَاذ [نن] مَرَاوِغ، مَنَاوِر فِي الْكَلَام .

زَوَانِيَاذِي [ن] مَرَاوِغَة، مَنَاوِرَة فِي الْكَلَام

زَوَان خَوْش [نن] حَلُو الْمَنْطِق

زَوَان دَار [نن] ١ - ثَرَار، لَغْوِي ٢ - مَتَمَكِن مِّن الرَّد

زَوَان دَرِيْز [نن] ذَلَقَ اللِّسَانَ، وَقَح

زَوَان شِيْرِيْن [نن] ١ - حَلُو الْمَنْطِق ٢ - طِيْب الْمَزَاك

زَوَانِه كَهت [ن] اَنْعَقَادُ اللِّسَان .

زَوَان كَهت گَرْتَمَن [ج] اَنْعَقَادُ اللِّسَان: ثَوَه تَهْرَا قَه

نِيَه كَهي . زَوَان كَهت گَرْتِيْدَه!

زَوَان كَهتِي [ن] حَالَة اَنْعَقَادِ اللِّسَان .

زَوَان كَوَل [نن] اِثْمُ اللِّسَان .

زَوَه [ن] رِيحِ الشُّوكَة: خِرَاجٌ يَحْدُثُ غَالِبًا فِي اِبْهَامِ

الْيَدِ وَيُؤَلِّمُ كَأَنَّهُ شُوْكَة تَغْرُز .

زَوَخ [ن] صَدِيْد، مُهَل .

زَوَخَاو [ن] اَفْرَازُ صَدِيْدِي، اَفْرَازُ مُهَلِي .

زَوَزِي [نك] بِسْرَعَة: زَوَزِي نَانِي خَوَه يَان خَوَارْدَن

زۆکردن [ج] الاسراع: زۆکه، بچووا

زۆل [ن] عشب يابس: زه‌ل و زۆل

زۆلم [ن] ظلم، جور

زۆلم کردن [ج] ان يظلم

زونگه [ن] ۱ - قوه، شدة: وه زووری دهس ۲ - سابق، سالف

زور [ن] ۱ قوه، شدة: وه زووری دهس ۲ - ظلم،

جور: نهترسم بمرم له لیم بچوو زورور X زرهی خاگ و

بیل زینم بکی کوور (فولکلور) ۳ - اذیه: دهس زورور

دییه ۴ - زعل، تأثر: زورورین هات ۵ - اعتداء: نهیه

ههق نییه، نهیه زوروره ۶ - محاولة: فره زورور کرد

بئی نهولمانا.

زوروران [ن] ۱ - مصارعة ۲ - مطارحة: وه زوروران

کهس دهرقه نی نهیتی

زورورانبازی [ن] مصارعة.

زوروران گرتن [ج] ۱ - التصارع، التطارح: کی

زوروران گرتی ؟

زوروره [ن] عزة، شدة: زورورهی زمان.

زورورکردن [ج] ۱ - ان يحاول: فره زورور کرد بئی

نهولمانا

۲ - الاعتداء: نهرا وه نهههق زورور له عالم کهیدا!

۳ - الظلم: فره زورور له ژنهگهت کهیدا!

زورورگرتن [ج] ۱ - التصوي، السيطرة: ههه کهس زانا

بوو، زوورگری ۲ - الاشتداد: بیماری به گهی زوور
گرتنگ

زوورگیر [ئن] مجبور، مکروه

زوورگیر سوون [چ] ان يُجْبِر. ان يكره على:

زوورگیر بوم هاتم

زوورگیر کردن [چ] الاجبار، الاكراه على: مهگه

زوورگیری بکهین، ونه نیه تی.

زوورگیری [ن] اجبار، اکراه: نی کاره زوورگیری به.

زوورم [ن] اکثر، اکثرية: زوورمی مه رده مهگه دلیان

نی به. زوورمیان منالن.

زوورملی [ن] جبر، اکراه: کاره گه زوورملی به.

زوول [ئن] ولد الزنا

زوولی [ن] حالة كون الفرد ولد الزنا.

زووم [ن] ۱ - معاندة، عناد ۲ - غیره: له زوومی

شهوه گهی دری.

زووم دار [ئن] ۱ - معاند، عنید ۲ - ذو غیره

زوومگه [تم] زووم

زوومگه دار [تم] زووم دار

زیاتی [ن] زیاده

زیارهت [ن] زیارة

زیارهتچی [ن] زائر

زیارهتکهر [تم] زیارهتچی

زیارهت کردن [چ] القيام بالزيارة: زیارهتی باوه
مهحموود کردن.

زیانی [ن] ۱ - ایذاء ۲ - خسارة

زیانی کردن [چ] ۱ - الايذاء ۲ - ان يخسر

زیایی [نن] زائد، فائض عن الحاجة

زیای بوون [چ] التزايد، التكاثر

زیای کردن [چ] التزید، التکثیر

زیایی [ن] زیادة، کثرة

زیهک [نن] البه: شیری زیهک

زیهکی [ن] حالة كون الحليب البه

زیتل [نن] ۱ - نشط ۲ - ماهر ۳ - ذکی

زیتلی [ن] ۱ - نشاط، مهارة ۳ - ذكاء

زیچگک [ن] ۱ - قطعة من كرش الحيوان ملفوفة

بالمصارين ۲ - قطعة من الخيوط ملفوفة طويلاً.

زیچگک کردن [چ] ۱ - لف قطعة من كرش الحيوان

بالمصارين ۲ - لف قطعة خيوط طويلاً.

زید [ن] ۱ - سکن، مسکن، مستقر، استقرار،

اقامة، استيطان ۲ - مسقط الرأس

زیده وگرتن [ن] السكن، الاستقرار، الاقامة: خودا

زانی شاواز له کوو زیده وگرتگه.

زیرانن [چ] الصراخ: له ژیر دهسیان زیران

زیره [ن] نبات حبة كمون.

زیره [ن] ۱ - صراخ ۲ - شدة، عز: زیره‌ی نیمه‌روو

زیرزیرهك [ن] حشرة الوریج

زیرگ [ن] مرض البكاء (خاص بالاطفال)

زیرگ کردن [چ] الاصابة بمرض البكاء

زیرگاو [ن] وحل دبق، مستنقع

زیف [ن] غلبة

زیف لی بردن [چ] التغلب علی: دژمن زیفه لیان

برد.

زیف لی چوون [چ] ان یغلب: بره‌سن له دادی،

وهمخته زیفه لی بیچوو.

زیکانن [چ] الزعيق: چ مه‌لی زیکنی؟

زیکه [ن] زعيق

زیکه‌زیک [ن] زعيق متواصل

زیکه‌کردن [تم] زیکانن

زیک و‌زاک [تم] زیکه‌زیک

زیکن [ئن] ذو صوت رفیع: ده‌نگی زیکنه.

زیلهك [ئن] ۱ - ذکی ۲ - ماهر ۳ - شاطر

زیله‌کی [ن] ۱ - ذکاء ۲ - مهارة ۳ - شطارة

زین [ن] ۱ - بصیرة، عقل داخلی ۲ - ذکاء، مهارة

۳ - ذهن ۴ - بصر.

زین [ن] سرج

زین کردن [چ] التسریج: زینی نه‌سپه‌گه بکه.

- زينگ [ئن] ۱ - حي: باوگت زينگه؟ ۲ - قابل
 للنمو: جوڳه زينگ ني، ونه ٿهرا سهونزنيه بوو!
 ۳ - غير مطحون: نيمه ٿارده كه گهنمي زينگه.

[ژ]

ژ [ن] / ژي/ الحرف الثاني عشر من الالف باء

ژار [ئن] ۱ - حزين، تعيس ۲ - فقير الحال

ژاري [ن] ۱ - حزن، تعاسة ۲ - فقر الحال

ژال [ن] سلسله جبلية عالية

ژاله [ن] شجرة الدفلي

ژان [ن] ۱ - الم، وجع، ژاني زگ ۲ - صداع:

ژاني سهر ۳ - مخاض ۴ - مغص: الم شديد في
 المعدة والامعاء، شوصة.

ژان كردن [چ] ۱ - التألم، التوجه: پشتم ژان كيڪ

۲ - الاصابة بالصداع: پيره كه سهرم ژان كرد ۳ -

الشوص: على خان ژان كردو مرد.

ژان گرتن [چ] المخاض: ژنه ي سالم ژاني گرتي.

ژان وژوو [ن] الام العضلات والمفاصل

ژهم [ن] وجية طعام: رووژي سي ژهم نان خوهن

ژهن [پاش] لاحقة تضاف الى الاسم لتكون اسم

الفاعل: بلوور + ژهن = بلوورژهن.

ژنه ژهن [ن] تحوي، تمعيج: موجات من التقلص
اللاراڊي في الامعاء.

ژنه ژهن كردن [چ] التحوي، التمعيج: نهوه ژنه ژهن
كرديده، نارامد نيه گرنی!

ژهنك [ن] ۱ - صدأ ۲ - مرض صدأ الزرع
ژهنگانن [چ] الاحاح على (اقناعه.. الخ) ههرچك
ژهنگانيمه ی بى سوود بو.

ژهنك دان [چ] ۱ - التصدؤ: دهوريه گه ژهنك داگه ۲
- الاصابة بمرض الصدأ: گهنمه گه ژهنك داگه.
ژهنك گرتن [تم] ژهنك دان

ژهنكن [نن] صدىء: وه جامى ژهنكنيگه وئاو خواردن.
ژهنكيان [چ] المحاولة على (اقناعه.. الخ) فره نه وليا
ژهنكياء، قه بوول نه كرد ۲ - التصارع مع نه ولي مهرگا
ژهنكى

ژهلين [چ] ۱ - الخض: گورجى په سا مه شكه ژهنى
۲ - العزف: اسماعيل خاس بلوور ژنى ۳ - القرع:
كى دهول ژنى؟ ۴ - الاغماس: دهس مه ژهنه
ئاوه گه يا.

ژهر [تم] زهر

ژهيتوون [ن] بطاقة، تذكرة (مطعم، دخول
السينما.. الخ)

ژريژ [ن] معدن البرونز

ژووو [ن] قنذ

ژن [ن] ۱ - مرأة: سى ژن و چوار پياگ له مآليان بو.

۲ - زوجة: قرينة: بکروژنهى هان له مآلمان ۳ -
نساء بصورة عامة: پياگ له ژن زوورداتره.

ژنانه [ئن] نسائي، نسوي: دلنگى ژنانه.

ژن خوازين [چ] التزوج: نهسفه نديار چارتى ژن
نهخوازيه.

ژن دار [ئن] متزوج: چوار کورى ژن دارو يه کى تازهو
ديرى

ژن وه ژن [ن] مشاغرة، شغار.

ژن وه ژن کردن [چ] المشاغرة، الشغار

ژوه [تم] زوه

ژوهر [نن] ۱ - علو، فوق ۲ - شمال: خوارو ژوهرى

خوهى نيهناسى ۳ - جهة الرأس في المنام: بهتیهگهى
نا له ژور سهرى و خهفت.

ژوهرگ [ئن] ۱ - اعلى: ئاواى ژوهرگ ۲ - شمالي

ژيان [چ] ۱ - حياة: ۶۰ سالى ژياومرد ۲ -

العيش: کهس ليړه نيه ژى

ژيانن [ن] ۱ - ان يحيى ۲ - ان يعيش

ژيه [ن] وتر

ژير [نك] تحت، اسفل

أ - نهوژير چوون [چ] ۱ - الغطس، الغوص:

که‌بشینه‌گه چگه و ژیری ۲ - الاعتراف: قاپیه‌گه شکان و
نه‌جگه و ژیری. ۳ - تحمل المسؤولية: کهس
نیچه‌وگه و ژیری ئی کاره.

ب - له‌ژیردان [چ] الانکار: قه‌لمه‌گه‌م برده‌له‌ژیری
دا.

ژیره [ن] ۱ - صحن الشاي ۲ - قاعدة الكلاش
ژیریا [ن] تناسی

ژیریاگردن [چ] التناسی: سه‌د دینار ژیریا کرد.
ژیریاله [تم] ژیره ۱

ژیرجه‌نه [ن] الفك الاسفل

ژیرجه‌وه [ن] مرض قصر النظر

ژیرخان [ن] ۱ - معتكف ۲ - ملجأ ۳ - سرداب
ژیردالان [تم] دالان

ژیرده‌سه [ئن] ۱ - عبد، مُستعبد ۲ - تابع، ذلیل ۳ -
ضعیف

ژیردووزه‌قانه [ن] مجرى الماء في الطاحونة المائية
ژیرزه‌نهق [ن] محنكة: خيوط يشد به اللجام او
المفقود من تحت حنك الحيوان.

ژیرزگ [ن] خيوط يشد به بردعة الحيوان من تحت
بطنه

ژیرسا [ن] كنف: کهس له ژیرسای نیه‌نیشی
ژیرکمت [ن] مغارة ، كهف

ژیرگه [نن] سفلی، تختانی
 ژیروان [ن] فراش
 ژیره ژیر [ص] سر، مکتوم: کاری ژیره ژیر.
 ژیروبان [ن] قلب، خلط
 ژیره بان کردن [ج] التقلیب، الخلط
 ژیره و ژور [ن] تحطیم، تحطم تام، تدمیر، دمار تام.
 ژیره و ژور سوون [ج] التحطم التام: خانگه گه بیان
 ژیره و ژور بو
 ژیره و ژور کردن [ج] التحطیم التام
 ژیره کاسه و بان کاسه [ن] الاسرار والظواهر: ژیره کاسه و
 بان کاسه یه کتری زانن.

- س -

س [ن] / سین / الحرف الثالث عشر من الالف باء
 سا [ن] ۱ - ظل، فیء ۲ - وقت: لهو ساوه و بیزاره
 له گیان

ا - لهی سای بیخاره [در] بدون سبب، بدون داع
 ب - سای مهل لی داگه [در] حامل، واهن: چمه ده
 ره د بهی چمان سای مهل لیت داگه!

سائه قلی [نن] ابله

سائه قلی [ن] بلاهه

سابات [ن] کوخ بینی من سیقان النباتات: «سیاط»

سابال [ن] كيس كبير يستعمل في نقل الحبوب
 والاغراض الاخرى
 سابون [ن] صابون
 سات [ن] ساعة زمنية
 سات وڤر [ثن] اثول
 سات وڤرى [ن] ثول
 ساج [ن] ١ - خشب الصاج، شجرة
 صاج
 ساچگك [ثن] ١ - شاب، يافع ٢ - طري
 ساچكله [ن] شاب صغير
 ساچمه [ن] خردق: كرات صغيرة من الحديد توضع
 داخل المدحرجات وفي الرصاص.
 ساخته [ن] ١ - زيف ٢ - كذب ٣ - حيلة
 ساخته چى [ثن] ١ - كذاب ٢ - حيال
 ساخته كردن [ج] التخايل
 ساختمان [ن] عمارة
 ساده [ثن] ١ - ساذج، بسيط ٢ - مجرد ٣ - غير
 ملون او مخطط: پارچه‌ی ساده
 سارا [ثن] كبير عمرا، وتأتي عادة قبل الاسم:
 ساراژن
 سارد [ثن] ١ - بارد، فاقد الميل او الرغبة (الحالة
 المعنوية فقط): دلم سارده لى كاره

۲ - غیر مشیر: وازیه‌گه سارده.

سارده‌وپوون [ج] فقد الميل او الرغبة، المادة السابقة.

سارده‌وگردن [ج] فقد الميل او الرغبة: دلی
مدرده‌گه سارده‌و مه‌که.

ساردی [ن] برودة، فقدان الميل او الرغبة
سارووکى [ن] منطقة مظلمة: بچن له سارووکى
بنیشن.

ساریز [ن] التام، اندمال
ساریزپوون [ج] الالتام، الاندمال: زه‌خمه‌گه‌ی
ساریز بوه

ساریزگردن [ج] جعله يلتئم، یندمل: ده‌رمانه‌گه
زه‌خمه‌گه‌ی ساریز کرد.

ساز ۱ [ن] مزمار

ساز ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم
الفاعل: کار: کارساز

سازانن [ج] ۱ - التهيئة ۲ - التوفيق

سازج [ئن] سازج، بسیط

سازژهن [ن] عازف المزمار

سازگردن [ج] الاقامة الاحياء: نامه‌نگ سازگردن.

سازگار [ئن] صحي: ثاوی سازگار

سازگاری [ن] كون الشيء صحيا

سازنه کچی [تم] سازژهن
 ساسا [ئن] ۱ - متعود ۲ - متکيف .
 ساساپوون [چ] ۱ - التعود ۲ - التکيف .
 ۲ - ئيوه ساسای سهردی پونه .
 ساسای [ن] ۱ - تعود ۲ - تکيف
 ساف ۱ [ن] سعف النخيل
 ساف ۲ [ئن] ۱ - واضح، جلي : قسهی معاف ۲ -
 املس، ناعم : پارچهی ساف ۳ - منبسط، مسطح :
 زهوی ساف .
 سافاپوون [چ] الانبساط، التساوي : تهپهگهی پشت
 مآلمان سافا یوه .
 سافاکهر [چ] آلة لتسوية الارض او غيرها
 سافاکردن [چ] البسط، التسوية : سافی خانگهگهیان
 کردن .
 ساق ۱ [ن] ۱ - ساق، ۲ - عظم الرقبة : ساقی مل .
 ساق ۲ [ئن] ۱ - صاح : رحيم ساقه و سه لامه ته ۲ -
 مضبوط : کاری ساق ۳ - شريف : ژنی ساق
 ساقوو [ن] معطف نسائي
 ساقی [ن] ۱ - صحه ۲ - ضيظ ۳ - شرف
 ساکار [ئن] سازج، بسیط : داود ساکاره، وه گشت
 چیشتی باوهر کیک .
 ساکاری [ن] سداجه، بساطه

- ساگردن [چ] الصحو: هيماني واران واري تا سا كرد؟
 سأل [ن] ١ - سنة، عام، حول ٢ - ذكرى سنوية:
 سألې ره حمه تيو شريف كه ن.
 أ - سألې ده قياندووز [م] في غابر الزمان
 ب - سألې دوانزه مانگ [م] با استمرار: سألې دوانزه
 مانگ ده سمان گيرياگه.
 ج - سألې يووسف [م] قحط: ثم سأل هيج نيه،
 سألې يووسفه.
 سالار [ن] قائد، رئيس. سپا سالار.
 سالانه [ن] ١ - ذكرى سنوية ٢ - اجرة سنوية:
 سالانه چه نيگه؟
 سالحان [ن] ١ - صالح ٢ - راض او قانع:
 سالحانه، هر چگ بده يده بي قه بوول كيگ.
 سالگهر [ن] سالانه ١ -
 سالنامه [ن] تقويم سنوي.
 سام [ن] ١ - سموم: ريج حارة تهب في الصيف ٢ -
 خوف ٣ - هية، عظمة.
 سامان [ن] ثروة: سهروهت و سامان
 سام دار [ن] ١ - مخيف ٢ - هيا ب، عظيم
 سامسون [ن] ضرب من التبغ سمي بهذا الاسم نسبة
 الى مدينة صمصون في تركيا.
 سامناك [ن] مخيف، مرعب: شهواري زمسان سامناك

سان ۱ [ن] حجر كبير
سان ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان
= كورد + سان = كوردسان
ساو [ن] حد

ساوا ۱ [ن] ۱ - صغار الاغنام ۲ - رضيع
ساوا ۲ [ثن] طري: خه ياری ساوا.

ساوهر [ن] يرغل

ساوپردن [ثن] التسويف: نهوقره سایه‌ی ساوی برد.
ساوچوون [چ] السوفان: ساوی ههفتیره‌گه چگه.
ساودان [چ] الشحذ بالحك: ساوی خنجره‌گه دا.
ساورین [ن] تیس.

ساوکه [ن] هدوء، استقرار

ساوکه‌گرتن [چ] الهدوء، الاستقرار: سه‌ری ساوکه
نيه‌گرتی

ساهل [ن] ۱ - ملك: ساهل وه‌خیر ۲ - چن، جنیه
- ساهل وه‌خیر [ن] ملك مسالم.

سایه [ن] ۱ - ظل ۲ - فضل، عناية: له سایه‌ی
خردا!

سایر‌بایر [ن] ۱ - هراء، عبث: قسه‌ی سایر‌بایر مه‌که
۲ - عجائب

سایقه [ن] جو صاح وبارد شتاء (وخاصة في الليل)
ساین ۱ الجلي، الفرق: کی له جه‌مام پیشتت سای؟

سهپان [ن] حاصود، عامل الحصاد،
 سهپانی [ن] مهنة الحاصود
 سهپلهنگ [ن] وفرة، غزارة
 سهپلهنگ کوتان [چ] التوفر: خورما له بازار سهپلهنگ
 کوتی
 سهت [ن] مائة (۱۰۰)
 سهتم [ن] المائة، المئوي
 سهخت [ن] ۱ - وعز: جهوهل سهخت ۲ - صلب:
 زهوی سهخت ۳ - قاس: دلی سهخت ۴ - بخیل:
 فره گیانی سهخته.
 سهخته و بون [چ] التصلب: زهوهگه، کهم کهم
 سهخته و بوو
 سهخته و کردن [چ] جعله يتصلب
 سهختی [ن] ۱ - وعورة ۲ - صلابة ۳ - قساوة ۴ -
 حالة كون الفرد بخيلا
 سهخری [ن] ردف الدابة
 سهخور [ن] روث او براز الحيوان داخل الجسم
 سهخوردان [ن] تجویف البراز في جسم الحيوان
 سهد [تم] سهت
 سهدهق [ن] صدف، محارة
 سهدهقه [ن] صدقة
 سهدهقه دان [چ] التصديق

سدهقه کردن [ج] ان بنذر صدقة

سدم [تم] ستم

سدهها [ن] مئآت: وه سدهها ميهواتيان تبي

سدري [ن] نوع من الرز

سر [ن] ۱ - رأس: سري و دهسي پهنه ميانه

۲ - بداية: له سيرا ياسي نهرامان بکه ۳ - طرف: له

ثي سري خانگه گه تا نهو سري ۴ - قمة: سري

جدهول ۵ - اضافة: ثاليشت نهوليا کم وه مهرجي سر

پيم بزيگگ ۶ - تابع: سهروه کهرکوک

ا - نهو سهبردن [ج] الاکمال، الاتمام ۲ - ان

يقضي الوقت: روژي لي ره بردنهو سر.

ب - نهو سهرچوون [ج] ۱ - الاکتمال، التمام: کهي

ثي کاره چوو نهو سهر؟ ۲ - انقضاء الوقت: ثمروو

هه ريه چووگه و سهرا ۳ - الانضمام الي: کي چووگه و

سهر خولام؟ ۴ - الاستدلال، التذکر: ئيسه چگمه و

سهری.

ج - نهو سهرخسن [ج] ۱ - ان يزید عن: پوله گه

بهش کردو سي چوار دينار خسه و سهر ۲ - الريح.

د - نهو سهر خواهاتن [ج] استعادة الوعي: هيمنان

نه هاتکه سهو سهری خواهی.

ه - نهو سهر خواهوردن [ج] جعله يستعيد الوعي.

و - نهو سهر که فتن [ج] الطفو: گوونيه گه سوک بو،

گفتو سهر ٿاو.

ز - ٺوسهر هاوردن [چ] ۱ - الاڪمال، الاٽمام،
الايصال الى النهاية: ٺي ريزه بارهه سهر واز بار ۲ -
الاستقطاب: ڪي هاتهو سهرت؟ بيس ڪهس هاوردمه
سهر ۳ - الايفاء بالوعد: ههر ڪهس قهول دا، بايه ته
باريگه يهه سهر.

ج - لهسهرچوون [چ] ۱ - الارتياك: له رخ دا، له
سهرچگه ودهمي هاته يه ڪا ۲ - الفوران والانسكاب:
شيرگه ڪولياو له سهرچگه.

ط - له سهرخو: علي مهل: لهسهر خوهه ڀڙي بگه.
ي - لهسهر ڀڙي ٺهلسانن [چ] التضييل: لهسهر ڀڙي
ٺهلسانهي.

ڪ - لهسهر ڀڙي ٺهلسيان [چ] الضلال: ٺهوه نامهيده له
سهر ڀڙي ٺهلساينده!

ل - لهسهر ڀڙي دهه ڪردن [تم] لهسهر ڀڙي دهه
ڪردن.

م - لهسهر نان [چ] المطاردة: ٺا له سهر ڀڙي تا پردي
ڪرده پيشتي باوگيهوه.

ن - وهسهرادان [چ] وضع نيشان الخطوية: دان وه
سهر ڀڙي گولچينا ٺهرا ٺامووزاگهي.

س - وهسهر ڪردن [تم] وهسهرادان

ع - وهسهرخو [تم] لهسهرخو

ف - وهسه کردن [چ] التفقد: ههر رووژنی جاری
ولآخه گان کرده سهر.

ص - وهسه رهاات [ن] قصة حياة: باسی وهسه رهااتی
ئه امان کرد

سه رانه [ن] مرحلة: سه رانه ی پیری

سه رانسه ر [ن] انحاء، ارجاء: سه رانسه ری بازار
گه ردیم، هیچ بی دا نه کردم
سه رانسیه [ن] داء الشقيقة

سه راتن [چ] النهيق: خهر سه رنی، مانگا قورنی.
سه راو [ن] منع الماء

سه راوه تون [ن] ۱ - اختفاء ۲ - ضیاع

سه راوه تون بوون [چ] ۱ - الاختفاء ۲ - الضیاع
سه راوه تون کردن [چ] التضييع: جعله یخفي او
تمحی اثاره: سه راوه تونی جانتاگه م کرد.

سه راوه رده [ن] نوع من زریب

سه رئه لگرتن [چ] الهجرة: سه رئه لگرت ئه را به غدا

سه ر ئه ویی دان [چ] التفقد

سه ره [ن] نوبة، دور: سه ره ی کی یه؟

سه ره [ن] نهيق: سه ره ی خهر

سه ره بهر [ن] ۱ - قلع، انقلاع ۲ - كناية عن الموت

سه ره بهر بوون [چ] ۱ - الانقلاع: تیشگه گه سه ره بهر

بو ۲ - الموت: سه ره بهر ی مانگی سه فه ربون [کن].

سهره پهړکردن [چ] ۱ - القلع ۲ - الامامة

سهره تا [ن] مقدمة

سهره تانگی [ن] اختلاس، النظر

سهره تانگی کردن [چ] ان يختلس النظر: به کی له بان
دیواره گه وه سهره تانگی کیږي.

سهره خړی [ن] التفات یمنة ویسرة

سهره خړی کردن [چ] الالتفات یمنة ویسرة: ته وه چه ده
هر سهره خړی که ید!

سهره خوهر [نن] هزلي، منکت ۲ - [م] یتیم الاب.

سهره خوهری [ن] ۱ - هزل، تنکیت ۲ - یتیم الاب

سهره سهر [ن] نهیق متواصل.

سهره گردی [تم] سهره خړی

سهره گردی کرن [تم] سهره خړی کردن

سهرن [ن] غربال ذو ثقب واسعة

سهرن کردن [چ] الغربلة

سهره وهره [ن] عناية: کی ها له سهره وهره ی مناله گان؟

سهره وریژ [ن] طفح، فیض

سهره وریژ کردن [چ] الطفح، الفيض: جووه گه پر بوکو

سهره وریژ کرد

سهره وکردن [چ] الازدياد: مهردمه گه سهره وکرد

سهره ویهك نان [چ] الانطباع: قورگم سهره و یهك

ناگه.

سهرباز [ن] بتلي، عسكري

سهربازخانه [ن] معسكر

سهربازی [ن] جندي، عسكرية

سهربان [ن] سطح (البنية): وه تاوسان له سهربان
خه فم.

سهربهرز [نن] عزيز الشأن

سهربهرزی [ن] عزة الشأن: ژيانی سهربهرزی.

سهربهستان [ج] الخلدع: سهری بهسان و ههرچگه
دايشت ليی سه ننهی.

سهربر [ن] قصاب

سهربرين [ج] الذبح، القصب: سهری بزنگه بری

سهربوون [ج] الدراية، ان يعرف كنه الشيء: کی

سهری له تهله فزيوون يوو؟

سهرپاساری [ن] محجر، ستارة

سهرپهتی [نن] ۱ - حاسر الرأس ۲ - كريم، سخي (م)

سهرپهرشتی [ن] رعاية: کی ها له سهرپهرشتی

کاره گه؟

سهرپهرشتی کردن [ج] الرعاية، ان يرعى: کی سهرپهرشتی

سوره گه کرد؟

سهرپهوش [ن] ۱ - غطاء الرأس ۲ - ما يغطي سطح

الارض من اعشاب.

سهرتاپا [نك] ۱- [تم] سهرانسهر ۲- تمام: سهرتاپا له

خون خه لئان بو.

سهرتاش [ن] حلافة

سهرتاش خانه [ن] سالون الحلاقة

سهرتی کردن [چ] الشروع بـ(العمل، الاكل حتى النهاية): سهر کردنه نه ناره گه.

سهرتیل [ن] حبل يشد به بيت الشعر من طرفه العرضي

سهرجهنگ [ن] نطح

سهرجهنگ کردن [چ] التناطح: وهره نه گه ی نیمه و وهره نه گه ی مالی باپیر سهرجهنگ کردن.

سهرجهوه [ن] ۱ - منبع ۲ - افضل، احسن: جه وههر سهرجهوه یانه

سهرچگ [ن] لفق (خياطة)

سهرچگ کردن [چ] اللفق: سهرچگی قالیه گه بکه.

سهرخه و [ن] غفوة، سنة من النوم

سهرخه و شکانن [چ] الغفوة، اخذ سنة من النوم: دواي

نان خواردن سهرخه و ی شکان.

سهرخواردن [چ] ان يؤدي به الى الموت: سهری

براده ره گه ی خوارد

سهرخوهش [ثن] سکران، ثمل

سهرخوهش بوون [چ] السكر، الثمل

سهرخوهش کردن [چ] جعله يسکر، یثمل

سهرخوهشی [ن] سکر، ثمل

سهرد [ثن] بارد رويخاصة الاشياء الملموسة): دنيا
سهرده. ناوهگه سهرده. لهشم سهرده
سهردار [ن] ۱ - رئيس ۲ - كناية عن الزوج بالنسبة
للزوجة.

سهرداري [ن] رئاسة

سهردان [چ] الزيارة: جارجار سهر ليمان بده.

سهرداو [ن] سرداب

سهردهرچوون [تم] سهربوون.

سهردهرکردن [چ] ايجاد حل: كهس سهر لي دوزه مه
دهر نيه كيک.

سهردهس [ن] حجة

سهردهسه [ن] رئيس مجموعة: علي سهردهسه ي
دهسه گه مان بو.

سهردهس گرتن [چ] التحجج: ئي قسه سهردهس
گرتنه.

سهردهم [ن] عصر، عهد: له سهردهمي كه يخوسره و
سهردهمهي [ن] مثلجات

سهردهمي [ثن] ۱ - وقتي. موقت: كاري سهردهمي ۲
- ارتجال: قسه ي سهردهمي.

سهردهوا [ن] خريف، فصل الخريف

سهردهو بوون [چ] التبرد، ان يبرد: دنيا سهردهو بوه
سهردهو كهر [ن] مبرد، مبردة.

سهردهوگردن [چ] التیرید: سهرد چایگهت بگهروه،

ئمجا بخورهی

سهردوگهرم [ئن] فاتر: ئاری سهردوگهرم.

سهردوگهرم گردن [چ] جعله فاترا: سهروگهرمی

تارهگه بکه.

سهری [ن] برد، بروده

سهرراس [ئن] صادق، امین: دنیا بوو، دهس پاك و

سهرراسه.

سهرراسی [ن] صدق، امانه

سهرزان [ن] صراع

سهرسام [ئن] متعجب، مندهش

سهرسام بوون [چ] التعجب، الاندهاش: له چه

سهرسام بوت؟

سهرسام گردن [چ] جعله يتعجب، يندهش: ئی کاره

سهرساممان کردگه

سهرسهری [ئن] قليل الادب والحياء،

سهرسهری یازی [ن] قلة الادب والحياء،

سهرسم [ن] تعثر، عثرة

سهرسم بردن [چ] التعثر: سهرسم بردوو رهما.

سهرسم دان [تم] سهرسم بردن

سهرسورمان [چ] التعجب، الاندهاش

سهرشوور [ئن] ذليل، مهان، منكوس الرأس.

سهرشووری [ن] ذلة، اهانة
 سدرغهر [ن] الغره، الغراء (طبر)
 سهرفتر [ن] زكاة الفطر
 سهرفراز [ن] حر: هرچه ن فقيره، بهس نويه
 سهرفرازه.
 سهرفرازبوون [ج] التحرر، التخلص من: كهى
 سهرفراز بووم لى سهردهدهرديه! كهى سهرفراز بووم له
 ليتان!
 سهرفرازكردن [ج] التحرير، الخلاص: خودا
 سهرفرازم بكيگه ليتان.
 سهرفرازی [ن] حرية، خلاص، تخلص.
 سهرقهوری [ن] طعام الدفن: طعام يوكل بعد
 الانتهاء من الدفن وعند القبر.
 سهرقوچگانی [ن] شقبة
 سهرقوچگانی كردن [ج] الشقبة: سهرقوچگانی
 مهكه، ملت شكى.
 سهركار [ن] ۱ - مراقب عمل ۲ - ملاحظ
 سهركارى [ن] ۱ - مراقبة عمل ۲ - ملاحظة ۳ -
 حیثیات (قضیه، عمل).
 سهرکال [ن] ناطق زراعي، سرکال
 سهرکهله [ن] عذار: من قطع المقود.
 سهرکرده [ن] قائد، زعيم، رئيس

سهر کردهی [ن] قيادة، زعامه، رئاسة
سهر کردن [ج] ۱ - ان يخطيء الهدف وذلك بالمرور
فوقه: گوولله گه سهر کرد ۲ - الاعدام: ثمردا
سهریان بکهن.

سهر کردنهوه [ج] فتح (الباب، المجال) او ان يكون
اشارة بدء: بههار سهری منالهل كردهوه.
سهر كوولان [ن] مزيلة: محل لرمي الاوساخ
والازبال.

سهر كيشگا [ن] عيادة الطبيب

سهر كيشی [ن] عيادة المريض

سهر كيشي كهر [ن] عائد، الذي يعود المريض:
محمود بيمارهو، سهر كيشي كهر پری مالیانه.

سهر كيشی کردن [ج] ان يعود المريض.

سهرگ ۱ [ن] ۱ - قالب (صابون) ۲ - رأس
(بصل . الخ)

سهرگ ۲ [نن] اعلى: گه چینهی سهرگ

سهرگه تهشی [ن] ۱ - نبات خس السبع ۲ - نفالة
المغزل.

سهرگهردان [نن] تائه، مختار: سهرگهردانم نهولی ئی
منالهل یلا.

سهرگهردان بوون [ج] التیه، الاحتيار.

سهرگهردان کردن [ج] جعله تائها، مختارا: خودا

سەرگەردانمان کردگە وە دەسی ئی کوری بی مخته وە .
سەرگەردانی [ن] تیه، حیره .

سەرگەرم [ئن] عصبي المزاج : مەجووہ داریا،
سەرگەرمە، قسە ی پیت کیگە .

سەرگەرمی [ن] کون الفرد عصبي المزاج
سەرگرتن [ج] ۱ - التحقیق : کارەگەمان سەرگرت ۲ -
الوصول الى النتيجة : لە سەر بەش کردن سەر
نەگرتن .

سەرگوزەشتە [ن] سیره حیاة : باسی سەرگوزەشتە ی
خوہ ی کرد .

سەرگول [ن] جوهر، خلاصة الشيء : سەرگولی
چای .

سەرلەسەرنان [ج] ۱ - الممازحة ۲ - المعاندة : ئەگەر
سەر لەسەری چیشتی بێک تا نەکیگە ی واز نیه تیاری .

سەرلی شیوانن [ج] ۱ - التشویش : ئەوقەرە قسە کە یین
سەرە لیم شیونین ۲ - الارباك : سەر لی مەشیونین

سەرەن [ن] غربال ذو ثقب واسعة

سەرەن کردن [ج] الغرینە سەرەنی گەنمەگە بکە .

سەرلی شیویان [ج] ۱ - التشوش ۲ - الارباك

سەرما [ن] برد : سەرما ی ئمسال بی ئەنازە یە .

سەرما یە [ن] رأسمال : سەرما یە دو کانه گە ی پینج

هزار دینارە

سه‌رمایه‌دار [ئن] رأسمالي
 سه‌رمایه‌داری [ن] رأسمالية
 سه‌رنانه‌وه [چ] ۱ - النوم، الرقاد: شه‌که‌تم، بیلا
 که‌می سه‌رینه‌مه‌وه ۲ - [م] الموت.
 سه‌رنوس [ن] احصاء
 سه‌رنوس کردن [چ] الاحصاء: له عراق ده سال
 جاری سه‌رنوس کریگی.
 سه‌روار [ن] ما يوضع على الحمل.
 سه‌روان [ن] مشيمة.
 سه‌روه‌شو [ن] مستقل: هه‌ر که‌س سه‌روه‌خوه‌ی بو،
 گشت کاری له ده‌س دا تیی.
 سه‌روه‌خویی [ن] استقلال
 سه‌روه‌ر [ن] ولي الامر
 سه‌روه‌یه‌کا‌بردن [چ] ۱ - التشابك: داری ئه‌نار سه‌ر
 وه‌یه‌کا بره‌گه ۲ - الاحتماء بعضهم بالبعوض: نخوه‌ی و
 براگانی سه‌ر وه‌یه‌کا بردنه.
 سه‌روین [ن] عصابة الرأس (نساء)
 سه‌ره‌مه‌بنی [ئن] ارتجالي، غیر متقن: گشت کاری
 سه‌ره‌مه‌بنی به.
 سه‌ری سه‌ری [ن] استقطاب في اللعب
 سه‌ری سه‌ری کردن [چ] الاستقطاب في اللعب
 سه‌ریشته [ن] حذاقة، مهارة، دراية بالعمل: گه‌وه‌ر

سهرېشته دېرې له کار.

سهرېشته دار [نن] حذوق، ماهر، ذودراية بالعمل:

ژنی سهرېشته دار

سهرين [ن] وسادة، سخنة

سهرينجه [تم] سهرېشته

سهرينجه دار [تم] سهرېشته دار

سهرينسي [ن] خاص ب: خووهرو سهرينسي

ته نې به، مهردم گشتي كهسي موي.

سدهت [ن] ۱ - ساعة ۲ - ساعة زمنية

- جوور سدهت: كناية عن الضبط والدقة

سدهتچي [ن] مصلح الساعات

سدهتي [نن] فوري: كاري سدهتي خاسه

سدهف [ن] ۱ - صف ۲ - راي، طابور

سدهفر [ن] ۱ - شهر صفر ۲ - سفر، سفره

سدهفر كردن [ج] السفر الذهب في سفره

سدهفت [ج] احتساب، عدد، جرد

سدهفته [نن] تنظيم، ترتيب، رص

سدهفته كردن [ج] التصفيت، الترتيب، التنظيم،

الرص: سدهفتهي شهرخه فهدگان يكو.

سدهفت كيش [ن] محاسبه، عدد، جرد

سدهفت كيشان [ج] الاحساب، العدد، الجرد:

سدهفتي ههرجگه دايشتن كيشان.

سهفرا [ن] ۱ - المادة الصفراء ۲ - غضب: سهفراي
بخهفنن

سهقام [ن] موسم: سهقامي جفت كردن.

سهقهت [نن] ۱ - معوق ۲ - معطوب ۳ - مكسور

سهقهت بوون [چ] التعوق ۲ - العطب ۳ - التکسر

سهقهت كردن [چ] ۱ - التعويق ۲ - الاعطاب ۳ -

الكسر.

سهقهتي [ن] ۱ - عوق ۲ - عطب ۳ - كسر، تكسر

سهك [ن] ابطال، طرد من العمل

سهكسهكه [ن] مرض البكم

سهكسهكه كردن [چ] الاصابة بمرض البكم: نهرا قسه

نه كرد؟ سهكسهكه كردگه.

سهك كردن [چ] الابطال، الطرد من العمل . الخ:

شامار سهكي كريا له كار.

سهكوو [ن] دكة: مصطبة منية من الطين

سهگ [ن] كلب

سهگهناز [ن] داء الكلب

سهگ دگان [ن] نبات سن الكلب

سهگ وسار [ن] ۱ - قوم خرافيون وجوهم كالكلاب

۲ - كناية عن الغوغاء

سهگ وستوته [ن] رعاع، ابناء الشارع

سهلام [ن] ۱ - سلام ۲ - تحية السلام

سهلام دان [ج] التحية، اداء التحية: وه دهم
سهلامان دا.

سهلام کردن [ج] ابلاغ التحية: سهلامم له ياور بکه
سهلف [ن] ربا، فايز: ههزار دينار وه سهلف له بيگه
سن.

سهلف خور [ن] مرابي

سهلهوات [ن] صلوات

سهلهوات دان [ج] الصلاة على: وهيك دم
سهلهوات دان.

سهلهوات كيشان [تم] سهلهوات دان

سهلت [ئن] وحيد، لوحده: سهلتيد تا كه سي ها
شهولدا.

سهلتي [ن] كون الفرد وحيدا

سهليقه [ن] حذاقة

سهليقه دار [ئن] حذق: زني سهليقه دار

سهما [ن] رقص

سهماكر [ن] راقص

سهماكر دن [ج] الرقص

سهماور [ن] سماور

سهمهرفن [ن] اساس: ريشگي له سهمهرفنا كه ني

سهمتور [ن] سنطور: آلة موسيقية

سهمووره [ن] سمور: حيوان من القواضم ثمين

الفرو

سهنتهري [ن] حرس الباب: سهنتهري قاپی

سهنتيم [ن] نوع من الخيوط «سانتيم»

سهنتين [تم] سهنتيم

سهندهلروس [ن] سهندلوس: حجر كريم

سهندهلی [ن] کرسی، مفعلا

سهندورق [ن] صندوق

سهنگه [ن] ۱ - حجر كبير ۲ - ثقیل ۳ - وزن:

سهنگی چوارچارهك.

سهنگهتا [نن] راجح، مائل: باری سهنگهتا. ترازوی

سهنگهتا

سهنگهتابوون [چ] الرجوح، الميلان: له يهك تاي فره

سهنگه، سهنگه

سهنگهتاگردن [چ] جعله برجح، یمیل: نهوقره تیی

کرد سهنگهتای کرد.

سهنگهتار [ن] موضع قتالي. همر بزه تهقه بچنه

سهنگهتارهوه.

سهنگهسهنگه [ن] تناقل: وه سهنگهسهنگه هات.

سهنگهسهنگه کردن [چ] التشافل: نهپرائی قهره

سهنگهسهنگه کین؟

سهنگین [نن] ۱ - ثقیل: تیی باره لهو باره سهنگین

تره.

۲ - رزین: فرہ عاقل و سہنگینہ ۳ - شدید: تموہ گہی
سہنگینہ .

سہنہ وہ [ج] ۱ - الاسترجاع، الاسترداد: قہرتہ گہی
سہنہ وہ ۲ - الانقاذ: ہاتنی علی سہنہ مہ وہ . ۳ -
التردید: لہ دمہ بسینہ وہ .

سہنن [ج] ۱ - الشراء: دہسی دلنگ سہنم ۲ -
الاخذ: چامہ گہ لہ دہسی بسین ۳ - الاحراز: چہنی
لہ کیمیا سہنن؟ ۴ - التقاضي: چہنی مہ عاش سیننی؟
۵ - الالتقاط: رادیوہ گہ لندن سیننی .

سہوہ تہ [ن] سلۃ

سہو جہری [ن] نوع من المسدسات القديمة

سہودا [ن] الشغل الشاغل: دوری تہ سہودای
سہرمہ .

سہور [ن] ۱ - عطسة واحدة يؤجل الفرد السفر او
القيام بالعمل على اثرها ۲ - صبر .

سہورہاتن [ج] حدوث العطسة الواحدة

سہورہاوردن [ج] ان يعطس عطسة واحدة

سہوقات [ج] ہدیۃ

سہوقاتی [ن] خاص بالهدية: چیشتی سہوقاتی

سہونجگ [ن] ۱ - شجيرة ۲ - شجيرة برية

سہوندہ [ن] صوندۃ

سہونز [ن] ۱ - اخضر، خضر: فج، غیر ناضج:

نماتہی سہونز ۳ - طازج، طری: گیای سہونز ۴ -
یانع.

سہونزایی [ن] ارض معشوشبه

سہونزه [ن] اسمر، سمراء: کوری سہونزه ۲ - دوهتی
سہونزه.

سہونزکار [ئن] ضارب الی الخضرة: رنگی
سہونزکار.

سہونزلانی [تم] سہونزایی

سہونزپوون [چ] الاخضرار، النمو: خهلیه سہونز
بوہ.

سہونزیبونوه [چ] الاخضرار (لون): رنگی سہونز
بوہسہوه. ۲ - النمو ثانیة: داره وشکهگه سہونز
بوہسہوه.

سہونزکردن [چ] ۱ - الانبات: ثاو سہونزی درخت
کیگ

۲ - ان یبنت: ثی زهوه هیچ سہونزی نیهکیگ

سہونزکردنوه [چ] جعله اللون اکثر خضارا: کهمی
سہونزی بکرهوه ۲ - جعله یتتبعش: هاتی سہونزمان
کردهوه.

سہونزی [ن] ۱ - خضرة، کون اللون اخضرا ۲ -
خضروات

سہیر [ن] نظر، رؤیة، مشاهدة

سهيران [ن] ۱ - نزهة ۲ - سفرة سياحة قصيرة: بچين
ثعرا سهيران.

سهيرانگا [ن] منته

سهيرکردن [ج] النظر، الرؤية، المشاهدة: بيارو
سهيرکه.

سهيسهما [ن] رقصة فولكلورية

سهين [تم] سهنگين

سهينى [ن] ۱ - ثقل ۲ - رزانه ۳ - وعكة صحية:
سهينى گرتنگه.

سپا [ن] جيش

سپاخانه [ن] معسكر

سپادان [ج] التحشد: يهك ثوروى مهردم سپا داگه
سپارده [ن] امانة، وديعة

سپاردن [ج] الائتمان، الايداع: وه خودا سپاردم
سپاسالار [ن] القائد العام للجيش

سپيه [ن] قمل، قملة

سپيهدان [ج] التقليل: سهرى سپيه داگه.

سپير [ن] ۱ - متراس، حاجز ۲ - مانع قتالي

سپيناغ [ن] سپيناغ، نبات سپيناغ

ستاره [ن] نجم، طالع

ستارخانى [ن] ضرب من الستر القديمة.

ستم ۱ [ن] ۱ - ظلم: ههى زوور ههى ستم كهس

دیار نی یه (فولکلور) ۲ - عسر: میه گه وه ستهم زای .

ستهم [ئن] صعب: ستهمه بو نیمینیه وه .

ستهمانه [ئن] خاص بالظلم: کاری ستهمانه

ستهمکار [ن] ۱ - ظالم ۲ - عديم الشفقة والرحمة

ستهمکاری [ن] ظلم، تعسف

ستهمکهر [تم] ستهمکار

ستهم کردن [چ] ان يظلم: ستهم له خووی کرد!

ستر [ن] ستر: ستری خودا خاسه

ستره [ن] ستره

سترکهر [ن] ساتر

سترکردن [چ] الستر: خودا ستر لیدان بکیگه .

ستون [ن] ۱ - عمد، میند، مرتکز: ستونی مال ۲ -

قوة: دی ستون له دلّم نهما

ستیسنهئم [ن] وباء: ستیسنهئم لئی بدا ئهرا ئی کوره و

ههس!

سخت ۱ [ن] سخام، رماد .

سخت ۲ [ئن] زعلان، عصبي

سخت بوون [چ] الزعل، ان يصبح عصيبا: سخت

بو . ان .

سخت کردن [چ] جعله يزعل، جعله عصيبا

سختی [ن] ۱ - زعل، عصبية ۲ - اكلة «الگیية»

سر [ئن] ۱ - املس، ملساء: پارچهی سر ۲ - خدر:

لهشی سره ۳ - زلق: زهوی سر
سرام [ن] صرام: جني التمر
سرام کردن [چ] الصرام: له مانگی تهرین سهرام
که ن.

سیران [ن] ۱ - تزحلق ۲ - تزلیج

سیرانسن [چ] ۱ - ان یدس فی: چیشتی سیرانه
گیرفانیه وه ۲ - الادخال بسرعه: سیرانهی ماله وه.

سرای [ن] مرکز الشرطة

سربردن [چ] ۱ - الانزلاق: پای سر بردو دا له زهو
۲ - الانسلاال: سر بردو ناو مهردمه گه

سریوون [چ] ۱ - الخضر، فقدان الحس: دهسم سر
بر ۲ - ان یصبح املس، ملساء ۳ - ان یصبح زلقا:
واران واریه و زهوه گه سر یوه.

سرکردن [چ] ۱ - التخذیر ۲ - جعله املس، ملساء
۳ - جعله زلقا: واران زهوه گه سر کردگه

سرگن [ن] منبوذ

سرگن کردن [چ] النبذ: له سه ر بینامووسی سرگنی
کردن

سرگی [ن] مزلاج (الباب)، رتاج

سرگی دان [چ] غلق الباب بالمزلاج، بالرتاج

سرگی کردن [تم] سرگی دان

سرم [ن] سرم: طرف المعی المستقیم والدبر

سرهن [نن] مسرم

سروه [ن] ۱ - حيف . ۲ - صوت : سروه لي يانه وه نه هات .

سروپوو [ن] اخفاء

سروپوو کردن [چ] الاخفاء : هه چگ بکن سروپووی کهن .

سروت [ن] بقايا سيقان الزرع المحصود

سروکور [ن] التشاور خفية

سرود [ن] نشيد

سری [ن] ۱ - خدر ۲ - ملس ۳ - کون الشیء وبخاصة الارض زلقا

سریان [چ] التسلل ، الانسلال : سريا ماله وه .

سريم [ن] خيوط من الجلد المدبوغ تستعمل في ترقيع الجلود .

سرین [چ] المسح : وه بهرووی پانی میزه گه سري .

سرينه وه [چ] المسح : المحي : سه بووره گه سه ره وه .

غه لله ته که سه ره وه .

سزا [ن] ۱ - عقوبة ، جزاء : سزای نيکی به دي به

(بهند) ۲ - غرامة .

سز اخسن [چ] التعريم : سی دينار سزای حسن .

سزادان [چ] المغاقبة : لهو دنيا خودا سزای گونا بار

سزائن [ج] الاحراق: ناگردهسی سزانگه. دوه شهو
ناحز خه زمانه گه مان سزان.

سزگ [ن] الماء المرشح من اللبن.

سس [ج] ۱ - متراخ: پژنه گه سسه ۲ - بطيء
النشاط: کاره گه مان سسه ۳ - قليل النشاط: ثمر و له
کارکردن سسی.

سسه و بوون [ج] ۱ - التراخي: تهنگی نه سپه گه
سسه و بوه.

۲ - التباطؤ، البطء: هر پشته گه سسه و بو.

۳ - الخمول، ان يقل نشاطه: له کارکردن سسه
بوون.

سسه و کردن [ج] ۱ - جعله متراخ: پژنه گه ی، سسه
کرد ۲ - التخفيض (سرعة) سسه و بکه ن تا قادر
بره سیگه پیمانان ۳ - تشييط الهمم: نه را له کاره گه
سسیه و که یدا!

سفت [ئن] مشدوداً شداً محكماً

سفتاح [ن] ۱ - استفتاح (في العمل) ۲ - بداية:
سفتاح سوو

سفتاح کردن [ج] الاستفتاح: جاری سفتاح نه کرده.

سفتی [ن] حالة كون الشيء مشدوداً شداً محكماً

سفره [ن] مائدة الطعام

سقله [ئن] سافل، ناگر الجمیل: سقله، وه خاسی

کهس نیهزانی

سفته [ن] استغراق فی التفكير، سبج فی عالم اخر.
سفته دان [چ] الاستغراق فی التفكير، السبج فی عالم
اخر

سفیناو [ن] سبزاج: مسحوق ایض یحول الی
مشروب ویعطی للطفل المریض
سفینه [ن] لفاف طبي

سقان [ن] عظم: گوشتی بی سقان.

سقولمه [ن] لکزه، برجمه

سکه [ن] ۱ - سکه حدید ۲ - سکه نقود ۳ - ادب:

بی سکهو بی ناموس

سکه دار [ئن] مؤدب، محترم

سکه دان [چ] صک النقود

سکه دررس [ئن] اصیل: کهس سکه دررس، قه بولی

ئی کاره نیه کیک.

سکه دررسی [ن] اصالة

سکر [ن] سد (علی النهر، الترعة . الخ)

سکر دان [چ] السد: سکری جووه بدهن

سکر کوتان [تم] سکر دان

سکوت [ن] خفقان

سکوت داد [چ] الخفقان: دلی سکوت دیک

سل [ن] مرض السل

سَل [ن] صلح

سَلَا [ن] ۱ - اذن: سَلَا له باوگی سَهَن و چگ ۲ -

استشارة: هَر كَارِيك بَكِيك سَلَاي كَهَس نِه كِيك.

سَلَادَان [ج] البلع: مَار سَلِي مَهَلَا دِيك

سَلَاكِرْدَن [ج] ۱ - الاستدَان ۲ - الاستشارة: تَهْوَل

جَار سَلَاي بَرَاكَانَت بَكَهو تَمَجَا بَجُوو.

سَنَب [ن] ثقل، عصارة

سَل دَان [ج] ان يصالح، اصلاح دات البين

سَل كِرْدَن [ج] التصالح: دَوَاي ۳۰ سَال جَهَنگ سَل

كِرْدَن

سَلَنگ [ن] رافعة

سَلُوَهْجَا [ن] التهام، بلع الطعام بدون المضغ

سَلُوَهْجَاكِرْدَن [ج] الالتهام: دگان نهيرم، هَر سَلُوَهْجَا

كَهَم.

سَلُوَك [ن] سلة: وَهختي خورما چنيهوه، سَلُوَكِي چگ

وَه چَهْوِيَا

سَم [ن] حافر الخيل، سَنَبك الخيل

سَمَات [ن] سَمَاد

سَمَات كِرْدَن [ج] التسميد: سَمَاتِي زَهْوَهْگَهِي كِيك،

هَر سَال كَالِيگَهِي.

سَمَاتِين [ن] كثير السماد، خاص بالسماد

سَمَاق [ن] سَمَاق

سمانن [ج] الخرق: گولله دیواری خمره‌گین سمنی

سمه [ن] ۱ - حرن ۲ - (م) عناد

سمه‌دان [ج] ۱ - الحرن ۲ - (م) المعاندة:

چ کورینگه، خوهره‌و سمه نه‌دا

سمه‌کری [ن] تلقیف: ینش الارض بالحافر

سمه‌کری کردن [ج] التلقیف

سمپاره [ن] ورق مطلي بنشارة الزجاج

سمت [ن] ردف

سم دار [ن] ذو حافر: ولاخی سم دار

سمل [ن] نيات يستعمل في الطب الشعبي

سمووم [تم] سام - ۱

ستاره [ن] برج

سناری [ن] ۱ - وحدة نقد قديمة ۲ - كناية عن القلة

سنان [ن] مرض يصيب الفواكه والحيوانات

سناو [ن] استحمام

سناودان [ج] الاحمام

سناوکردن [ج] الاستحمام: دو رووژ جاری سناو

کم.

سنهت [ن] ۱ - سند، شرط ۲ - تعهد ۳ - حجة

الاستملاك ۴ - السنة النبوية.

سنهت دان [ج] ۱ - التعهد ۲ - الرهان: سنهت دهم

نمروو خه‌لاس نه‌کهن.

سنجاخ [ن] دبوس الامان .

سنگ [ن] ۱ - خل وجمعه خلال ۲ - حجة : وه
سنگی ههوال پرسینه وه، چگک ئهرا مالیان ۳ - اشتباه :
دایه ی کریم وه سنگ هوشیاره وه . ۳ - بسبب : تهر وه
سنگ وشکه و سزی .

سواد [ن] تعلیم : معرفة القراءة والكتابة .

سواددار [ئن] متعلم ، يعرف القراءة والكتابة

سوار ۱ [ن] ۱ - فارس ، جتا ۲ - راکب .

سوار ۲ [ئن] مسیطر : بهختی سوارة .

سواره [ن] خیالة .

سوارهت [ن] سبب : من ، وه سوارهتی ئهوانه وه ، زهره
کردم .

سواربوون [ج] ۱ - الركوب : سواری قاتری بو . ۲ -

الصعود : سواری چه مه نده فهر بو .

سوارکردن [ج] ۱ - جعله یرکب ۲ - جعله یصعد

سواری [ن] ۱ - رکوب ۲ - صعود

سواق [ن] ۱ - سبخه ۲ - لیخ

سواقین [ئن] سبخی ، کثیر السبخة : زهوی سواقین .

سواو [ن] ثواب

سواوکه ر [ن] مثوب

سواوکردن [ج] الاثابة : سواو بکه له جییم نان بده وه

پیان

سوايه [ن] وحيد، لوحده: سوايه تابه تا كه سى ها
تهوليا؟

سوه [ن] رته

سوه بهره [ن] ذات الرته (مرض)

سوه [ن] ۱ - ساخن: تاوه كه سوره ۲ - حار جدا:
تاسه كه ۳ - احمر

سوه ره شلگه [ن] عداء: طير من جنس الزقزاق،
مشهور بسرعة عدوه.

سوه رهنگ [ن] ضرب من النباتات البري

سوه ره موز [ن] دبور: زنبور احمر

سوه ره و بوون [ج] الحماوة، السخونة: لهشم سوه ره و
بو.

سوه ره و كردن [ج] الاحماء، التسخين: كه مى نانه كه،
سوه ره و ته رام بكه.

سوه ره بوون [ج] الحماوة، التسخين: سوه ره ثانى
بكه و بنه ريه و بانى به امامه كه.

سوه ره كردن [ج] التسخين.

سوه ره مگ [ن] كحل

سوه ره [ن] ۱ - حالة كون الشيء ساخنا ۲ - حالة
كون الشيء حارا جدا

سوه ره ريه [ن] حصبة.

سوجه [ن] ۱ - سجدة (في الصلاة) ۲ - ثناء

سَوْجده بردن [ج] ۱ - السجود ۲ - الثناء: بیجگه له

خودا سوجده نهرا کس نه برد

سَوْج [ن] ذنب، خطأ

سَوْجهر [ن] حیوان الدعلج

سَوْج دار [ن] مخطيء، مذنب

سَوْر [ن] عرس، زفاف

سَوْرانه [ن] هدية تقدم الى العريسين في زفافهما.

سَوْرانن [ج] النهيق: جوور خهر سورنی

سَوْره [ن] نهيق

سَوْرهت [ن] وجنة، بشرة

سَوْرکردن [ج] الزفاف: ئی ههفته ده زورانی کیک و

ههفتهی تر سَوْر کیک.

سَوْرمه [تم] سَوْره مگ

سَوْرمهی [ئن] ازرق (لون)

سَوْری [ئن] زیجی، زواجی، خاص بالزواج

والزفاف

سَوْرتهك [ن] مرض السفلس، مرض الزهرة

سَوْرته [تم] سوجده

سَوْرته بردن [تم] سوجده بردن

سوس [ن] نخالة الطحين.

سوك [ئن] ۱ - خفيف الوزن: خوری له ناسن سوك

تره ۲ - سهل، بسيط: پرسیارى سوك ۳ - لعوب،

ژنی سوک.

سوک [ن] زاویه: گشت حجرهیهک چوار سوک دیری
سوکانن [ج] التحمم.

سوکه [ن] حمحمة

سوکه و بوون [ج] ان یخف وزنه: هەر چیشتی وشک
بوو، سوکه و بوو.

سوکه و کردن [ج] التخفیف: باره گه قورسه، که می
سوکیه و بکه.

سوکی [ن] ۱ - خفة الوزن ۲ - سهولة ۳ - قلة
الاعتبار

سوّل [ن] ۱ - انسلال ۲ - سعي

سوّل بردن [ج] ۱ - الانسلال ۲ - السعي: ماری
سوّل برده و مالمان.

سوّل دان [ج] جعله ينسل: سوّل چووگه دا.

سولقومه [ن] لکزه: سولقومه یهک کیشا ناوزگیا

سوئه [ن] ۱ - الدودة الوحيدة ۲ - حشرة تصيب
الخططة

سوو [ن] ۱ - ثقب الابرة ۲ - نبات ربيعي ۳ - غداً

أ - دنیا لی بوه سووی دهرزنی [در] ضاقت به الدنيا

ب - ئەو سووهاتن [ج] ان يعاود المرض، الحالة . .

الخ: زهخمه گه ی هاته و سوو.

ج - ئەو سووهاوردن [ج] جعله يعاود او يحدث

ثانية: خوهنين، سهرزانه گهی هاوردهو سوو.
سووت [ن] شرح
سووتگ [ئن] لواط.
سوود [ن] قائده، استفادة.
سوور [ئن] مالح، مملح: ئاوی سوور. خوارده مه نی
سوور.
سووره کات [ن] ۱- نباتات ملحية ۲- المملحة:
المكان الذي تكثر فيه النباتات الملحية.
سووره و بوون [چ] ان تزداد ملوحته: ئاوی دجله له
خواری به غدا سووره و بوو.
سووره و کردن [چ] ان یزید ملوحته: زهوی سواقین ئاو
سووره و کیگ.
سوور بوون [چ] التملح
سوور کردن [چ] التملیح: ئی قهره خواتی کرد تا
سووری کرد.
سووری [ن] ملوحة
سووز [ن] ۱- شوق لهفة ۲- ترنیمه دینیه کالذی
یؤدیها الدراویش ۳- یرد لاذع
سووزانن [چ] الاحراق: دژمن خهله گه بیان سووزان
سووزانی [ئن] مومس، زانیه، قحبه
سووزمان [ن] حروق: شوونی سووزمان له له شی
دیاره

سووسه [ن] ۱ - همسه: سووسه لی یانه وه نه هات ۲ -

تلمیح، اشاره

سووسه ن [ن] وردة السوسن

سووسگ [ن] طیر الحجل

سووفی [ن] صوفی

سووهیل [ن] نجمة سهل

سی [ن] ثلاثة، ثلاث (۳)

سی [ن] ثلاثون، ثلاثين (۳۰)

سیار [ن] ۱ - الذي يلبس الحداد حزنا ۲ - الذي

يساعد الاخرين بدون مقابل (عمل شعبي)

سیاری [ن] ۱ - حداد، لبس السواد ۲ - فزاعة:

مساعدة الاخرين بدون مقابل

سیالو [ن] كمش: اظلام البصر من غير عله

سیالواهاتن [ج] الكمش: هه رله ی سای بی خاره

سیالویا هات

سیانه [ن] حمأة (الوحل الاسود)

سیاونه [ن] ماعز: گوشتی میه له گوشتی سیاونه

خاستره

سیه [ن] اسود، سوداء

سیه پاچگ [ن] شجيرة برية

سیه پروسنهك [ن] طیر السنونو

سیه تا [ن] ملاریا

سیهدهس [ئن] ذوید شوْمة، ذوید قاتلة: جبار سیه
دهسه، له ههرچگک یدئی کوشینگهی.

سیهدهسی [ن] حالة کون الفرد ذا ید مشوْمة.

سیهزاخ [ن] شب اسود

سیهقه [ن] ۱ - صدقة ۲ - فداء، قربان

سیهکاره [ن] ضارب الی السواد

سیهکه رگ [ن] طیر الزرزور.

سیهکردن [چ] ۱ - التسوید: نهاره سیهی دهسم کرد

۲ - الحداد: نهرا براگهی سیه کردگه.

سیهمه تهل [ئن] هزلی، منکت

سیهمه تهلی [ن] هزل، تنکیت

سیهوه [ن] ۱ - هیة، جلال ۲ - خوف

سیهوه و بوون [چ] ان یسود: ههرکه له وهر خوهر

بمینی، سیهوه و بوو.

سیهوه و کردن [چ] ۱ - ان یدو من بعید: چیشتی له

دورهه سیهوه و کرد ۲ - ان یزیده سوادا: خوهر سیهوه و

کردگه

سیهودار [ئن] ۱ - مهاب، مجلل ۲ - مرهوب الجانب

سیهیی [ن] سواد.

سیهنندی [ئن] خیال

سییا [ن] ۱ - حامل ثلاثی القوائم ۲ - رقصة

فولکلوریه

سیال [ن] خرق.
 سی بهره [ن] نبات النفل
 سیته [ن] طرد. نبد
 سیته خولی [ن] حركة مضطربة
 سیته کردن [ج] الطرد، النبد: هر که سن بهد ره ویشته
 سیته ی بکن
 سیته گ [ن] فوران شدید
 سیته سهران [ن] شحاذ العین
 سیته گ دان [ج] الفوران بشده: ثاوه گه سیته گ دا.
 سیته وقت [ن] بطریق الصدقة، صدقة: وه سیته و
 قیت سهر لیمان دیگ
 سیته بر [ن] نوع من البنادق
 سیخ [ن] سفد، درباشه
 سیخه [ن] متعه، زواج المتعه
 سیخه کردن [ج] الزواج بالمتعه
 سیخ دان [ج] ضرب النفس بالسفد كما يفعل
 الدراویش
 سیخور [تم] سه خور
 سیخوردان [تم] سه خوردان
 سیداره [ن] مشنقه
 - له سیداره دان [ج] الشنق: گوناکار له سیداره
 دریه یگ

سير [ن] ثوم
 سيرمووكه [ن] ثوم بري
 سي روو [ن] الحمى الثلاثية ، حمى تستمر لمدة ثلاثة
 ايام او ٧٢ ساعة
 سيس [ن] ١ - ذابل : داره نه ناره گه سيسه ٢ - واهن ،
 ضعيف : شاناز سيسه
 سيسه رگ [ن] صرصر
 سيس بوون [ج] ١ - الذبول : له بي تاوي دره خت
 سيس بوه ٢ - الوهن ، الضعيف
 سيس كردن [ج] ١ - جعله ذابلا : بي واراني سيسى
 گيا كردگه ٢ - جعله واهنا ، ضعيفا .
 سيسى [ن] ١ - ذبول ٢ - وهن ، ضعف
 سي شهش [ن] ثلاثة اسداس : فترة ١٨ يوم ستة ايام
 من الشهر الاخير للشتاء و ١٢ يوما من الشهر الاول
 للربيع .
 سي شهمه [ن] يوم الثلاثاء من ايام الاسبوع
 سيف [ن] تفاح ، شجرة التفاح
 سيفهر [ن] نبات كولان
 سيك [ن] دفع في الجماع ، حركة
 سيك دان [ج] الحركة ، الدفع في عملية الجماع
 سيگا [ن] نوع من المقام الكردي
 سيم [ن] ١ - سلك ٢ - خيط فضي

سيمرخ [ن] طير العنقاء
 سيمين [ثن] سلكي، ذو اسلاك
 سينهيهلؤ [ن] داء ذات الجنب
 سينهخهفه [ن] ربو، مرض الربو
 سينزده [ن] ثلاثة عشر، ثلاث عشرة (١٣)
 سينزدهودهو [ن] عيد ربيعي يقع في (٢ نيسان)
 ويسمى في مصر (عيد شم النسيم) ويستمر لمدة ١٣
 يوما

سينزدههم [ثن] ثالث عشر
 سيوه [ن] ظل: داو سيوهى ديوارهغه.

سيهور [ن] مكان مظلل

سيهم [ثن] ثالث

سيهمين [ثن] الثالث

سيم [تم] سيهم

سيم [ثن] الثلاثين

- ش -

ش [ن] /شين/ الحرف الرابع عشر من الالف باء.
 شا [ن] ١ - ملك ٢ - كبير، شاي ماران.
 شاباز [ن] المدح والثناء اثناء رقصة الدبكة.
 شابازانه [ن] مبلغ يعطي للطبال او الزمار عند الرقص
 تعبيرا عن المدح والثناء
 شابانونو [ن] ١ - ملكة ٢ - زوجة الملك.

شاپ [ن] ضرب

شاپه سەن [ن] وردە الملک

شاپ دان [چ] ۱ - الضرب ۲ - الطرد

شاته ره [ن] نبات بقلة الملک: شاهترج

شاتردی دان [چ] السیر بین العدو والمشي: ماهینه گه
شاتردی دا.

شاخ [ن] ۱ - قرن ۲ - جبل

شاخی چه جامهت [ن] قرن يستعمل في سحب الدم

من منطقة الداء لمعالجتها

شاخه [ن] ۱ - هياج ۲ - تموج شديد

شاخه كردن [چ] ۱ - الهياج ۲ - التموج بشدة

شاخ دار [ئن] قرن، ذو قرن: بزنی شاخ دار

شاخن [ئن] ۱ - ذو قرن ۲ - قواد (م): دهوت و

شاخن

شاخ وداخ [ن] جبال

شاد [ئن] فرحان، مسرور، سعيد: وه هانتت

گیشتمان شادیم.

شاده و بوون [چ] ان یفرح، ان یسعد: شاده و بو ووه

کورهی

شاده و کردن [چ] ان یفرح، ان یسعد: خودا شادیا نه ووه

پکیگ

شادروان [ن] فتحة خروج الماء من المطحنة

المائة .

شادمان [ثن] فرحان، مسرور، سعيد

شادماني [ن] فرح، سرور، سعادة

شادی [ن] فرحة، سرور، سعادة

شار [ن] ۱ - مدينة ۲ - مستوطنة: شاری موری .

ا- شاری خامورشان [ك] مقبرة

ب - شاری مووری [ن] وكر النمل، مستوطنة النمل

شارهزا [ثن] حسن الاطلاع على: کی شارهزای مالی

رووسه مه؟

شارهزابوون [چ] ان يصبح حسن الاطلاع على: ٥٥

ده دوانزه رووژو شارهزای شهو ناوه بووم

شارهزاگردن [چ] جعله حسن الاطلاع على

شارهزای [ن] حسن الاطلاع على

شارهنگ [ن] الوعاء الدموي الكبير

شارهوانی [ن] بلدية

شاردنهوه [چ] ۱ - الاخفاء ۲ - الغمر: جووهگه قوله

ثایم شارینگهوه

شارسان [ن] ۱ - حضر ۲ - اهل المدن

شارسانی [ثن] حضري

شاروهدهر [ثن] منبوذ، مطرود

شاروهدهرکردن [چ] النبذ، الطرد: گهنهکاره شاروهدهر

کریا

شاروهدهری [ئن] نېذ، طرد
شاروو [ن] نهپ (وخاصة بستان المخضرات عند
الجفاف)

شارووګهر [ن] نامب
شارووګردن [ج] النهب: شارووی دکانهګه یان کریا
شاری [ن] طریق عام
شاری [ئن] ۱ - مدني ۲ - خاص بالمدينة
شاسوار [ن] فارس.

شاش [ئن] متباعد: دګانی شاش.

شاشی [ن] تباعد

شافه [ن] اشاعة، دعاية.

شافه حسن [ج] نشر ورترويج الاشاعة، الدعاية: کی
شافه خس صحبت مردګه؟

شاقانن [ج] ان يقوق (دجاج): مامر تیربخوهی شاقنی
شاقزی [ن] مباهاة، فخر

شاقزی کردن [ج] التباهي، الافتخار: شاقزی کهن
دهوله مه نن

شاقور وواق [ن] طير الشاقراق

شاك [تم] سيك

شاکامی [ن] تشفي

شاکامی بردنه وه [ج] التشفي: دژمن شاکامی لیمان
برده وه.

شاك دان [تم] سيك دان .
شاگردان [ن] انتخاب الملك او الحاكم عن طريق
اطلاق طير على المرشحين ويفوز من يحط عليه
الطير .

شاگرد [ن] صانع ، عامل .
شاگردانه [ن] اجرة الصانع اليومي .
شاگردى [ن] مهنة الصانع
شاگردى كردن [چ] الاشتغال كالصانع : شاگردى كرد
له ثووتيل

شاگول [ن] الزهرة الرئيسية
شال [ن] ۱ - حزام من القماش ۲ - وشاح ۳ - بردعة
(للابقار والفرس)

شالويز [ن] نوع من القماش
شام [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - فترة العشاء ۳ - طعام
يعطي للمسكين كحسنة ۴ - بلاد الشام : سورية .
شام دان [ئن] تقديم العشاء : شامى ميه وانه گان يده .
شام كردن [ئن] تناول طعام العشاء : شام كه م وئمجا
نمازى عشاء كه م

شامى [ن] رقى ، نبات الرقى
شامى كه نيزان [ك] عشاء متأخر
شان ۱ [ن] ۱ - كتف ۲ - كتافية ۳ - محاذاة : وه
شانى قوراگه ما رنى كرد ۴ - فترة : تهوه يهك شان

خهفتنه .

شان ۲ [ثك] جنب: بنیش له شانم

شانازی [ن] فخر، افتخار، اعتزاز

شانازی کردن [ج] الافتخار، الاعتزاز: شانازی وه

خاسیه وه بکه، نهك وه خراوی .

شانه [ن] ۱ - مشاط، تخاریب العسل

شانه‌جهنگی [ن] تدافع

شانه‌جهنگی کردن [ج] التدافع: تا شانه‌جهنگی

نه‌که‌ید، نه‌چیته‌و ناو .

شانزه [ن] ستة عشر، ست عشرة (۱۶)

شانزه‌هم [ئن] سادس عشر .

شانزه‌همین [ئن] السادس عشر

شانگ [ن] ۱ - مشط

- شانگ له‌سه‌ر‌شکانن [در] القاء التبعه علی: من

هه‌قم نی‌یه، شانگه‌گهی له‌سه‌ری من نه‌شکنن .

شانگ کردن [ج] التمشیط: شانگی سه‌ری کرد .

شانگی [ن] نوع من النبات البري .

شان لی‌دان [ج] ۱ - ان یحمل ۲ - ان یتحمل

خساره: هه‌ر رووژی، شان له‌ده‌دوانزه‌دینار‌دیگ .

شان وه‌شان [ن] جنباً الی جنب

شانووکه [ن] کتف الحيوان وبخاصة الابقار .

شانووکه‌دار [ئن] ذو کتف

شاوه [ن] ازیز: شاوهی گولله .

شاوه‌کردن [ئن] احداث ازیز

شاههد [سر] قد، لعل، عسی: شاههد قه‌بوول
نه‌که‌ن؟

شای [ن] عملة تساوي نصف قران .

- دوشایی زیاتره [در] ان یمن: وه بانی تهیه‌وه،
ته‌ویش دو شایی زیاتره .

شایان [ئن] جدیر، مستحق: شایانی خاسیه
شایهد [تم] شاهد

شایر [ن] شاعر، منظم الشعر، ناظم: میران، شاعر
نی‌یه، شایره

شاین [ن] عاتق المیزان

شاینه [نم] ممثل الحكومة في الضرائب والمعكف
بجباية الضرائب

شایی [تم] شادی

شهبه [ن] الارض الزراعية المقسمة

شهبانن [ج] الغمس، الغمر: شهبانهی له ثاو

شهبه‌شهب [ن] تقطر الماء من (القماش . الخ)

شهبه‌هاتن [ج] التقطر: شهبهی تیی له ثاو .

شہت [ن] شَط

شہ‌تلابوون [ج] التراخي والتمدد: له‌یانی زه‌وگه‌یا
شہ‌لا بوہ .

شه‌تلاکردن [چ] التمدد، جعله راضيا: له بانی
قه‌رویله‌گه، خو‌هی شه‌لا کرد‌گه.

شه‌تلا‌هاتن [تم] شه‌تلا‌بوون

شه‌داد [ن] حبل یشد به بیت الشعر

شه‌ر [ن] ۱ - ش‌ر ۲ - منازعات، حروب

شه‌رانیچی [ئن] محب العراک

شه‌راو [ن] شراب، نیبذ

شه‌ریت [ئن] هائج جنسیا (حیوان)

شه‌ریت کردن [چ] التهیج جنسیا

شه‌ریتی [ن] کون الحيوان هائجا جنسیا

شه‌ره‌قه [ن] ابرة دواء

شه‌ره‌کی [ن] دثار: قطعة من اللباد توضع تحت

السرج.

شه‌ره‌ت [ن] شربات (وبخاصة عصير الفواکه)

شه‌رت [ن] ۱ - شرط، تعهد، عهد، التزام ۲ - نذر.

شه‌رت کردن [چ] ۱ - التعهد، الالتزام ۲ - ان ینذر:

شه‌رت کردم‌ه شه‌گ‌هر کور‌هم خاسه‌و بو‌ده کاور س‌هر

بوورم.

شه‌رخ‌ر [ئن] محب العراک

شه‌رف‌رووش [ئن] محب العراک

شه‌رف‌رووشی [ن] حب العراک

شه‌رم [ن] حیاء

شهرمه زار [ئن] ۱ - خجل، خجلان ۲ - مفضوح

شهرمه زار بوون [چ] ۱ - الخجل ۲ - الافتضاح.

شهرمه زار کردن [چ] ۱ - جعله یخجل ۲ - الفضح:

خودا شهرمه زاری درووزن بکیگه!

شهرمه زاری [ن] ۱ - خجل ۲ - فضیحة

شهرمه و [ئن] كثير الحياء والخجل: کرم فره

شهرمه وه.

شهرم کردن [چ] الاستحياء: شهرم کرد ئه ولمانا

ئه نایشته بکیگه.

شهرمگه [ن] منطقة العورة

شهرمن [تم] شهرمه وه.

شهرمنه [ن] خجل.

شهرمنه کردن [چ] ان یخجله: خودا شهرمنه د بکیگه.

شهروال [ن] سروال

شهریک [ن] شريك

شهریک بوونه وه [چ] الاشتراك: شهریک له کاره گه

بوئه وه.

شهریک کردنه وه [ن] الاشراک: پاره بیت دهم ئه گهر

شهریکم بکه یده وه.

شهریکی [ن] شراكة

شهرس ۱ [ن] ستون (۶۰)

شهرس ۲ [ئن] غزیر: وارانئ شهرس

شهستير [ن] بندقيه رشاشه
 شهسم [ئن] ستين
 شهسمين [ئن] الستين
 شهش [ن] ستة، ست (٦)
 شهشپهر [ن] ضرب من الشعير ذات سنبله تحوي ستة
 صفوف من الشعير.
 شهشگوشه [ن] شكل سداسي
 شهشلای [ئن] سداسي
 شهشم [ئن] سادس
 شهشمين [ئن] السادس
 شهعري [ن] ضرب من القماش
 شهعيله [ن] يربوع
 شهفت [ن] وجبة عمل
 شهفتالو [ن] شجرة العنجاص، فاكهة العنجاص.
 شهق [ن] ١ - شق ٢ - رقة الاجنحة ٣ - صفن:
 ضرب بالقدم
 شهقار [ن] فطر، صدع
 شهقاره [تم] شهقار
 شهقاردان [ج] التفطر، التصدع: پهرچيني باخهگه
 شهقاره داگه. له زقومي دهسم شهقاره داگه.
 شهقازه [ن] كماشه
 شهق بردن [ج] التشقق، التفطر، التصدع

شەق کردن [چ] الشق، القطع، القص: وه تیشگئی

شەقی سەری کرد.

شەق دان [چ] جعله يتشقق

شەقل [ن] ۱ - رۆشم: لوح منقوش تختم به البیادر ۲

- اثر الروشم علی البیدر.

شەقلدار ۱ [ن] ختام. المادة السابقة

شەقل دار ۲ [ئن] مخطط، ذو خطوط

شەقل حسن [چ] الرشم: ختم البیدر بالروشم.

خەرمانه‌گه ئەلدان و، ئمجاً شەقلی حسن

شەقوان [ن] جرایه

شەقوون [تم] شەقوان

شەك [ن] شاة بعمر سنتین

شەكانن [چ] الهز، التحريك: دۆهته له هه‌لۆلكه‌گه

خه‌فتگه ئه‌گه‌ر گيرس بشه‌كنی.

شەكەت [ئن] متعب

شەكەت بوون [چ] ان يتعب: ئه‌وقره خه‌ خواردم تا

شەكەت بۆم.

شەكەت کردن [چ] ان يُتعب: بار کردن شەكەتمان کرد.

شەكەتی [ن] تعب، اعباء:

شەكه‌ر [ن] سكر

شەكه‌رنه‌ی [ن] قصب السكر

شەكرووك [ن] نبات ذو طعم حلو «خوشوف».

شەكەرى [ئىن] سكري، اصفر شاحب (لون)
شەك وەرەن [ن] خروف بعمر ستين
شەكيان [چ] الاهتزاز، ان يرفرف
شەكيانەوہ [چ] الرفرفه: دارەگە شەكيگەوہ، چمان وا
تى.

شەل [ئىن] اعرج، عرجاء
شەلەشەل [چ] تضلع: وە شەلەشەل هات.
شەلەكىنە [ن] اكلة تعد من العجين والديس والدهن. «صهيرة».

شەلەم [ن] شلغم
شەل بوون [چ] ان يصبح اعرجا، عرجاء: ژان وژوو
گرت و شەل بو.
شەلغەم [تم] شەلم
شەل كوردن [چ] ان يصيرّه اعرجا: ژان وژوو شەلى
كردگە.

شەلگگە [ن] عُقال: مرض عرقوب الخيل والدواب
شەلى [ن] عرج

شەلىن [چ] ان يعرج: عەبدول لە قولى چەپ شەلى
شەمال [ن] ۱ - ناحية الشمال ۲ - ریح شمالية
شەمالە [ن] شام

شەمە [ن] السبت: اليوم الاول من ايام الاسبوع
شەمشەكېرورەك [ن] خفاش، وطواط
شەن [ن] مذراة

شهنة [ن] ۱ - زرع محصود ۲ - السداة: ما مُدَّ من خيوط الحياكة.

شهَن كُردن [چ] الذرى: عباس ها له سهر خهرمان، شهَن كِيَّك.

شهنگ [ن] رصاص، طلقة «فیشك»

أ - شهنگ له ميل [ئن] حشو (بنديقة): وازى وه تفهنگى * شهنگ له ميل نه كه ين!

ب - شهنگ له ميل بردن [ن] الحشو: شهنگ برده ميلى تفهنگه گهى و زامنى نا.

شهو [ن] ليل: له زمسان شهوى له پيران تهوى [په نند]

شهو [ن] دشداشة، نفوف ۲ - قميص

شهواره [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات الاربعة.

شهواره كُردن [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات

الاربعة كأن يصور الشمال جنوبا: آغه شهواره كُردبؤ،

خوارو ژوهى خوهى نه ناسى.

شهواژوو [ن] عشو: رعى الحيوان ليلا

شهواژودانه وه [چ] العشو: شهواژوو په سه گان

دانه وه

شهوانه [ئن] ليلي: كارى شهوانه.

شهواهاتن [چ] ان يخيم الليل: وه ره له يه گ شهوا

هات، كه فتنه و رى.

شهوه خون [ن] سهر، يقظة لأداء عمل ما.

شهوه خون دان [ج] السهر، اليقظ لأداء عمل ما :
 ههركهس شهوه خون بديگك رهسيگه نه نجام .
 شهوه زهنگ [ئن] حالك الظلام
 شهوه ساره [ئن] بائد (طعام) : خواردني شهوه ساره بوو
 وه نه خواهشي .
 شهوه كه [ن] شليف : عدل كبير يستعمل لنقل حصاد
 الغلة الى البيدر ولاغراض اخرى .
 شهوه كي [ن] صباح : له شهوه كي تا ثيواره كار نه كا .
 شهوه مهن [تم] شهوه ساره
 شهوه ندهر [ن] شوندر
 شهوه بوو [ن] نبات زكي الرائحة في الليل : شب الليل
 شهوه چراخ [ن] ١ - فسفور ٢ - قبار، عشوه
 شهوه خهف [ن] افرشة واغطية النوم
 شهوه شه مه [ن] خيرة تؤخذ في ليالي السبت وقوامها ان
 يقوم فرد بالانصات لاحد البيوت واذا كان حديثهم
 يدور حول موضوع جيد يعتقد بأن امره سيتحقق ،
 والعكس صحيح .
 شهوه شيم [ن] ذبيحة تذبح بعد دفن الميت والعودة
 الى البيت .
 شهوق [ن] ١ - شوق ٢ - شعلة
 شهوق دار [ئن] مشع : ناساره ي شهوق دار .

شہوق دان [ج] ان يشع: جوور مانگك شہوق دا.
 شہوك [ن] ۱ - شوك ۲ - زعرور
 شہوكت [ن] هية، قامة: وه شان و شہوكت هہر
 باوگيہ.
 شہوكلاو [ن] طاقة سحرية
 شہوكوت [ن] قطاع الطريق في الليل.
 شہوكوور [ن] اعشى الليل: هہركهس شہوكووره وه
 شہو له مال دہر نيہچوو.
 شہوكووربوون [ج] ان يصبح اعشى
 شہوكووركردن [ج] جعله اعشى
 شہوكوورى [ن] عشو ليلي
 شہوكين [ن] كثير الاشواك: زهوى شہوكين.
 شہوگك [ن] كابوس.
 شہوى [ن] ليلي
 شہهات [ن] ۱ - شاهد ۲ - شهود السبحة
 شہهاتى [ن] شهادة، افادة
 شہهاتى دات [ج] الاستشهاد، الادلاء بالافادة
 شہيتان [ن] ۱ - شيطان ۲ - عنكبوت: مالى شہيتان:
 بيت العنكبوت.
 شہيتانى [ن] مستحلم
 شہيتانى بوون [ج] الاحتمام
 شہيلہمان [ن] قضيب حديدي (شيلمان)

شپرز [ئن] مبهذل

شپرزبوون [چ] التبهذل: له بی خهرجی، شپرزبوون.
شپرزکردن [چ] جعله مبهذلا: واران شپرزمان کرد.

شپرسی [ن] بهذلة

شتر [ن] بعیر، جمل، ناقة

شتره‌لوان [ن] راعي البعیر

شتره‌نج [ن] شطرنج، لعبة الشطرنج

شخارته [ن] شخاط

شخل [ن] مشخلات

شر [ئن] ۱ - رث، بال، مهلهل ۲ - ممزق

شرابی [ئن] وردی (لون): ره‌نگی شرابی خاسه، تا
وه‌نه‌وشه‌بی!

شراکت [ن] حد، حافة: چووه‌و شه‌راکت مردن

شربار [ئن] ۱ - رث الثیاب ۲ - فقیر الحال

شرباری [ن] ۱ - رثة الثیاب ۲ - فقر

شربوون [چ] ۱ - ان یصبح رثا، بالیا، مهلهلا ۲ -

التمزق

شرپه [ن] صوت الضرب

شرپن [ئن] ۱ - قلیل ۲ - ضراط (م)

شرته [ن] شرطه

شرت برین [چ] تعدی حدود الاصول والاعراف:

دهمی شرت برپه.

شرتی [ن] رجل الشرطة، شرطي
شرکردن [ج] ۱ - جعله رثا، مهلهلا ۲ - التمزيق
شری [ن] ۱ - كون الشيء رثا، مهلهلا ۲ - كون
الشيء ممزقا

شریه [ن] جذر شریه‌ی ده‌رچگک!
شریقانن [ج] ۱ - الدوي ۲ - الصراخ
شریقه [ن] ۱ - دوي ۲ - صرخة
شریقه‌کردن [ج] الدوي: گولله‌گه، به‌ك شریقه‌ی كرد!
شفته [ن] غیر محفوظ فی محفظة، کيس نقود: پاره،
وه شفته هه‌لمه‌گر. فره كه‌س پۆل وه شفته ئه‌لگرنی.

شفت شوور [نم] حیض، طمث
شفت شوورکردن [ج] الحیض، الطمث: بیجگه‌یه
روی هه‌لال گووشت شفت شوور نیه‌کینگ.

شفلی [ن] نبات الشفاح
شفلیه [تم] شفلی

شك [ن] ۱ - شك ۲ - امتلاك: فلس شك نابهم.
۳ - علم، خبر: خودا یزانی شكم لی نیه‌ره‌سی.
شكات [ن] ۱ - شكایه، شكوی ۲ - تشكي
شكات كردن [ج] ۱ - تقديم الشكوی ۲ - التشكي

شكار [ن] غزال
شكاره‌وان [ن] صیاد
شكارته [تم] چه‌رده

شکائن [چ] ۱ - الكسر، التحطيم، القضم ۲ -
الذحر، ان يهزم ۴ - التقليل من قيمة الفرد ۵ - كسر
سوق (البضاعة . . الخ).

د - الازالة: دهرمانه گه ژانی شکان.

شکائنه وه [چ] ۱ - التقليل من قيمة الفرد: پيشه ی
گه نه، هه ميشه براده ری خوهی شکنیگه وه ۲ -
التكسير: ياره ما شکائنه وه.

شکس [ن] ۱ - انکسار ۲ - هزيمة، اندجار

شکس خواردن [چ] ۱ - الانکسار ۲ - الانهزام، الاندجار

شک بردن [چ] ۱ - الامتلاك ۲ - الشك او توقع شيء
ما: چيشتی پيه و شک نه بهی!

شک ره سین [چ] ان يعلم، ان يعرف: خودا بزانی
شکمه لی قيه ره سی

شک کردن [چ] ۱ - الشك ۲ - الظن: شك نيه كه م
صالح دزی بکيگ

شکل [ن] ۱ - شکل، صورة، هيئة، رسم ۲ - مثل
۳ - كيفية

شکياگ [ئن] ۱ - مکسور، محطم ۲ - مهزوم، مدحور

شکيان [چ] ۱ - الانکسار، التحطيم ۲ - الانهزام، الاندجار

۳ - الدخول، الولوج: سه عت شکيا له چوار ۴ - ان يقل

(سعر، قيمة) شيء: گه نم وه يه کجار شکياگه ۵ -

الزوال: ژانی سه رم شکيا

شل [ئن] ۱ - مسترخ: گیانم شله ۲ - لین، رخو ۳ -
متردد: نه‌حمده لهو کاره شله ۴ - مائع: جاجگی
شل.

شل [ن] ۱ - کزاز ۲ - شظیة: شلی چوو. شلی
قومبه‌له.

شلاق [تم] شق ۳ -

شله [ن] ۱ - مقدار ما تحمله شفرة المسحاة ۲ -
طعام يعد من الرز واللبن الخاثر.

شله و بوون [چ] ۱ - الاسترخاء: گیانم شله و بو
۲ - ان یصبح لینا: خورماگه شله و بوه. ۳ - التردد:
له کاره‌گه، شله و بوه ۴ - ان یصبح مائعاً.

شلپه [ن] ۱ - صوت السقوط ۲ - صوت حركة الماء
شلپه شلپ [ن] ۱ - صوت السقوط المتكرر ۲ -
صوت حركة الماء المتكرر.

شل کردن [چ] ۱ - الارخاء ۲ - الاصغاء: گوش شل
نه‌رای کرد.

شل کردنه‌وه [چ] ۱ - الارخاء: دهرزیه‌گه، گیانی
شله و کرد. ۲ - ان یلین ۳ - جعله مائعا
شلقانن [چ] الرج، الخض: نه‌وه‌لجار، مه‌شکه‌گه
بشلقن و ثمجا دوو داکه.

شلقه [ن] صوت رج او خض السوائل
شلقه شلق [ن] صوت رج او خض السوائل المتكرر

شلووق [ئن] مضطرب، تسوده الفوضى
شلووقانن [ج] اثاره الاضطراب والهياج: وه
هاوارکردن دنيا شلووقانه سهرمان.

شلووق كردن [تم] شلووقانن
شلووقياگ [ئن] مضطرب: دنياى شلووقياگ.
شلى [ن] ۱ - استرخاء ۲ - ليونة ۳ - تردد ۴ - ميوعة
۵ - رخو.

شليير [ن] زنيق (ورده)
شلى ملى [ن] عيد ليلة بداية الشتاء
شلى ملى كردن [ج] الاحتفال بأول ليلة بداية الشتاء
شماره [ن] ۱ - حساب، احتساب ۲ - عدد، رقم
شماردن [تم] شماره كردن: نى پوله تهرام بشمار.
شمر [ن] ۱ - شمر بن ذي الجوشن والذي ذبح
الحسين (ع)

۲ - كل شخص ظالم
شمرکه [ن] ۱ - شتلة ۲ - غصن
شمشال [ن] مزمار
شمشير [ن] السيف الضالع
شمشيره [ن] خشبة تشد حامل شفرة المحراث بالفدان
شمليه [ن] نبات الشيلم

شن - گ [ن] نبات السلسفيل
شناس [ن] معارف: له هه‌رشوونی شناسی دایشتبو،
هه‌رخاسه

شناسنامه [ن] هویه الاحوال الشخصية

شنه [ن] هفیف الريح

شنه‌فتن [چ] السماع: غه‌ریبی شان وه کووش
شنه‌فتم خودا کارتی کرد خوهم تی‌دا که‌فتم
(فولکلور).

شو [ن] زوج، بعل

- وه شو‌دان [چ] [چ] التزویج: جاری دو‌ه‌ته‌ی نه‌دا‌گه
وه شو.

شوان [ن] راعي الغنم

شوانانه [ن] اجرة الراعي

شوان خه‌له‌ته [ن] الحمامة المغوية

شوانی [ن] مهنة الراعي

شوانی‌کردن [چ] امتهان مهنة الراعي: پینج سال له
سه‌ریه‌ك شوانی‌کردم.

شو‌له [ن] شعلة، ضياء: شو‌له‌ی فانوزه‌گه که‌مه.

شوبات [ن] شهر شباط: الشهر الثاني من السنة
الميلادية.

شو‌ت [ن] شوط: صوت جهاز التنبيه

شو‌کردن [چ] التزوج (امرأة): گولله، پاره‌که شو‌کرد.

شولانن [ج] الاسهال ، ان یسهل

شوله [ن] اسهال شدید

شوم [نن] شوم : شهواری شوم له ئیواره دیاره (په‌ند).

شوو [ن] ۱ - حد ۲ - نشاء الاقمشة

شووبردن [ج] الاستهلاك : نهوقه‌ره قالیه‌گه خسنه‌و

ژیر ، تا شوی بردن .

شووخ [نن] ۱ - رشیق ۲ - جمیل

شووقی [ج] ۱ - رشاقه ۲ - جمال ۳ - مزاح ،

ممازحة .

شووقی‌کردن [ج] المزاح : نه‌و‌راسی‌که‌ید ، تا

شووقی‌که‌ید!

شوور ۱ [ن] نبات ربیعی .

شوور ۲ [نن] ۱ - طویل ۲ - عظیم : شووره سوار

۳ - فوق‌طاقة او امکانیة الفرد : ئی‌کاره‌فره‌پیان‌شووره .

شوورابوون [ج] التذلي : مشکیه‌گه‌ی‌وه‌پیشتیا‌شوورابووه .

شووراکردن [ج] جعله يتدلي شووریا‌کرده‌و‌ناو

چالآوه‌گه‌یا

شووره سوار [ن] فارس عظیم

شووره‌یی [ن] عار : عهیب‌و‌شووره‌یی

شووربا [ن] شوربه

شووربوونه‌وه [ج] التطول ، التمدد

شوورکردنه‌وه [ج] التطول ، التمدد

شوورې [ن] کون الشيء طويلا ممدودا
شووفار [ن] نَمَام: قسه له لای خلیل مهکه،
شووفاره.

شووفاری [ن] نميمة

شووفاری کردن [ج] النميمة: ئه پرائی قهده دروو
دهیدو شووفاری کهیدا!

شوول [ن] شوال: کیس ذو عدلین کبیرین.

شوون ۱ [ن] ۱ - محل، مکان ۲ - اثر: شوونی دیار
نی یه ۳ - بدیل: کی ها له شوونی؟ ۴ - حبار: اثر
الضرب في الجسم: شوونی قه مچیگه له پیشتی
دیاره.

شوون ۲ [نك] ۱ - (زمان) وراء: کی له شوونی
هات؟ ۲ - (مکان) بعد: چ مانگی له شوونی
شووبات تیپی

أ - ئه وشوون که فتن (چ) ۱ - ان یتبعه ۲ - ان یکون
خلفه

ب - ئه وشوون نیشن (چ) الاستخلاف: کی نیشته و
شوونی دیار؟

ج - له شوون چوون (چ) الذهاب في طلب
شخص: ژنه ی تووریاگه، کهس نی یه له شوونی
بچوو.

د - له شوون هاتن (چ) القدم او المجيء في طلب

الشخص: دوه که کی هاتبو له شوونم؟

ه - له شوون بهك: واحدا بعد الاخر: تتابع
(الاحداث، الامور): بهك له شوونى بهك مردن. بهك
له شوونى بهك نقوم بون.

شوون نه لگرتن [چ] قطف الاثر، تتبع الاثر: شوونى
پای نه لگرتن تا دهري مآليان.

شوورا [ن] اخ الزوج بالنسبة للزوجة

شوورازا [ن] اولاد اخ الزوج بالنسبة للزوجة

شى [ئن] ۱ - مندوف ۲ - محلول ۳ - متراخ: گيان
شى به

شيا [ئن] ۱ - مجنون ۲ - متيم ، سارح الفكر

شيا بوون [چ] ۱ - ان يجن ۲ - ان يتيم

شيا كردن [چ] ۱ - الاصابة بالجنون ۲ - جعله متيما

شيان [چ] ان يلائم، ان يوافق: ئى كاره وه من نيه

شى

شيايى [ن] ۱ - جنون ۲ - تعييم

شيه چگ [ئن] كريم اليد، برمكي: حسن فره

شيه چگه ، دهر به نى پاره نى به.

شيه چگى [ن] كرم ، سخاء

شيه خ [ن] شيخ

شيه ره كى [تم] شه ره كى

شيه و بوون [چ] ۱ - الندف خوريه گه ، خاس شيه و

بوو ۲ - التحلل: پارچه‌گه، شیوه بوو ۳ - التراخی:
گیانم شیوه بووه ریژه ریژه کیگک.

شیوه کردن [چ] ۱ - ان یند ف ۲ - ان یحلل
شیانن [چ] الصهیل بصوت عال طلباً للعلف او
للجنس.

شییه [ن] صهیل عال
شیت [ئن] ابله، مْخبول، معتوه، أحمق: له وهر
خوه یه وه قسه کیگک، چمان شیته.

شیتال [ئن] مفتت، ممزق
شیتالگ [ئن] شیء مفتت، ممزق
شیتانه [ئن] خاص بالبلادة، الخیل، الخ: قسه شیانه

شیت بوون [چ] ان یصبح ابلها، مجنوناً
شیتخانه [ن] مستشفى المجانین
شیت کردن [چ] ان یصبح معتوهاً او احمقاً:

قسه گت شیت پیاو کیگک.
شیتی [ن] بلاهه، خبل، اختلال عقلي، حماقة

شیخ [ن] شیخ
شیتخانه [ن] حصة الشيخ مما یصیب القوم

شیتخایه تی [ن] مشیخة: مهنة الشيخ
شیتخماشی [ن] أكلة «شیخ محشی»

شیر [ن] أسد، سبع، لیث، ضرغام
شیر [ن] حلیب: منالّه، هیمان بوو شیر له ده می

تی

ا - بوو شیر له ده می تی (در) طفل رضیع
ب - منال وه شیر (ئن) مرضعة: ژنی منال وه شیر.
ج - وه شیرو خوری وه یك نیه رهن (در) لا بالعیر
ولا بالنفیر: جمال و جه لال وه شیرو خوری وه یهك
نیه رهن.

د - له شیرهو چوون (چ) ان یجف حلب ثدیو او
ضرعه: مانگه گه مان له شیرهو چگه.
ه - هاتنه وه شیر (چ) ان یدر الحلب ثانیة: بزنه گه
وشك کردو هم هاته و شیر.

شیر [ن] عفت

شیرا [ئن] حلب: مانگه ی شیرا، میه ی شیرا.
شیرازه [ن] ۱ - رابط الکتب ۲ - نجاش: سیر نعل
الکلاش والجزء المماس لمشط القدم منه
شیرازه دان [ن] ۱ - شد الکتب برابط ۲ - التزويد
بالنجاش. المادة السابقة

شیرانه [ئن] بطولي: کاری شیرانه

شیره [ن] عصارة، شیره: شیرهی گهنم

شیره [ن] عفتة

شیره خوهر [ئن] رضیع: منالی شیره خوهر.

شیره شیر [ن] عفت متکرر

شیره که [ئن] مستأسد

شیره که بوون [چ] ان یستأسد : خه مانی شیره که بوه وه
سه ر خانی .

شیره که کردن [چ] ان یؤسد : نه گهر ئی جووره بکه ید ،
شیره که ی که یده سه ری خوهد .

شیره که بی [ن] تأسد

شیر بر [ن] فطم ، فطام

شیر بر کردن [چ] الفطم ، الفطام : که ی شیر بری
کوره ی کرد ؟

شیر برنج [ن] اكلة تعد من الحليب والرز

شیر پاک [ئن] نقي السريرة ، وفي ، مخلص

شیر پاک ی [ن] نقاء السريرة ، وفاء ، اخلاص

شیر تیه ن [ئن] فاتر

شیرزا [ن] شبل : ابن الاسد

شیر کیش [ئن] ۱ - عافط ، عفظ ۲ - غیر مبال ۳ -

عديم الاعتبار والقيمة .

شیرمای [م] فریبون ، يتوع : نبات ذو لبن دار .

شیرور [تم] شیر بر

شیرور کردن [تم] شیر بر کردن

شیرین [ئن] ۱ - حلو ، عذب ۲ - جمیل ، ظریف ،

ودود ، محبوب ۳ - رخیم ، رقیق : دهنگی شیرینه .

شیرینه و بوون [چ] ۱ - ان يتخلى : ان يصبح حلوا ۲

- ان يصبح جميلاً: ههولير شيرينهو بوه.
شيرين جق [ن] مائل الى الحلاوة: توشاشي
شيرين جق

شيرين شاهوو [ن] بلشون (طين)
شيرين كردن [ج] ان يصيره حلوا: فره شيريني
چايه گهي من مه كه.

شيرين كردنه وه [ج] جعله اكثر حلاوة، جمالاً
شيريني [ن] ١ - حلاوة ٢ - حلويات ٣ - عذوبة
٤ - جمال ٥ - رقة

شيش [ن] سفد

شيشه [ن] ١ - زجاج ٢ - جامه ٣ - قينة

شيشه ويلكان [ن] دمية، لعبة

شيف [ن] ١ - قص (البرتقال)، فلقه ٢ - حشرة

شيفه ره [ن] ورق النبات

شيك [ن] ١ - منافس ٢ - ند، نظير، صنو: له

زووران كهس شيكي نويه

شيم [ن] ١ - طعام العشاء ٢ - شوم

شين [ن] ١ - عزاء ٢ - نواح ولطم على الميت

شينكه ر [ن] نائحة

شين كردن [ن] النواح واللطم على الميت: ته گهر

مردم شينم مه كه ن تا هه قم نه سينين.

شيو [ن] ارض جبلية وعرة خالية من السلاسل

شيوالگ [ن] ثريا: الطبقة الدهنية الرقيقة التي تنظي
الكرش والامعاء

شيوانن [ج] ١ - الارباك ٢ - الاخلال ب ٣ - البعثة
٤ - المزج بالتحريك: چايه گه بشيون ٥ - جعله
يصاب بحالة عصبية او نفسية: خودا شيوانهي.

شيووشيو [ن] بعثرة، عدم الانتظام
شيوه [ن] ١ - شكل، هيئة، صورة ٢ - اسلوب
شيوهن [ن] عزاء، تعزية، رثاء

شيوياگ [ئن] ١ - مبعثر ٢ - ممزوج او مخلوط
بالتحريك ٣ - مصاب بحالة نفسية او عصبية ٤ -
مربك

شيويان [ج] ١ - التبعثر ٢ - الارتباك ٣ - الاصابة
بحالة نفسية او عصبية ٤ - الاختلاف في امر ما: له
يهك شيويان ٥ - الانصراف: مهردم بشيون.

- ع -

ع [ن] /عين/ الحرف الخامس عشر من الالف باء
عار [ن] ١ - عار، خزي ٢ - فضيحة ٣ - خجل
عاردار [ئن] معير الاهمية للامور: نه گهر عارداره، دي
ئي کاره نيه کيگ.

عارداري [ن] اعارة الاهمية للامور.

عارکردن [ج] الخجل: وازبار، له خوده عار بکه!

عارکردنه‌وه [چ] اخذ العبرة من : دی عاره‌و بکهره‌وه .
 عارهاتن [چ] الشعور بالخجل ، الاستحياء : عارم تی
 لی بیرسم .
 عاشق [ئن] عاشق
 عاشق بوون [چ] التعشق : شهوقه‌ره جوانه برای خوئی
 عاشقی بوو
 عاشقی [ئن] عشق ، تعشق
 عاقل [ئن] عاقل : نعمت فره سهین و عاقله .
 عاقلی [ن] تعقل
 عاقلی‌کردن [چ] التعقل ، التصرف بعقلانية : عاقلی
 کرد ده‌نگ لی نه‌کرد .
 عانه [ن] عملة نقدية تساوي اربعة فلوس عراقية
 عهبا [ن] عباءة
 عهدال [ئن] متيم
 عهدالی [ن] تيم
 عهرش [ن] عرش
 عه‌سعووس [ئن] عنيد ، معاند
 عه‌سعووسی [ن] عناد ، معاندة
 عه‌عه [ن] خروج ، براز «الطفل»
 عه‌مر [ن] عمر ، سن : عه‌مری چهنه؟ چل ساله .
 عه‌مردار [ئن] معمر ، مسن .
 عه‌تته‌ر [ن] سعدان (قرد)

عہیب [ن] ۱- عیب ۲ - نقص ۳ - فضیحة ۴ -

خجل

عہیب دار [نن] معیوب: قالہگہ عہیب دارہ.

عہیب کردن [ج] ان یعیب: عہیبی مہردم کہیلو
خوہدیش کارہگہ کہید!

عہیب ہاتن [ج] الخجل، الاستحیاء: عہیبی ہات
قہرتہ لی کیگ

عہیبی [ن] کون الشیء عیبا

عہین [ن] نفس: عہینی چیشتہ.

عہینک [ن] نظارة العیون

عزرائیل [ن] المَلک عزرائیل

عو [ن] قیاً

عوکردن [ج] التقیؤ

عووہ [سر] خطر «طفل»

عوودہ [ن] ۱ - عوذ ۲ - توبہ

عیار [نن] حیال: ژنی عیار

عیاری [ن] کون المرأة حیالة

- غ -

غ [ن] /غین/ الحرف السادس عشر من الالف باء

غار [ن] رکض، عدو: سواری ٹہسپہگہی بوہو، وہ
غار چگ.

غاردان [ج] جعله یرکض، يعدو: غاری ماہینہگہی دا.

غارکردن [چ] الرکض ، العدو : ههه لیره تا مال غار کرد.

غارنان [چ] ۱ - الرکض ، العدو ۲ - جعله یرکض ، یعدو

غاز [ن] ۱ - غاز: غازی نوکسجین ۲ - غاز سائل. غازکردن [چ] تحریر غاز: پریمیزه‌گه غاز کرد.

غازی [ئن] غازی

غازین [ئن] ممزوج بالغاز

غهداره [ن] مدیه

غهدر [ن] غدر

غهدربوون [چ] ان ینغدر: فره کهس وه ناههق غهدر بو.

غهدرکردن [چ] ان یغدر: کهس جوور من خودا غهدره لی نه کیگا!

غهر [ئن] اغر: مهلی غهر. میه‌ی غهر.

غهراز [ن] غراض ، اثاث

غهرغهره [ن] غرغرة

غهرغهره‌کردن [چ] الغرغرة: وه ده‌رمانه‌گه غهرغهره بکه.

غهری [ن] کون الحیوان اغر

غهریب [ن] ۱ - غریب ۲ - اجنبی

غهریبی [ن] غربه

غهزهو [ن] ۱ - غضب ۲ - دهاء
 غهزینته [ن] ۱ - خزینة ۲ - مخزن
 غهش [ن] غش: خودا یزانی، غهش لهی کاره نی یه.
 غهش باز [ئن] غشاش
 غهش کردن [چ] الغش: غهش کردن حهرامه.
 غهشیم [ئن] غشیم: تهوقه ره غهشیمه، منالی
 خهله تنیگه ی!
 غهشیمی [ن] کون الفرد غشیما
 غهلهت [ن] ۱ - غلط، سهو ۲ - جسارة
 غهلهت کردن [چ] ۱ - ان یغلط ۲ - التجاسر:
 غهلهت له روی مه که
 غهم [ن] غم، وکد، حزن، حسرة
 غهمبار [ئن] مهموم، حزین
 غهمباری [ن] کون الفرد مهموما، حزینا
 غهم خواردن [چ] الحزن، التحسر: غهمی ئی مهردم
 بهدبه خته خوهم
 غهمگین [تم] غهمبار
 غهمین [تم] غهمگین
 غهور [ن] دمار
 غهوربوون [چ] التدمر: خانگه گه بیان غهور بوه.
 غهورکه ر [ن] مدمر، مدمرة
 غهورکردن [چ] التدمیر: زهوه لهرزه غهوری

ناوایه گه مان کرد.

غهور [ن] الشیخ عبدالقادر الکیلانی «رض»: غوث،
غوث الثقلین.

غوش [ن] ۱ - شائبة ۲ - عیب

غوش دار [نن] ۱ - مشوب ۲ - معیوب

غیهت [ن] ذمیمه

غیهت کردن [ج] الذم

غز [ن] ۱ - قطع ۲ - صوت القطع

۳ - ملء: غز خه نیگی برده.

غزه [تم] خزه

غزه غز [تم] خزه خز

غز کردن [ج] القطع، التقطیع: چه قوه گه تیژو، غزی
ده سی کرد.

غنکه [ن] ظنین: غنکه می مه گه س.

غنکه غنک [ن] ظنین متکرر

غوبار [ن] غبار

غولام [ن] ۱ - خادم ۲ - عبد

غولامی [ن] ۱ - خدم ۲ - عبودیه

غوول [ن] غول: حیوان کبیر

غیرهت [ن] غیره

غیرهت دار [نن] غیور

غیره تداری [ن] کون الفرد غیورا

غیرهت گردن [ج] بذل الغیره: غیرهت بکهن ثاوه‌گه
بوه‌سن.

غیز [ن] غیض

غیزکردن [ج] الاغتیاض

غیو [ن] غیب

غیوبوون [ج] الاختفاء عن الانظار، التواری

غیوی [ن] غیبی

- ف -

ف [ن] /فی/ الحرف السابع عشر من الالف باء

فاتگه‌زوولّه [در] فتان: فاتگه‌زوولّه‌خاس‌زه‌ینه‌یه!

فاسولیه [ن] حبة فاصولیا، نبات فاصولیا

فاش [ن] ۱ - حقنة ۲ - بوح

فاش‌کردن [ج] البوح: سری‌فاش‌مه‌که.

فاش‌نان [ج] الحقن ب: فاشی‌بنه‌ن‌تا‌بچو‌وگه‌و

دهشت

فافوون [ن] معدن الالمنیوم

فاق [ن] فسخ، شرك، مصیلة

فاقه‌ونان [ج] وضع الفسخ، الشرك

فال [ن] فال، استخارة

فالخهر [ن] فتاح فال، عراف

فالگر [تم] فالخهر

فال‌گرتنه‌وه [ج] قراءة الطالع، قراءة الحظ.

قام [ن] فهم، وعي، احساس، ادراك
 فامانن [ج] الافهام: مامووسای کیمیا خاس فامنی.
 قام دار [ئن] فاهم، واع
 قامدازی [ن] کون الفرد فاهما، واعیا
 فامسن [ج] الفهم، الوعي: فامسی چه وهت؟
 قام کردن [ج] ان ینسی: قام کردن خه وهری بکن.
 فامین [تم] فامسن.
 فانووز [ن] ۱ - فانوس ۲ - مصباح، سراج
 فانووس [تم] فانووز.
 فایز [ن] فایز، ربا
 فهت [ن] ۱ - عمل مهم، بلیه، مکسوره
 فهتارهت [ن] ۱ - تلف، تبذیر ۲ - تبذیر
 ا - وههتارهت چوون [ج] الذهب سدی، التلف:
 خهلهگه، وه فهتارهت چگک
 ب - وههتارهت دان [ح] الاتلاف، التبذیر: گشت
 پارچهگه، دا وه فهتارهتا
 فهت کردن [ج] القیام بعمل مهم: ئهرا دو بهش
 بدهمه پیت فهت کردیده!
 فهتوا [ن] فتوی
 فهتوادان [ج] الافتاء: مامووسا فهتوای کوشتنی دا.
 فهتوادهر [ن] مفتی
 فهتیره [ن] فطیره، خبز من عجین غیر متخمر

فەر [ن] روعه، جلال.
 فەرەج [ن] فرج، انفراج: فەرەجی خودا فرەس.
 فەرەج کردن [چ] الافراج: خودا له ئیمەو له گێشت
 مەردم فەرەج بکینگ!
 فەرەچی [ن] معطف مصنوع من اللباد
 فەرەنجی [تم] فەرەجی
 فەرەنگی [ئن] فرنسی
 فەرتهنه [ن] فوضی، اضطراب
 فەرجام [ن] مجال: فەرجام ئەما بوایم
 فەرد [ن] ارجوزة، شعریة
 فەردار [ئن] رائع، جلیل، جمیل،
 فەرداری [ن] کون الفرد رائعاً، جلیلاً
 فەردە [ن] کیس کبیر: فەردەیی ئارد. فەردەیی گەنم
 فەردەشە [چ] کیل محصول الیذر من الفلة
 فەردەشەکردن [چ] الکیل: المادە السابقة: کی
 فەردەشەیی ماسیەگە کرد؟
 فەرزەن [ن] اولاد: باوگە و فەرزەن. دالگە و فەرزەن
 فەرق [ن] ۱ - قمة، اعلى نقطة: فەرقی سەر ۲ -
 حسن، انتباه الی: کەس فەرق پی نیەکەیی.
 ۳ - فرق: فەرمان نییە
 فەرق کردن [چ] ۱ - الحس، الانتباه الی: کەس
 فەرق نەکرد

۲ - التمييز: ففرق له بهينيان مهكه .
 فرمان [ن] ۱ - امر، طلب ۲ - توصية
 فرمانبهر [ن] مبعوث
 فرمان دان [چ] ۱ - الامر، الطلب ۲ - التوصية
 فرمان دهر [ن] امر
 فرمانی [ن] نوع من الستر القديمة
 فرمانیشت [ن] ۱ - حديث ۲ - قول مأثور
 فرمانیشت کردن [چ] التحدث: دهی، فرمانیشت
 بکه!
 فرموده [ن] ۱ - قول، كلام مأثور ۲ - حديث
 فروه [ن] ۱ - فرو ۲ - معطف من الفرو
 فرههناك [نن] هادیء، مستكين
 فرههناكاهاتن [چ] الهدوء، الاستكانة: تیر خوارد
 فرههناكيا هات
 فرههنگي [ن] قاموس، معجم
 فزرا [ن] فزع، صراخ
 فزادان [چ] الفزع، الصراخ: نیمه وه فزادان هات
 ففسال [ن] هيئة، شكل: بهد ففسال
 ففسل [ن] صلح، مصالحة
 ففسل دان [چ] الاصلاح
 ففسل كهر [ن] مصلح، وسيط الصلح
 ففسل کردن [چ] التصالح

فهغان [ن] الم : ناه و فهغان
 فهق [ن] ١ - إستهزاء، تعليق ٢ - إستفزاز
 فهقاره [ن] تدفق
 فهقاره دان [چ] التدفق: خون له سهري فهقاره دا.
 فهقان [ن] وخزة الم
 فهقان دان [چ] ان يخز: ژانی سهرم فهقان ديگي
 فهق دان [چ] ١ - الاستهزاء، التعليق ٢ - الاستفزاز
 فهقدر [ن] مستهزيء
 فهق فهقه [ن] داء قتال، داء مميت
 فهقفووري [ن] فرفوري
 فهقياته [ن] كم طويل، [تم] چارووكه
 فهقيه [ن] ١ - فقيه ٢ - طالب العلوم الدينية
 فهك [ن] ١ - تسديد «الدين» ٢ - فك الطلب وخاصة
 في اللعب .. الخ
 فهك كردن [چ] ١ - التسديد ٢ - فك الطلب
 فهك وهفهك [نن] المثل بالمثل: لا يطلب احد الاخر
 فهلاقه [ن] فلقة
 فهلاقه نان [چ] المعاينة بالغلقة: ههركهس تههمل بوو
 فهلاقهي نهن.
 فهلسهفه [ن] ١ - فلسفة ٢ - منهج، رؤيا
 فهن [ن] ١ - حيلة ٢ - اسلوب، طريقة: له عني فهنه
 فهناد [ن] فناء. اباده

فهنادکهر [ن] میید

فهنادکردن [چ] الافناء، الابادة: وارن فهنادمان کرد.

فهنار [ن] قید

فهندر [ن] نابض، زنبرك

فهنباز [ئن] ۱ - حیال ۲ - مراوغ

فهنبازی [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغة

فهن دار [ئن] حیال: ژنی فهن دار

فهنرداری [ن] حالة كون الفرد حیالا

فهندهك [ن] قداحة

فهن کردن [چ] التحايل: بیماری نی یه فهن کیک.

فهنوت [ن] فناء، هلاك

فهنوتان [چ] الافناء: سهر براده رده گهی فهنوتان

فهنوت بوون [چ] الفناء

فهنوت حسن [تم] فهنوتان: فهنوتی هاوری یه گهی

خس.

فهنوتیان [تم] فهنوت بوون

فهنوج [ن] ۱ - حشد کبیر ۲ - فوج کیش

فهنوری [ئن] فوری، علی الفور: کاری فهنوری

خاسه.

فهنرهس [ن] فهرست

فهنلدهسوف [ن] فیلسوف

فهيلي [ن] جماعة من الكرد

فت [ن] ۱ - ابطال ۲ - اعفاء من ۳ - اخراج

فتراق [ن] ۱ - ترقب وانتظار ۲ - فرصة

فت کردن [چ] ۱ - الابطال ۲ - الاعفاء من ۳ -

الاخراج

فتيل [ن] - تحريك ۲ - تحريض ۳ - إخراج

فتيل دان [چ] ۱ - التحريك ۲ - التحريض ۳ -

الاخراج

فج [ن] ظلف

فجانن [چ] الهمس: جیشتی فجانه گووشیهود.

فجهفج [ن] تهامس

فج وفاج [تم] فجهفج

فر [ن] ۱ - طيران ۲ - رمي

فرار [ن] هارب، فرار

فرار کردن [چ] الهرب: له مال فرار کردگه

فراری [ن] هروب

فراموش [ن] ۱ - نسيان ۲ - لعبة الذاكرة

فراموش کردن [چ] ۱ - النسيان: فراموش کردم

پالتاوینگ نهولی خووما بارم. ۲ - عملية لعبة الذاكرة:

له سهر چه فراموش کردینه؟

فرانن [چ] الاحتطاف: تفهنگهگه له دهسی فران.

فراوان [نن] واسع، وسیع، فسیح

فراوانی [ن] وسعة، فسحة

فره [ئن] ۱ - كثير ۲ - عديد ۳ - متعدد

فره‌بوون [چ] ۱ - التكاثر ۲ - التزايد

فره‌کردن [چ] جعله كثيرا: خودا فره‌يان بکا!

فره‌ی [ن] ۱ - كثرة ۲ - تعدد ۳ - ازدياد

فرت ۱ [ن] صوت رفرقة الاجنحة

فرت ۲ [ئن] ناضج كثيرا بحيث لا يصلح للاكل:

شامی فرت

فرتانن [چ] ۱ - إفشاء «السر»: هه‌رچگه له دلی بو

فرتانه‌ی.

۲ - التفرغ: التناسل بكثرة: هه‌ر سالی منالی

فرتنی

فرته [ن] انطلاق او خروج بسرعة

فرته‌فرت [ن] انطلاق او خروج بسرعة وبصورة

متكررة

فرته‌کردن [چ] الانطلاق او الخروج بسرعة:

مه‌لوچگه‌گه له دهس فرته کرد

فرتگانن [تم] فرتانن - ۲

فرت وفارت [تم] فرته‌فرت

فرچه [ن] فرشاة

فرچه‌دان [چ] التنظيف بالفرشاة: فرچه‌ی چاکه‌ته‌که‌ی دا

فرچه‌کردن [تم] فرچه‌دان

فردان [ج] الرمي، القذف: دهرمانه گه، گهن بوه فری ده.

فرست [ن] ۱ - فرصة ۲ - مجال ۳ - مساعدة، معاونة: خودا فرسته تی دا.

فریرهك [ن] فرارة ورقية

فرکردن [ج] الطيران: فرکرد له ئاسمان.

فرم [ن] ۱ - اسلوب ۲ - نمط، شكل ۳ - عادة، تقلید، عرف: خودا فرمتان بشیونی.

فرمان [ن] عمل، فعل: به چ کارنگه، چ فرماننگه! فروفار [ن] طيران متواصل

فروفیل [ن] ۱ - حيلة، احتیال، ۲ - غش ۳ - مراوغة فرووج [ن] فرخ الدجاج

فرووز [ن] ۱ - سكن ۲ - مقر ۳ - قرار

فرووزگرتن [ج] ۱ - السكن ۲ - الاستقرار: له لای براگهی فرووز گرتگه

فرووزهاوردن [تم] فرووزگرتن

فرووش [ن] ۱ - بيع ۲ - مبيعات: فرووشی ئمسالم په نجا هه زار دینار بو.

فرووك [ن] مسحوق يستعمل لمعالجة التهاب عيون الاطفال

فری [ئن] ۱ - كثير الحركة ۲ - قليل الاعتبار

فريا [ن] نجدة، مساعدة، معاونة: هه چگه هاوار

فلنگه [ن] ۱ - انطلاق بقوة ۲ - صوت الانطلاق
القوي

فلنگه کردن [ج] الانطلاق بقوة: چووه‌گه فلنگه کرده‌و
ده‌بشت -

فلیقانن [ج] العصر: نه‌ماته‌گه فلیقانه یه‌کا -

فلیقیاک [ئن] معتصر: نه‌ماته‌ی فلیقیاک

فلیقیان [ج] التعصر: زهرده‌لوه‌گه فلیقیاکه

فتووزی [ئن] ۱ - ممتاز ۲ - خیالی

فنجان [ن] ۱ - فناجین القهوه ۲ - مقدار ما يستوعبه
فنجان

فووته [ن] فوطه: کسور، فوته دینگ یا مشکي
به‌سیگه سه‌زه‌وه -

فیهل [ن] شبق (الحيوان وخاصة الفرس)

أ - نهو فیهل هاتن [ج] القطم «الفرس»

ب - نهو فیهل هاوردن [ج] جعلها تودق

ج - فیهل دان [ج] التجحيش، تلقیح الفرس

- وه فیهل [ئن] في دور الشبق: ماهینه‌گه‌مان ها وه
فیهل -

فیهل گرتن [ج] التجحيش، التلقیح: ماهینه‌گه فیهل
گرتنگه

فیت [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغة ۳ - خدعة ۴ -
تحرض تحريك

فيتهر [ن] العامل الذي يركب اجزاء الماكنة
 فيتهرى [ن] تركيب اجزاء الماكنة
 فيت دان [ج] التحريض، التحريك: نهوه كى فيتد
 ديگك قسه پيمان بكهيد؟!
 فير [ن] ۱ - بحث، تفتيش، نقص ۲ - تعلم، تعليم
 فيرانن [ج] الاسهال، التغوط بافراط
 فيره [ن] مرض الاسهال في الحيوان
 فيرکهر [ن] ۱ - باحث ۲ - معلم
 فيربوون [ج] التعلم: جارئي خاس فيرى عهري بي
 نه بوه.
 فيرکردن [ج] ۱ - البحث عن، التفتيش ۲ - التعليم:
 كى فيرت كرد وه فيل كردن!
 فيرگانن [تم] فيرانن
 فيرگه [تم] فيره
 فيز [ن] تكبير: فيزى زله، قسه نهولى كه سا نيه كيگك.
 فيزيا [ن] فيزيا
 فيسانن [ج] التنقيح، جعله مبللا جدا: واران
 فيسانه يان.
 فيسقه [ن] شتلات البصل
 فيسقه كولله [ن] ضرب من الطيور
 فيسيگك [نن] منقوع، التبلل جدا: شهوى فيسيگك
 فيسيان [ج] التنقع: فيسيگك له تاو

کرد کهس نه چگ له فریای
فریارهس [ن] منجد، مغیث
فریاکهفتن [ج] ابداء النجدة، ابداء المساعدة
فریشتگ [ن] ۱ - حظ ۲ - ملاك جالب الخیر
فریشتگ دار [ن] محظوظ

فرین [تم] فرکردن
فزه [ن] نطق، تفوه، تکلم: فزه له لیهوه نه هات
فزه کسردن [ج] النطق، التفوه، التكلم: فزه بکهن
فزه یان برم.

فزی [ن] مرض یصیب الحمیر
فسه [ن] صوت خروج الهواء من منفذ ضیق
فسه کردن [ج] احداث صوت عند الخروج من منفذ
ضیق وخاصة الهواء
فسس بالهوان [ن] البطل المزيف: الذي يتختر
ویصور نفسه بطلا: دونکیشوت

فش [ن] صوت خروج السائل: فشهی میز.
فشه [ن] ۱ - صوت خروج السائل ۲ - تبجح، تبرم
فشه فش [ن] تبجح، تبرم
فشه کردن [ج] التبجح، التبرم: هیچ له بنت تی به،
ههر فشه کهید.

فش دان [ج] اطلاق السائل الى الخارج: قشی
میزدان

فك [ن] ابط: له بن فك: قريب او ملازم له:
بيست و چوار سعهت ها له بن فكم.

فكر [ن] ١ - فكر، تفكير ٢ - استذكار

فكردار [نن] ١ - متببه ٢ - ذو ذاكرة قوية

فل [ن] هز «الذيل»

فلان [ن] فلان: همر باسى شه وه كيگ، فلان چه
وهت و فلان چه خوارد.

فلانن [ج] الهز: سه گه گه همر دو فلان وه دهورمانه وه.

فلانى [ن] فلان: همر فلانى به.

فلج [ن] صوت الاشياء اللزجة

فلجه [ن] ١ - فرشاة ٢ - صوت الاشياء اللزجة

فلجه فلج [ن] صوت الاشياء اللزجة المتكرر

فلجه كردن [ج] احداث الصوت: المادة السابقة

فل دان [تم] فلانن

فلس [ن] فلس ١ / ١٠٠٠ من الدينار العراقي

فلفل [ن] ١ - فلفل ٢ - كناية عن المزاج العصبي

فلقه [ن] اخقاق، خقققة

فلقه فلق [ن] الاخقاق، الخقققة

فلقه فيز [ن] طربوش

فلقن [نن] قليل الاعتبار

فلم [ن] ١ - فلم سينمائي او تلفزيوني ٢ - رفاق

شعاعية

فیشکه [ن] تدفق، شجاجة
فیشکه‌دان [ج] التدفق، الشجاجة: خون له سه‌ری
فیشکه‌دا.

فیشکه‌کردن [تم] فیشکه‌دان
فیقائن [ج] التغوط علی شکل اسهال
فیقه [ن] تغوط، اسهال.
فیکاره [ن] تعلم، تعلیم
فیکاره‌بوون [ج] التعلم: حه‌ز که‌م کوردی فیکاره
بووم.

فیکاره‌که‌ر [ن] معلم
فیکاره‌کردن [ج] التعليم: کی فیکاره‌یان وه ئی کاره
کردگه!

فیکاره‌یی [ن] کون الفرد متعلما
فیکه [ن] ۱ - صغیر ۲ - فحیح: فیکه‌ی مار
فیکه‌دان [ج] ۱ - الصغیر ۲ - الفحیح: ماره‌گه وه‌ختی
فیکه‌دا!

فیکه‌کیشان [تم] فیکه‌دان
فیل [ن] ۱ - حيلة ۲ - خدعة
فیلته‌ن [ن] ۱ - مار ۲ - کل حیوان کبیر (م)
فیلباز [ن] ۱ - حیال ۲ - مخادع
فیلبازی [ن] ۱ - تحایل ۲ - مخادعة
فیل‌کردن [ج] ۱ - التحایل ۲ - المخادعة

فيل وفيت [ن] ١ - حيلة ٢ - مراوغة
فينار [تم] فهنار
فيتنگ [ن] نقف، نقر بطرف الاصبع.

- ف -

ف [ن] /فى/ الحرف الثامن عشر من الالف باء
فنگه [ن] طنين الحشرات
فنگه فنگه [ن] الطنين المتكرر

- ق -

ق [ن] /قاف/ الحرف التاسع عشر من الالف باء
قابل [ئن] ١ - ممكن، جائز ٢ - محترم: پياوى قابل
٣ - متوسط العمر.
قابووت [ن] ١ - معطف ٢ - في لعبة الورق والطاولة
ثلاث نقاط مقابل صفر.
قابووت كردن [چ] تسجيل ثلاث نقاط مقابل صفر:
دو جار قابووتى كردم يهك جار پاده.
قاب [ن] ١ - ماعون، صحن ٢ - قينة ٣ - كعب
قاپهك [ن] عقدة في سيقان النباتات
قاپهك كردن [چ] تكون العقد (في سيقان النباتات):
گه نمه گه مان قاپهك كردگه.

قاب شکن [ن] مرض یصیب کعبوب الحيوانات

قابقاپ [ن] قبقاب

قاب کردن [تم] قاپهك کردن

قایی [ن] ۱ - الباب ۲ - فتحة الباب

قاپیگر [ن] بواب

قات [ن] ۱ - طابق ۲ - بدلة، طقم ملابس ۳ -

ضعف ۴ - طية، ثنية ۵ - دورة: قاتی چای بیان بده.

قاچ [ن] ۱ - رجل ۲ - هروب ۳ - حصی تستعمل في

اللعب

قاچاخ ۱ [ن] بضائع مهربة

قاچاخ ۲ [ن] ممنوع، محظور: تماکوو قاچاخه.

قاچاخچی [ن] مهرب

قاچاخی [ن] تهريب

قاچاخی کردن [چ] الاشتغال في التهريب

قاچان [ن] لعبة «صقلة»

قاچان کردن [چ] ان يلعب «صقلة»

قاچ کردن [چ] الهرب، ان يولي الادبار: ههريمه

دی قاچ کرد.

قاده [ن] قدر: وه قادهی خواهی برد

قارانن [چ] الثغاء: پهس نهرا ساواى قارانى

قاره [ن] ثغاء

قاره قار [ن] ثغاء متكرر

قاره‌مان [ن] بطل
قاره‌مانیه‌تی [ن] بطولة
قارخ [ن] ممثل من دائرة الري يشرف على تقسيم
المياه

قاز [ن] طير كوركي
قازاخ [ن] شديد السواد: دريژو باريك قازاخى

قازاخى [تم] قازاخ
قازانج [ن] ربح، فائدة، نفع، منفعة
قازانج كردن [ج] الحصول على الربح، الاستفادة
الانتفاع: نه‌وقه‌ره دهو كردن قازانج كردن؟
قازمه [ن] معول: قازمه‌يه‌ك گرته‌و ده‌س و نيشته كولك
ديواره‌گه‌يه‌وه.

قازمل [ن] نوع من البنادق

قاژ [ن] غراب

قاژه [ن] ازيز

قاژه‌كردن [ج] الازيز: وه‌ختى گولله وه بان سه‌رمانا
قاژه كرد!

قاژگك [تم] قاژ

قاسه [ن] قاصة

قاسوو [ن] قاصد، رسول: قاسووى كل كرده
سه‌ريان.

قاف [ن] جبل قاف في القفقاس

قاقا [ن] فقهية: قاقای خهنگ

قاقان [ن] امبراطور: قاقانی چین

قاهز [ن] ۱- کاغدی ۲ - ورق ۳ - رساله، مکتوب:

مهر چیتو جی قاهزنی شهرام کل بکه.

قاهزین [ن] ۱ - کاغذ ۲ - ورقي

قاقنك [ن] كبا، دلوة

قافلدان [ن] حواء: صلدة يخرج مع الوليد فيها ماء

قاقول [ن] ذؤابة: گرت له قاقولی و کرانهی وه رُو

زهوا.

قاقوله [ن] نبات القلام

قال [ن] ۱ - صياح، هرج ۲ - ازدحام: سهري قاله

قالانن [ج] الصياح: مهردمهگه شهرآ قالنن؟

قاله قال [ن] صياح وعياط متكر

قالب [ن] قالب: قالبي سابوون. قالبي خيشت.

له قالب دان [ج] ان يقولب: كه وشه گانم تنگه بون و

دامان له قالب.

قال کردن [تم] قالانن

قالوخ [ن] مغرف مصنوع من الخشب يستعمل في

شرب اللبن

قالی [ن] سجاد

قالی [ن] متطلب: محب الاخبار ونشرها

قالیجه [ن] سجادة صغيرة

قامه [ن] ۱ - مدية طويلة ۲ - ضرب على الرأس

بالقامة حزنا على الحسين «ع»

قامهت [ن] ۱ - قامه هيئة ۲ - قيام في السجون

قامهت بهسين [ج] تكبيره الاحرام

قاميش [ن] ۱ - سكاثر مزين ۲ - قصب

قاميشلان [ن] غابة قصب

قانجاز [تم] قازانج

قانجازكهر [ن] مستفيد، مريح، منتفع

قانجازکردن [تم] قازانج کردن

قانزاج [تم] قانجاز

قانزاجكهر [تم] قانجازكهر

قانزاج کردن [تم] قانجازکردن

قانگ [ن] تبخير

قانگ دان [ج] المعاملة بالتبخير: دهولت قانگي

مدهشکه دا

قانوون [ن] ۱ - قانون ۲ - شريعة ۳ - الة موسيقية

قانووني [ن] ۱ - قانوني ۲ - شرعي

قاو ۱ [ن] ۱ - مطاردة ۲ - ماعون ۳ - صوفان،

خشب الصوفان

قاو ۲ [ن] يابس جدا: خهلهگه وشك قاوه.

قاودان [ج] المطاردة: قاوي دزهگه دان تا وه ماليان

قاوش [ن] ردهه المستشفى

قايه [ن] سخر كبير

قايرمه [ن] لحم محمص بالدهن

قايش [ن] ۱ - جلد ۲ - حزام ۳ - اسار من جلد

قايشين [ئن] جلدي: كهوشى قايشين.

قاينغ [ن] طوافة، رمث

قايم [ئن] ۱ - محكه ۲ - قوي، متين ۳ - منيع،

حصين ۴ - صارم، عنيف ۵ - ثابت - راسخ ۷ -

مسدود، مغلق ۸ - امين، مؤمن ۹ - تام، كامل:

جارى سائى قايم نه كردگه

قايم بوون [چ] ۱ - الترسخ، الانشداد ۲ - التقوى ۳

- الانسداد، الانغلاق ۴ - التمام، الكمال

قايم كردن [چ] - الاحكام ۲ - التقوية ۳ -

تحصين ۴ - التثبيت، الترسخ ۵ - السد ۶ -

تأمين ۷ - الاتمام، الاكمال.

قايمي [ن] ۱ - احكام ۲ - تقوية، تشديد ۳

تحصين، تحصن ۴ - ثبوت، رسوخ ۵ - سد،

تسداد، غلق، تغلاق ۶ - مكان امين.

نهوقايمي دان [چ] ان يحمي، ان يؤمن، ان يطمئن:

دئى دو قايمي

قايوشت [ن] جترز

قايوشتكهر [ن] مجتر

قايوشت كردن [چ] الاجترار: گشت هه لال گوشتى

قایوشت کیگه .

قهباغ [ن] ۱ - سداد القناني ۲ - غطاء القدور . الخ

قهپت [ن] ۱ - ملیء، امتلاء ۲ - انتهاء

قهپت کردن [ج] ۱ - الامتلاء ۲ - الانتهاء

قهبر [ن] قبر، مشوی

قهبران [ن] ببطر: ثرائن قهره قهبرانی، پروت وه

هیچ دا نیهتی

قهبرانی [ن] بطر: حالة كون الفرد بطرا.

قهبرسان [تم] قهورسان

قهبرغه [ن] کشح

قهبز [ن] ۱ - قبض: ممسك البطن ۲ - مقطب

قهبزبوون [ج] ان یصبح ممسك البطن

قهبزکردن [ج] جعله ممسك البطن

قهبزی [ن] مسك البطن

قهبووز [ن] ۱ - انف ۲ - منخر ۳ - خطم

قهپ [ن] ۱ - عضه ۲ - ما یسعه الفم، لقمه

قهپال [ن] راحة اليد: قهپالی گرتهوهو سی چوار خراو

دا بی .

قهپان [ن] قبان

قهپان دان [ج] الوزن بالقبان

قهپان کردن [تم] قهپان دان

قهپ دان [ج] ۱ - العض ۲ - الالتهام

قہب گرتن [چ] العض: وریا بوو، سه گدگه قہب
گرئی.

قہت [ثک] ابدأ، قط: کہس جوور ته نی یه، قہت
قہتاره [ن] ۱ - صف ۲ - طابور

قہتاره دان [چ] ۱ - الاصطفا ۲ - الوقوف فی
طابور: له دهر دکانه گهی مهردم قہتاره دا بو.

قہتیس [ن] معمعة، خصم: له قہتیس جهنگ

قہچه [ئن] قحبة، مومس، زانیة، عاهر، فاجر

قہچه خانہ [ئن] دار البغاء، مہغی

قہحت [ئن] قحط، نادر: پنج قہته له بازار.

قہحت بوون [چ] ان یقحط، ان یبدر: رووژی

تیگ، فره چیشٹ قہحت بوو

قہحتی [ن] قحط، ندره

قہد ۱ [ن] قامه

قہد ۲ [ثک] قط: له عوہرم قہد گہنی ئهرا کہس

نه کردمه

قہدیفه [ن] نوع من القماش «قدیفة»

قہرازه [ن] محصن

قہره [ثک] قرب، جوار: مہیلہی له قہره

قہرهج [ن] غجر

قہرهچی [ئن] لغوي، ثرثار «مرأة»: ژنی قہرهچی

قهره خهرمان [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
قهره قينه [ن] شجرة ذات ثمار مرة ۲- كناية عن المرارة
قهرت [ن] قرض ، ذین : قهرتی كهس وهلامه وه نئی به
قهرت دان [ج] الاقراض ، اعطاء القرض : نه قهرت
له كهس كردو نه قهرت دا وه كهسی .

قهرتدهر [ن] مقرض ، دائن

قهرتكهه [ن] مقترض ، مدین

قهرت كردن [ج] الاقتراض : له رئی پاره پیم نه ماو
سی چوار دینار قهرت له براده رئی كردم .

قهرت وقویته [ن] اقتراض واستعارة

قهرت و قویته كردن [ج] الاقتراض والاستعارة

قهرتی [ثن] خاص بالقرض

قهرجه لگه [ن] شجرة الدفلة

قهرسه قول [ن] براز الخیول والحمیر

قهرویله [ن] سریر

قهرزا [ن] ۱ - قضاء : وحدة ادارية ۲ - قضاء ۳ -

بلاء ، مصيبة : قهرزات له گیانم !

قهرزاقهدر [ن] قضاء وقدر

قهرزان [تم] قدر كبير بلا غطاء ۲ - كناية عن طبخ

المأكولات

قهرزان كردن [ج] طبخ المأكولات : ثمروو قهرزان

نه كرددبوم ، نان له دهیشت خواردم .

قه ژمه‌ر [ئن] ۱ - دنیه، حقیر ۲ - مفضوح
قه ژمه‌ر بیون [چ] الافتضاح: له به گرنه کاری خوئی
قه ژمه‌ر بو.

قه ژمه‌ر کردن [چ] ۱ - الاحتقار ۲ - الفضح: واز بار،
له ناوی مه‌ردم قه ژمه‌رمان مه‌که
قه ژمه‌ری [ن] ۱ - استخفاف ۲ - مزاح، هزو
قه ژمه‌ری جار [ن] مسخرة، مضحكة.

قه ژمه‌ری کردن [چ] ۱ - الاستخفاف ۲ - المزاح،
الهنزؤ: له به بی عه‌قله گیشت که‌سی قه ژمه‌ری پی
کیگ.

قه‌ساو [ن] قصاب، جزار
قه‌ساو‌خانه [ن] ۱ - سوق القصابین ۲ - مجزرة
قه‌ساوی [ن] ذبح، قصب
قه‌س [ن] ۱ - تحنی ۲ - مزاح ۳ - مقصد، غایه،
مرام، غرض

قه‌سپ [ن] تمر زهلدي
قه‌سته‌نی [ئن] مقصود: کاری قه‌سته‌نی
قه‌سی کردن [چ] ان بود: قه‌س کرد خوینی بمژی
قه‌سی [ن] ۱ - مزاح ۲ - معتد ۳ - کذب ۴ - تمویه
أ - له قه‌سی = يقصد المزاح: له قه‌سی به‌شه‌گه‌ی
يعقوب برد.

ب - له قه‌س کردن [چ] المزاح: ئه‌وه له قه‌س که‌ید تا راس!

ج - وهقهسى [تم] لهقهس
 د - وهقهس كردن [تم] لهقهس كردن
 قهسيل [ن] قصيل: الزرع الاخضر
 قهشاو [ن] محسة: مشط شعر الخيل
 قهشاودان [چ] الحس: قهشاوى ئهسپهگه بده.
 قهشاوکردن [تم] قهشاودان
 قهشهنگ [ن] خلاب، جميل، ظريف، مليح
 قهشهنگى [ن] كون الشيء او الفرد خلابا، جميلًا،
 ظريفًا، مليحًا
 قهعهده [تم] قاده
 قهفهز [ن] قفص
 قهفهس [تم] قهفهز
 قهل [ن] الديك الرومي
 قهلا [ن] ١ - زاغ ٢ - قلعة، حصن
 قهلاپوك [نن] مقلوع (عين): جهوى جهبى قهلاپوكه.
 قهلار [ن] ابادة
 قهلاركردن [چ] الابدادة: تووبى دا له ناويان و
 قهلاريان كرد.
 قهلاسيه [ن] زاغ اسود
 قهلافت [ن] قلافة، هيثة
 قهلافر [ن] لعبة الطيران
 قهلانگقوور [ن] قبع، قبوغة

قلاورد [ن] فرضة وشعيرة

قهلب [ن] شجرة جبلية من فصيلة الطرفيات

قهلم [ن] ١ - قلم الكتابة ٢ - عوسج ٣ - قلم
الاشجار

٤ - تحديد اللحية ٥ - سكين صغير

قهلم تراش [ن] ١ - سكين الحلاقة ٢ - سكين لشق
الجرح ٣ - مظفار

قهلم نان [ج] تحديد اللحية: سرمد قهلمى ريش
ناگه.

قهلمين [ثن] كثير العوسج: زهوى قهلمين

قهلب [ثن] ١ - مزور: بولى قهلب ٢ - معاكس: ج
منال قهليگه

قهلمى [ن] ١ - كون النقود مزورا

٢ - كون الفرد معاكسا: له قهلمى خوهى كهس
راسى كارى نيه تيارى

قهلمپوز [ن] قريوس، حنو: قهلمپوزى زين.

قهلناخ [ن] احد عدلي السرج الخشبي

قهلتاس [ن] سن الستابل

قهلتانن [ج] ١ - الارجاع، الاعادة ٢ - التغير،

التبديل «كلام، افادة»: هرا هه جارى شكلى باسى
كهيدا قسه مهقهلتن!

قهلتيان [ج] التراجع

قهلخان [ن] درع، ترس

قهلغانه [تم] قهلخان

قهلغانه [ن] نبات شوکي ينمو في الشتاء ويوکل ساقه

قهلماسگ [ن] مرجام، نبلة «معکال»

قهلماسنگ [تم] قهلماسگ

قهلوه [ن] ۱ - انياب، عاج ۲ - لسان في فم الکلاش

«قلية»

قهلوه دار [نن] ۱ - ذو انياب ۲ - ذو قلية

قهلوه دان [ج] حياكة «قلية» في فم الکلاش

قهل وپهل [ن] قطع

قهل وپهل کردن [ج] التقطيع: وهتیشگ قهل وپهلی

داره گه کرد.

قهه [ن] حافة، حد: قهه می شمشیر.

قهه ماره [ن] ۱ - سيارة باص ۲ - قماره سيارة

قههه [تم] قامه

قههه دان [تم] قامه دان

قههه دهر [تم] قامه دهر

قههه ر [ن] شکيمة

قههچ [ن] ۱ - استدارة ۲ - صقل

قههچه ودان [ج] الصقل: کهس نی یه قههچی بیس

کوچگ بداته وه.

قههچی [ن] سوط

قه‌مچی دان [چ] الضرب بالسوط: بگرنه‌ی و قه‌مچی
بدن!

قه‌ن [ن] قند «سکر»

قه‌ناره [ن] مقصلة

- له‌قه‌ناره‌دان [چ] الشنق بالمقصلة: وه تاوانی
گه‌نه‌کاری دریا له قه‌ناره.

قه‌ناویز [ن] نوع من القماش

قه‌نداخ [ن] قنداغ: ماء حار مع سکر

قه‌ندان [ن] كأس صغير يوضع فيه قند

قه‌نه‌فه [ن] اریکه

قه‌نزه‌وه‌نزه [ن] نزلة صدرية

قه‌نشکن [ن] فأس صغير ذو مقبض حديدي يستعمل

لكسر وتقطع القند

قه‌و [ن] رداء

أ - له‌قه‌ودان [چ] التعليق على الصدر: گولی داگه له
قه‌و.

ب - وه‌قه‌واکردن [چ] ۱ - التعليق على الصدر ۲ -
التقليد: نیشانه‌ی دلیری کرده قه‌ویا.

قه‌و [ثن] ۱ - سمین، بدین ۲ - کبیر اجتماعیا

قه‌واره [ن] ۱ - کیان ۲ - حجم

قه‌واسه [ن] سقف بیت الشعر

قه‌واله [ن] شهادة، افادة: تا روی قه‌واله داو ده‌س

پووسی له دهمه و کهنین (په‌ند)
قهوام [ن] قدرة: وه‌قهوامی خوهت قسه بکه ۲ -
مقارنة: وه‌قهوامی نهو ئوتومبيله هینه‌گه‌ی ئیمه فره
نووه.

قهوان [ن] الة الگرافون

قهوانه [ن] اسطوانة

قهوه و کورته [ن] نوع من الملابس الكردية القديمة
قهوَبوون [چ] ۱ - ان یصبح سمینا، بدینا: پاره‌که
باریک بو، ئه‌سال قه‌و بوه
۲ - ان یکبر اجتماعیا ۳ - ان یکبر حجما: دمه‌له‌گه‌ی
ملی قه‌و بوه.

قهور [ن] قبر: مالم قه‌وره، نهو کوره هیچ تاوانی
نی‌یه.

قهورسان [تم] قه‌برسان: قه‌ورسانی نجف.

قهوزاخ [ن] طحلب

قهوشهر [ن] قه‌رازه

قه‌وکردن [چ] ۱ - جعله سمینا، بدینا: نانئ نه‌ختینه
قه‌وی کردگه.

۲ - جعله کبیرا اجتماعیا: له مال قسه پیمان کیگک وله
ده‌یشت قه‌ویان کیگک.

قه‌ول [ن] ۱ - قول، کلام ۲ - عهد، تعهد

قه‌ول دان [تم] التعهد: قه‌ول داگه مالی ئه‌رام پینا

بکینگ .

قهوّل کردن [چ] الاتفاق علی : قهوّل کردن له شار
یه که و بگرن .

قهوم [ن] قریب : کوری میمگت ، قهومته .

قهونچه قهونچ [ن] تمضح ، تعلق طلبا للعلف او
الجنس (حیوان)

قهونچه قهونچ کردن [چ] التمضح ، التعلق ، المادة
السابقة

قهونچگک [ن] عض (وخاصة الحيوانات)

قهونچگک گرتن [چ] العض . المادة السابقة :
نووماگه ، قهونچگک گرتی .

قهوی [ن] ۱ - سمن ، بدانة ۲ - کبر اجتماعيا ۳ -
کبر حجما

قهوه [ن] قهوة

قهیجه لگک [ن] شجرة العلقم ، ثمارها

قهیچی [ن] مقص صغير

قهیسه ری [ن] قیصرية : سوق مسقفة

قهیسی [ن] قیسی : مشمش مجفف

قهیمه [ن] قديم : قهیمه برادر

قبله [ن] قبلة : المكة المكرمة : له نماز وهر که یمنه و
قبله

قبله نامه [ن] بوصلة ، اسطرلاب ، قومپاس

قت ۱ [ن] ۱ - قطع ۲ - شرط، اتفاق
قت ۲ [ن] قحط، نادر: پیاله له بازار قته
قت بوون [ج] الانقطاع: دلنگر پآله قت بو
قت کردن [ج] الاشتراط، الاتفاق: قت بکهن مهرکس
دیر هات کرای نهوه کهی تر بدی.
قتور [ن] جذل: بقایا الجذور المقطوعة والظاهرة في
الارض

قتی [ن] ۱ - قحط، ندرة ۲ - انقطاع، قطع
قچ [ن] قدم الاغنام والابقار والحيوانات الاخرى التي
يؤكل لحمها.

قناء، هلاك، ابادة

قرار [ن] ۱ - قرار ۲ - اعلان ۳ - استقرار
قرار دان [ج] ۱ - الاقرار ۲ - الاتفاق: قرار دان کووی
فراکلور بکه نهوه.

قرار کستن [ج] الاستقرار: هر کهس وله شوونی
خوهی قرار گوت

قران [ن] هلاك، موت جماعي
قران کردن [ج] الهلاك، الموت جماعيا: دهر
قرانیاں کرد.

قره [ن] ۱ - قرقة ۲ - مشادة كلامية ۳ - مشاجرة
قره قر [ن] قرقة متكررة ۲ - صياح وعباط متكرر
قره کردن [ج] ۱ - القرقة ۲ - المشادة كلاميا ۳ -

التشاجر: قطع، قظم: لهسهرى منالہ گانيان قره كردن.

قرب [ن] فرهدة، سلب، نهب

قربان [ج] قطع، قظم: منال سهرى ياه ماگه قربانکه.

قربه [ن] ۱- صوت كسر الاشياء الصلبة ۲ - صوت

الطلقات

قربه قرب [ن] صوت كسر الاشياء الصلبة المتكرر

قرب كردن [ج] الفرهدة، السلب، النهب: منال.

قربى بووسانگه يان كرد.

قوت [ن] قرط، قرض، قظم، قطع

قوتسان [ج] القرط، القرض، القضم، القطع: وه

قه پچى سهرى كاللگى خوهى قوتان.

قرته قوت [ن] قرط متكرر

قرتن [ن] بخيل: قرتنه، تير وه زهگى نان نيه خونگك.

قرتنى [ن] بئتل

قرچنگك [ن] سرطان: حيوان برمائي

قرچ [ن] ۱ - حرق، إحتراق ۲ - شوق، اشتياق

قرچه [ن] ۱ - حرقه ۲ - صوت الاحتراق ۳ - صوت

الكسر بالامتان ۴ - الزرع النصف، المدروس

قرچه كردن [ج] ۱ - احداث الصوت عند الاحتراق

۲ - احداث الصوت عند المضغ ۳ - درس الزرع

الى النصف

قرچيان [ج] ۱ - الاشتياق: دلى ئهرا مال قرچى. ۲

- الاشتهااء: دلی ئهرا سیف قرچی
 قردگ [ن] قلیل من الشیء: قردگی نان
 قرق [ن] صوت الجشأ ۲ - شیع تام
 قرقانن [ج] التجشؤ: له تیری قرقان.
 قرقه و دان [ج] التشیع التام: قرقه و دان
 خورماورون.
 قرقره و بربره [ن] التأكید التام من الشیء وذلك بمعرفة
 حیثیاته بصورة تامة.
 قرقنهك [ن] جشاء
 قرقنگك [تم] قرقنهك
 قرقنگك كردن [تم] قرقانن
 قرم [ئن] ۱ - قرم: منطلق على مقایس الجسم
 «لباس»
 قرمه [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة) كما يحدث
 عندما يأكل الحيوان الشعير.
 قرمه قرم [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة: المادة
 السابقة
 قرمه كردن [ج] احداث صوت عند القطع
 قرمز [ئن] احمر، حمراء: رهنگی قرمز.
 قرمزه و بوون [ج] الاحمرار: ناو چهوی قرمزه و بوه.
 قرمزه و كردن [ج] جعله احمر، حمراء
 قرمزكار [ئن] ضارب الى الحمرة: رهنگی پارچه گه

پرتقالی قرمزکاره.

قرمزی [ن] حمار: کون الشيء احمر اللون

قرم کردن [چ] التقريم

قرم وقام [تم] قرمه قرم

قرمی [ن] انطباق الملابس على الجسم

قرنگانن [چ] النعيق: كه م قسه بکه، جوور قلا

قرنگنی!

قرنگه [ن] نعيق

قرو [ن] احترام، تقدير

قرواق [ن] ضفدع

قرواقه [ن] حرقدة: تفاحة ادم

قرودار [نن] محترم، مقدر: كاوه، فره سهين و

قروداره.

قروژان [چ] التقريط، التقريظ: حه به گه، قوتا بدهم

تا بقروژمه ی؟

قروژنهك [ن] الجزء الغضروفي من الحنجرة

قروژين [تر] قروژان

قروگرتن [چ] التقدير، الاحترام: قرو مهردم بگر، تا

مهردميش قروت بگرن.

قزه [ن] البنت في لعبة الورق

قزمت [ن] قسمة، نصيب

قزمت بوون [چ] ان يصبح من نصيبه: نه گهر

قزمت بَو سهر لیان دهم.

قزمت کردن [ج] ان یکون من نصیبه: خودا نه کرده

قزمتمان بچیم نهرا زیارهت.

قزمتی [ئن] ذو علاقة بالقسمة والنصیب

قز [ن] ۱ - شعر «الرأس» ۲ - تخمر شدید

قزه [ن] احداث الصوت عند الاحتراق

قز کردن [ج] ۱ - نبت الشعر ۲ - اختتام: خهوره گه

قز کردگه.

قزون [ئن] اشعر، شعراء، مشعر

قزوقاز [ن] صوت السائل المحترق المتكرر

قسه [ن] ۱ - كلام، نطق، قول، حدیث

قسه کهر [ن] ناطق، متحدث

قسه کردن [ج] ۱ - التكلم، النطق، التحدث

قسمت [تم] قزمت

قسمت بوون [تم] قزمت بوون

قسمت کردن [تم] قزمت کردن

قسمتی [تم] قزمتی

قسیه [تم] قسه

قسیه کهر [تم] قسه کهر

قسیه کردن [تم] قسه کردن

قفه [ن] ۱ - قفعة ۲ - كناية عن التکور

قفر [ن] زفت

قفل [ن] ۱ - قفل ۲ - غلق
 قفل دان [ج] الاقفال، الاغلاق: قفلی قابیه‌گه بده.
 قفل کردن [ر] قفل دان
 قل [ن] رماد
 قلاباغ [ئن] مزدحم: بازار قلاباغه.
 قلاباغی [ن] زحام
 قلا قلا [ن] جلبه
 قلا قلا کردن [ج] الجلبه
 قلا قلوب [ن] لعبة الصمت وقوامها ان یمتنع اللاعبون
 عن الكلام ومن یتکلم اولاً یرس المباراة.
 قلا قلوب کردن [ج] ان یلعب لعبة الصمت
 قلهوشان [ن] کاهل
 قل داکوشتن [ج] الاحراق بصورة كاملة: ئاگر، قلی
 دا کوشت.
 قل دامردن [ج] الاحتراق بصورة كاملة: کهفته ئاگرو
 قلی دامردا.
 قلف [ن] ۱ - مقبض، عروة ۲ - العقدة المنزلة ۳ -
 انشوطه.
 قلف خواردن [ج] ان ینعقد علی شکل انشوطه
 قلف دار [ئن] ذو مقبض: قهزانی قلف دار.
 قلف دان [ج] ان ینشط: گریه‌ی مهده، قلفی بده.

قلنگانن [تم] قرنگانن

قلنگه [تم] قرنگه

قلیان [ن] غلیون، نارجیله

قمششی [ن] مطاوعه

قمششی کردن [چ] ان يطاوع: قمششی کوره نیه کیک
کاره پی یکیک.

قنج ۱ [ن] وثوب (من الفرح . الخ)

قنج ۲ [ن] ۱ - منتصب، قائم ۲ - متأنق، انیق

قنجانگ [ن] صدغ: خالی ها له قنجانگی.

قنجز [ن] ۱ - زاویه خارجیه ۲ - ناظر

قنج کردن [چ] الوثوب فرحا: منالهیل قنج وه ده وریه و
که ن.

قنج کردنه وه [چ] التأنیق: نه سرین، قنجی خوهی
کردگه سه وه

قنجگ [ن] قطعة (لحم . الخ) قنجگی گوشت

قنجگه [تم] قنج

قنجگه کردن [تم] قنج کردن

قنجی [ن] تأنق، اناقة

قنجیله [ن] متأنق

قندغ [ن] ۱ - قندق: حامل البندقیه ۲ - (م) تسلیح

قندغ دان [چ] التسلیح: قندغ دا له تفهنگی.

قنگ [ن] ۱ - شرج، مقعد، است، نهاییه، دبر ۲ -

قوت ۱ [ن] تل، رابیه، مرتفع
 قوت ۲ [ئن] ناتیء، منتصب، بارز
 قوت [ن] ۱ - بلغ ۲ - طعام، قوت
 قوتادان [چ] الابتلاع: مار، قوتی مالوچگا دیگ.
 قوتار [ئن] حر، ناج
 قوتاربیون [چ] التحرر، النجاة
 کهی قوتار بیوم له دهستان!
 قوتار کهر [ن] محرر، منقد
 قوتار کردن [چ] التحریر، الانقاذ
 کهی خودا قوتارم بکیگ له دهستان!
 قوتانن [چ] ان یسعل
 سهری ژان کیگ و قوتنی.
 قوته [ن] سعال
 قوته [ن] ۱ - غوص، غطس، ۲ - هبوط، سقوط ۳ -
 اقحام، اقتحام ۴ - تعمق غی دراسة مسألة ما ۵ -
 اندفاع نحو او الی
 قوته بردن [چ] ۱ - الغوص، الغطس ۲ - الاقحام،
 الاقتحام ۳ - التعمق فی دراسة مسألة ما.
 قوته بیون [چ] الظهور، التواجد فجأة: له ری چته
 لیمان قوته و بو
 قوت دان [چ] ۱ - الابتلاع ۲ - الالتهام

نهنگه. قوتی نه بی یوونس دا.
 قوت کرلادنوه [چ] ۱ - الاحضار ۲ - الرفع
 قوتگه [ن] - جلة القرفصاء
 قوتگه کردن [چ] - جلوس القرفصاء
 قوتی [ن] ۱ - علیه ۲ - قنینه
 قوچانن [چ] ۱ - السد، الثلج «كف»: دهس کردهو
 نمجا قوچانهی.
 ۲ - الغمص: چهوی قوچان ۳ - الهرب
 قوخوا [ن] مختار القرية
 قور [ن] ۱ - طين: قوره سهرم.
 ۲ - كلمة تستعمل لاستدراج الحمير
 قورات [ن] ۱ - ثرثرة فارغة ۲ - تبجح
 قورات دان [چ] ۱ - الثرثرة ۲ - التبجح
 بهسه، كهم قوراتی پهتی بده!
 قوراتدهر [ن] ۱ - ثرثار ۲ - متبجح
 قوراتی [ئن] ثرثار: قسه كهرو قوراتی
 قورامه [ن] ۱ - سمك ۲ - غلظ
 قورامه دار [ئن] ۱ - سمك ۲ - غلیظ
 قورثان [ن] القرآن الکریم
 قوره مه [ن] فدان المحراث
 قوربان [ن] ضحیة، فداء
 قوربانی [ن] ضحیة: الشيء المضحي

قوربانی کردن [چ] تقدیم اضحایا

قورت [ن] له قورت نان: الخسارة بسبب: هموار
دینار نا له قورتی نا.

قورتار [تم] قوتار

قورتاریبون [تم] قوتاریبون: کهی قورتار بویان له
قورتارکردن [تم] قوتارکردن: خلاص، نجات، تحریر

قورتانن [تم] قوتانن

قورتاری [ن] خلاص، نجات، تحریر

قورجهو [سر] تستعمل لاستدرج الحمیر

قوررخ [ن] ۱ - مرعی خاص ۲ - کلاً المرعی

قورس [ئن] ۱ - ثقیل: ئی باره له و باره قورستره

۲ - صعب: کیمیاء فره قورسه.

۳ - عویص، عسیر: ئی کاره فره قورسه.

۴ - غیر صحی

۵ - شدید: جهنگی قورس.

قورس ۲ [ن] ۱ - ضررس: دگان قورس ۲ - جزم:

قورس نهوه نیه کهم ده سستی بدهن.

قورسه و ببون [ئن] ۱ - ان یثقل ۲ - ان یصح صعبا

قورسه و کردن [چ] ۱ - جعله ثقیلا: باره که قورسه و

مه که.

۲ - جعله صعبا: سال له سال دهرز قورستره و کهن.

قورسی [ن] ۱ - ثقل: فره تی مه که قورسیه و کردید

قورشه [ن] سباق، مسابقة
قورشهدان [ج] التسابق، السباق: وه تهب قورشه
دان.

قورشنگ [ن] عروة، مقبض
قورشنگ دار [ن] ذو عروة، ذو مقبض: باری
قورشنگ دار.

قورقورهگ [ن] حلقوم
قورقوشم [ن] معدن الرصاص
قورگ [ن] حنجره
قورگ بوختان [ن] ودج: العرق الذي يقطع عند
الذبح من الشاة.

قورمساق [ن] قواد
قورمساقی [ن] قواده
قورن [ن] وقت، موعد: تا قورنی قیامهت
قورنه [ن] زاویه
قورنگ [ن] قرية

قورنی [ن] ۱ - وسط: له قورنی جهنگ.
۲ - شدة: له قورنی زمسان.
۳ - صمیم: له قورنی دلّمهوه.
قورینجگ [ن] قرص
قورینجگ گرتن [ج] القرص: وه قورینجگ گرتن
لهشی کرده خون!

قورلقورت [ن] شوكران: عشبة سامة.
 قورزين [ن] زاوية، خلوة: خوهى داگهسهو قورزينى.
 قورژه [ئن] هزلي، ممازح، ظريف
 قوشه ١ [ن] عظم ناتىء في جبين الفرس
 وهما عصفوران يمنة ويسرة.
 قوشه ٢ [ئن] نحس.
 قوشه [ن] جيش
 قوشه ن كردن [چ] اعداد وارسال الجيش
 قوشخانه [ن] قدر كبير
 قوشقن [ن] مذيلة: سير من جلد السرج تحت ذيل
 الخيل.
 قوكردن [چ] ان ينادي: قوكرده ئاوايا.
 قول [ن] ١ - رجل ٢ - عجلة ٣ - تراس
 قول [ن] ١ - عبد، زنجي ٢ - فوران
 قول [ئن] ١ - عميق ٢ - معقد، عويص
 قولاب [ن] قولاب
 قولاج [ن] فتر: المسافة بين السبابة والابهام
 قولاج كردن [چ] القياس بالفر
 قولاغ [ن] هيئة: سهرو قولاغى ناشيرينه.
 قولان [ن] لعبة الحجلة
 قولانج [نر] قولاج
 قولان كردن [چ] ممارسة لعبة الحجلة

قولانگ [ن] حدب، حدبة: قولانگی لوت ۲ - عقف
قولانگه دان [ج] ۱ - التحدب ۲ - التعقف لوتی
قولانگه داگه.

قولانن [ج] صياح الديك

قولاو [تر] فولاب

قوله [ن] دعامية، مسند

قوله [ن] نهيج: قوله ليوى ليوى.

قوله [ن] ۱ - صياح الديك ۲ - نزاع، منازعة

قوله بى [ن] كاحل القدم

قوله فرى [ن] رفس

قوله فرى كردن [ج] الرفس

قوله ناته وه [ج] اثاره المنازحات

قوله ننگ [ن] معول

قوله و بوون [ج] التعقد: قوله گه قوله و بو.

قوله و كردن [ج] التعقيد: كارى بكهن قولى

دوزمه گيه و نه كه بين

قولپ [ن] بقبقة

قولپانن [ج] ان ييقب في: قولپانه ناوه گه.

قولپه [تم] قولپ

قولپه قولپ [ن] بقبقة

قولت [ن] مشي ثقيل

قولت [نن] وحيد: سهلت و قولت

قولته قولت [ن] مشي بتثاقل: وه قولته قولت هات
قولتيس [ن] ١ - مركز، وسط ٢ - معمعة: ها له ناو
قولتيسى جهنگه گه ٣ - منبع

قول خواردن [ج] الفوران: ناوه گه قول خوارد
قول كردن [ج] التعميق: كه مى قولى چالاوه گه بكن
قول كردنه وه [ج] التعقيد: قولى چيشته گه مه كه ره وه .
قول كيشانه وه [ج] ١ - الانسحاب ٢ - التخلي عن:
هر بوه راسى قول له براده ره گانى كيشايه وه .

قولنك [ن] طير الكركي

قوله وهن [ن] عقد: تحزم الملابس من الكتفين .
قوله وهن دان [ج] العقد: المادة السابقة: قوله وهن داگه
له به تپه گه ي .

قوم [ن] ١ - جرعة ٢ - نفخة سيكارة ٣ - اختفاء ٤ -
غوص ٥ - تفكير .

قومار [ن] لعبة القمار

قومارخانه [ن] مقمرة

قومارچى [ن] ١ - لاعب القمار ٢ - حيال

قوماركه ر [ن] مقامر: لاعب القمار

قومار كردن [ج] ممارسة لعبة القمار

قومام [ن] عشب

قومانن [ج] احداث (الحروب ، المنازعات . الخ):
جهنگى قومانگه .

- قوم بردن [ج] ۱ - الاختفاء: دیاری نی یه، قوم بردگه
 ۲ - الغوص: قوم برده بن ئاوه گه .
 ۳ - التفكير سلیبا: ئه را چه قوم بر دیده؟
 قومپاره [ن] حديد الصلب
 قومج [ن] طفر، وثوب
 قومچه [تر] قومج
 قومج دان [ج] ۱ - الطفر: قومج دا ئه و بانی
 دیواره گه .
 ۲ - الوثوب .
 قومج گرتن [تر] قومج دان
 قوم دان [ج] ۱ - التجرع: قومی دا له ئاوه گه
 ۲ - النفع: قومی دا له جغاره گه
 قومری [ن] طير القمري
 قومقومهك [ن] ضب
 قومسیر [ن] مسؤول الحدود
 قومش [ن] بشر ارتوازي
 قومیان [ج] الحدوث: چیشتی لی قومیاگه .
 قونته قوننت [ن] مشي بترنج، مشي بتناقل: وه قونته
 قوننت هات
 قونته دهره [ن] احدىة بلا قيطان
 قوو [ن] ۱ - عواء ۲ - نداء الاستغاثة
 قووج [ن] ضحية، فدية

قووجان [ن] رسم، ضريبة الحيوانات
قووجانير [ن] جايي الرسم: المادة السابقة
قووجان برين [چ] جباية الرسم: قووجانى خه ره گهم
برين

قووخ [ن] ۱ - کوخ ۲ - انحاء في الظهر، تحذب
قووخه قووخ [ن] مشي بانحاء الظهر
قووخ دان [چ] ان يحدودب: فهراهاد پير بوه و قووخ
داگه.

قووخن [ئن] محدودب: پيرو قووخن
قوورانن [چ] ۱ - القرقرة ۲ - الخوار: مانگه گه نه را
گوره گه ي قوورنى

قووره [ن] ۱ - قرقرة ۲ - خوار
قوورگ [ن] طاعون البقر
قوورقار [ن] ۱ - قرقرة متكررة ۲ - خوار متكرر
قوورى [ن] غلابة الشاي «قوري»
قووز [ئن] متكبر، متبختر

قووزاخ [تر] قهوزاخ
قوزاخى [ئن] بلون الطحلب
قووكردن [چ] ۱ - العواء ۲ - الاستغاثة
قوول [ن] ساعد، زند: قووله لى نه لى
قوول [ئن] ۱ - معقد، عويصة ۲ - عميق
قوولاي [ئن] سهل، بسيط: جهنگ كردن قوولاي

نی به .

قوله و بون [ج] التعتقد: روؤ له روؤ به زمه گه
قوله و بوو .

قوله و كردن [ج] التعتقد: چه نی هه ز كه بن قول
دوزه مهوه بكه بن!

قوولچی [ن] شرطه

قوول كردن [ج] قلب باطنه ظهرا: قوولی
فه ره جیه گه ی کرد .

قوولی [ن] ۱ - تعقد ۲ - عمق

قووناخ [ن] مرحله

قوونه [ن] قصیر الذیل (دجاج): مامری قوونه .

قوونه بی [ن] قصر الذیل

قوی [ن] بئر عمیق ۲ - غور

قی [ن] ۱ - قد ۲ - ثقیؤ

أ - له قی دان [ج] ۱ - التسلح ۲ - التعلیق

ب - وه قی اکردن [ج] التعلیق: پالتاوه گه ی کرد بوه قی

دارنگا .

قیاره [ن] سیف: ذو حدین: جوور قیاره وهر و پیشت نیه دیری .

قیامهت [ن] قیام: یوم الاخرة، یوم الحشر

قیه و کهنین [ج] ان یسمن: میه ی گیشتی قی یه و

که نی به .

قیت [ن] ۱ - قید ۲ - شفرة، موس .

قیت [ن] ۱ - بروز ، ظهور

قیتان [ن] قیطان

قیته [تم] قیت

قیتهل [ئن] نشط وحرک

قیتهلی [ن] نشاط وحرکه.

قیچ [ئن] احور العین

قیچ کردن [چ] جعله احور العین

قیچی [ن] حور

قیر [ن] جیر

قیراط [ن] قیراط: وحدة وزن الذهب

قیران [ن] اجل ، موت: قیرانی رهد بو.

قیرانن [چ] ۱ - الصیاح ، العیاط ۲ - ان ینق

(ضفدع)

قیران هاتن [چ] مجيء الاجل ، الموت: قیرانت

هاتکه ، دیاره ئمرو وه دهسم چیت

قیره [ن] ۱ - صیاح ، عیاط ۲ - نقیق (ضفدع)

۳ - صوت سحب المواد الصلبة على الارض

قیره قیر [ن] ۱ - صیاح وعیاط متکرر ۲ - نقیق متکرر

قیرتان [ن] لعبة الحصاة

قیرتان کردن [چ] ممارسة لعبة الحصاة

قیرتاو [ن] تبلیط

قیرتاو کردن [چ] التبلیط: قیرتاوی ری به گهی ههولبرو

دهوك كریاگه .

قیرقاچ [ن] تعاكس .

قیروقار [تم] قیره قیر

قیری [ن] قدر، کمیة: قیری نان هاورد .

قیز [ئن] مشمنز: داع الی الاشمنزاز، کره: نانی
پرسه له وهر چهوم قیزه .

قیزکردن [ج] الاشمنزاز: فره ناشیرنه گشت کهسی
قیزه لی کیگ .

قیزی [ن] اشمنزاز

قیزانن [ج] الصراخ، العیاط «نساء»

قیزه [ن] صراخ، عیاط، صرخة، عیطة

قیقانن [ج] الوقوة

قیقه [ن] وقوة

قی کردن [ج] ۱ - التقیؤ: مناله گه قی کرد .

۲ - ان یهم: قی نه کیگ مه چوو .

قیمه [ن] ثرم

قیمهت [ن] قیمة، سعر

قیمهت کردن [ج] ان بیاع: گهنم خاس قیمةت کیگ

قیمهتی [ئن] مشترة

قیمه کهر [ن] الة الفرم

قیمه کردن [ج] الفرم: قیمةتی گوشته گه بکه .

قین [ن] ۱ - غیض، إغتیاض: له قینی کورهی نان

نه‌خوارد

۲ - حقد، ضغينة ۳ - عناد، معاندة

أ - له‌قین بردن [چ] جعله یغتاض: له‌قین بو‌هیدهم،

خانگه‌گه فرووشم

ب - له‌قین چوون [چ] الاغتياض: له‌قین چوو

ده‌وریه‌گه شکان.

قین کردن [چ] ۱ - المعاندة ۲ - الغیض ۳ -

الاغتياض: قین کردو دیواره‌گه رمان.

قین هاتن [چ] الاغتياض: له‌قسه‌ی گه‌ن قینم تیی.

قی [ن] التقيؤ

قی هاتن [چ] الشعور بالحاجة الى التقيؤ: دلّم پره

قی‌یم تیی

- الطرف الغليظ من النبات او ثمارها .
- أ - وه قنگاخسن [ج] التأخير، التأجيل، الارجاء
 كاری خیر ، وه قنگا مهخهن .
- ب - وه قنگاکهفتن [ج] التأخر: کاره گه مان وه قنگا
 كهفت
- ج - وه قنگه و نونان [ج] ۱ - جعله يقعد
 بنه ی قنگهو تا نانه گهی : حوی .
- د - التخليص من ازمة او حالة فقر وغيرها بمساعدته
 نهو سه د دیناره نایانه قنگهو .
- قنگه جهنگی [ن] تناحر
 قنگه جهنگی کردن [ج] التناحر: خوسه یان له یه کتری
 تی همیشه قنگه جهنگی کهن .
- قنگه خشی [ن] زحف علی العجز
 له مال تا تیره وه قنگه خشی هات .
- قنگه خشی کردن [ج] الزحف علی العجز .
- قنگه ودان [ج] ۱ - الجلوس ۲ - الاستراحة
 قنگ پالان [ن] كعب البندقية
 قنگ پایشنگ [ن] عقب القدم
 قنگ دانه وه [تم] قنگه ودان
 قنگ دان [ج] ان يلوط
 قنگدر [ن] ملوط
 قنگکه [ن] لواط

قنگ کردن [چ] ممارسة اللواط.

قو [ن] نداء

قواغ [ن] حامل الرصاص «خرطوش»

قوالنگ [ن] طعام الفطور

قوالنگ کردن [چ] تناول طعام الفطور

نه شه وکی قوالنگ کردم و نه نیمه پرویش نان
خواردمه .

قوهت [ن] ۱ - قوه ۲ - تعصر عند الوضع والانجاب

«حیران»

قوهت گرتن [چ] ۱ - ان یتقوی ۲ - الاشتداد:

بیماری قوهت لی گرت .

قوه وئه لڤهك [ن] نوع من الملابس الكردية

قوه و سه رداری [ن] نوع من الملابس الكردية .

قوه و سه آند [ن] نوع من الملابس الكردية

قوپ [ن] ۱ - مقعر ۲ - منکمش: ده می قوپ داگه .

قوپانن [چ] ۱ - التقعیر ۲ - جعله منکمشا

قوپچه [ن] زر، دگمه

قوپیاگ [چ] ۱ - مقعر ۲ - منکمش

دوولی قوپیاگ .

قوپیر [ن] قعر: قویی زگ

قوپیان [چ] ۱ - التقعر ۲ - الانکماش

بهرمیله گه قوپیاگه .

سه ربه رشتى چاپ
محمد زهاوى

رقم الإيداع في المكتبة الوطنية ببغداد ٣٤٥ لسنة ١٩٨٨

دار الحرية للطباعة